

NOVI GLAS

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

DO KDAJ ŠE?

Medtem ko pišemo, iz Rima še nismo prejeli potrdila, da je poslanska komisija za ustavna vprašanja začela proučevati zakonski predlog za zaščito slovenske manjšine v Italiji. Njegovo besedilo je bil za razpravo pripravil poslanec Domenico Maselli. Pred dnevi je bil v okviru omenjene komisije določen razpored dela, pri čemer velja predvsem omeniti, da se bo delo v komisiji predvidoma končalo na začetku prihodnjega leta. Kdaj bosta zakon odobrili obe veji parlamenta, pa je še v božjih rokah.

Pred dnevi sta o omenjenem predlogu zaščitnega zakona na ločenih zasedanjih razpravljali obe manjšinski krovni organizaciji SSO in SKGZ ter sta se obe izrekli za ustanovitev posebne strokovne komisije, ki naj bi v zvezi z zaščitnim zakonom zavzela enotno stališče, s katerim bi manjšina nastopala tako v Rimu kot Ljubljani.

Do tega trenutka še nismo dobili v roke zadnjega besedila Masellijevega zakonskega predloga, vendar iz informacij, s katerimi razpolagamo, izhaja, da sta po našem še vedno sporni in dejansko nesprejemljivi predvsem naslednji vprašanji: obseg ozemlja, na katerem se bo zaščitni zakon izvajal, in zajamčeno manjšinsko zastopstvo v vseh zakonodajnih in upravnih izvoljenih telesih.

Medtem ko je predlog, ki so ga bile odobrile vse komponente manjšine, vseboval natančen seznam občin (skupno 35), v katerih bi se izvajal zakon o zaščiti slovenske manjšine, Masellijev predlog predvideva, da bo prizadeto ozemlje dejansko določil t.i. paritetni odbor, če že ne prizadete občinske uprave ter župana iz Trsta in Gorice. Slovenski manjšinski politik Ivo Jevnikar je zato pred dnevi popolnoma pravilno poudaril, da takšna formulacija "v bistvu prepušča priznanje manjšinskih pravic volji večine, čeprav so le-te napisane v republiški ustavi in v mednarodnih sporazumih". Po tej poti Slovenci ne bomo gotovo dobili nobene pravične zaščite in se bo dejansko ponavljalo to, kar smo leta in leta doživljali, potem ko je bil izglasovan zakon, ki je črno na belem določal, da ustanova RAI v deželi Furlaniji-Juljski krajini skrbi tudi za televizijske oddaje v slovenskem jeziku. Dolga leta je vse ostalo pri besedah, ker so vplivni politiki v Trstu in Gorici ob podpori in soglasju nekaterih vodilnih funkcionarjev državne radiotelevizije ponavljali svoj stalni refren: mesti (Trst in Gorica) ne bi nikoli sprejeli slovenskih televizijskih oddaj! V resnici se je zgodilo, kar smo prizadeti vedno trdili: takšne oddaje ne motijo nobenega Italijana ne v Trstu ne v Gorici ne drugod po deželi Furlaniji-Juljski krajini. Ostalo pa je dejstvo, da je bila naša manjšina leta in leta prikrajšana za zelo pomembno in celo življenjsko dobrino, saj je velik vpliv televizijskega medija na dlani. Škoda, ki smo jo imeli, se ne more in se tudi ne bo mogla poravnati.

Omenili smo tudi vprašanje zajamčenega zastopstva. Politični predstavniki večinskega naroda hodijo ob tem problemu kakor mačka okrog vrele kaše, kar pomeni, da si ne upajo se ga lotiti!

Kot ostali zapleteni manjšinski problemi pa se tudi ta lahko uredi, če obstaja politična volja. Vemo, da je mlada republika Slovenija enak problem uredila tako, da je vsakemu pripadniku italijanske narodne skupnosti priznala dvojno volilno pravico. Eno uživa kot vsi ostali slovenski državljani, drugo pa kot pripadnik narodne manjšine. Slednje uveljavlja s tem, da glasuje za kandidata italijanske narodnosti. Enak mehanizem bi lahko uvedel tudi italijanski zakonodajalec. / STRAN 2

DRAGO LEGIŠA

02

Vida Valenčič
POLITIČNI PREOBROT V NEMČIJI

S potrpežljivostjo je v sorodu sočutje, ena najlepših človeških lastnosti in znamenje resnične srčne kulture. (Ksaver Meško)

02

Janez Povše
ZAŠČITNI ZAKON MANJŠINSKO ZRCALO

03

Ivan Žerjal / intervju
MARKO SOSIČ

05

Danijel Devetak
SVETNIŠKI LIK MENIHA

06

Iva Koršič
PRENOVLJENI IN PISANI PASTIRČEK

06

Jurij Paljk
GLEDALIŠKI ABONMA V GORICI

07

SLOVENSKI TISK V ZDA IN KANADI

08

PLODNO DELOVANJE CMPZ MAČKOLJE

10

Lučana Budal
ŠTANDREŽ 1927-1947

15

Matjaž Rustja
PROSLAVA OB 25-LETNICI KLUBA ČUPA

16

Jurij Paljk
SLOVENSKI ZAKONIK ZA ITALIJANE

ZA SOŽITJE V EVROPSKEM DUHU

SLOVENIJA IN SOSEDJE

ANDREJ BRATUŽ

Mednarodna politika gotovo predpostavlja v prvi vrsti odnose med posameznimi državami. Vsa zgodovina priča o tem, pa naj gre za staroveške Atene in njene odnose s Šparto ali danes za odnose med ZDA in Rusijo, da ostanemo le pri kaki znani omembi. To velja še zlasti za krizna področja in za vse tiste slučaje, ko so odnosi med državami napeti in nevarni za mir. Tedaj nastopa diplomacija.

Britanski zunanji minister Castlereagh je v prejšnjem stoletju lepo zapisal o vlogi diplomacije in diplomatov: "Mi ne iščemo trofeje, pač pa vračamo svetu mir, kjer je to mogoče." In to velja še danes za meddržavne odnose, za dobro sožitje s sosedi.

V teh vrsticah naj se nekoliko zaustavimo ob vprašanju odnosov republike Slovenije

s sosedi. Ti so Italija, Hrvaška in Avstrija. Pri tem lahko zadržimo, da gre pri vsaki izmed njih za drugačne odnose, ki se ne morejo posplošiti. Seveda je treba tudi vzeti v poštev dejstvo, da sta dva sosedda (Italija in Avstrija) člana Evropske unije, kar Slovenija še ni oz. z asociacijskim sporazumom z Brusljem sicer spada med privilegirane kandida-

te za vstop. Prav zadnje čase je sporazum Ljubljana - Bruselj z lepo večino ratificiral portugalski parlament. To mora narediti še parlament v Atenah, pa bodo tako vse članice petnajsterice v redu. Posebno poglavje seveda danes predstavlja Hrvaška, s katero ima Slovenija zadnji čas kar kopico nerešenih vprašanj, od krške elektrarne, Ljubljanske banke in odprtih mejnih problemov (Piranski zaliv, Trdinov vrh). Poglejmo si torej podrobneje ta vprašanja meddržavnih odnosov naše matične države.

ODNOSI Z ITALIJO IN SLOVENSKA MANJŠINA

Nedavno je slovenski zunanji minister Boris Frlec med drugim dejal, da je v odnosih z Italijo vse v redu, zlasti ker je sedaj pred rimskim parlamentom zakon za slovensko manjšino. Toda k temu se v kratkem povrnemo. Vsi se še spominjamo obdobja, ko so v času Berlusconijeve vlade medsebojni odnosi Rim-Ljubljana bili zelo zaostreni ali boljše, ni bilo pričakovati nikakega pozitivnega premika. To še zlasti, kar zadeva Slovence v Italiji. So jasno še druga vprašanja, resna ali imaginarna. Med slednja sodi še povračilo Italiji za ezulsko imovino, kar pa je danes že v ropotarnici. Splošni meddržavni odnosi med državama so sicer dobri in to tudi v pričakovanju dokončnega vstopa Slovenije tako v Evropsko unijo kot v NATO. Tudi gospodarsko sodelovanje obeh držav je vsakor dobro razvito in plodno. Na politični ravni so si v zadnjih letih sledili razni visoki obiski obeh držav, ki so tudi po svoje pripomogli k boljši politični atmosferi.

Kako pa je z manjšinskim vprašanjem v sklopu teh bilateralnih odnosov? Kot smo prej zapisali, je šef slovenske diplomacije omenil zlasti zakonski predlog za zaščito Slovencev, ki je sedaj v razpravi v poslanski zbornici. Jasno je,

da mi ob tem ne moremo izraziti svojega zadovoljstva, ker že sam osnutek posl. Maselli (ki je nekako povezal razne predloge) absolutno ne odraža upravičenih pričakovanj slovenske narodne skupnosti. Že samo vodilno načelo, ki nekje zaupa deželi urejanje celotnega vprašanja, še posebno z ustanovitvijo neke paritetne komisije (ki bi določala tudi o teritorialni delitvi oz. ozemlju, kjer naj bi zakon veljal) je zelo vprašljivo. S tem bi si država umila roke in prepustila tukajšnjim političnim dejavnikom celotno zadevo. To bi pa gotovo ne bilo modro in ustrezno zlasti slovenskim pričakovanjem, saj imamo marsikdaj bolj negativne kot pozitivne izkušnje v tem pogledu. Poleg tega je že problem komisije dvorezen, saj nam lahko tudi priključ v spomin znano Cassandrovo komisijo iz sedemdesetih let...

To je le nekaj splošnih misli ob osnutku zakona. Slovenci v Italiji pa tudi pričakujemo, da bo matična domovina s svojimi odgovornimi predstavniki zlasti v zunanji politiki le prislunhila stališčem in pričakovanju manjšine. Prepričani smo, da tudi dobri sosedski odnosi in skrb za prihod v Evropo ne bi smeli mimo in preko manjšine.

ODNOSI Z AVSTRIJO IN HRVAŠKO

Današnji odnosi Slovenije z bližnjo republiko Avstrijo so še posebno važni, ker v tem polletju Dunaj predseduje Evropski uniji. Zato je iskanje večjega sodelovanja in razumevanja z Avstrijo popolnoma razumljivo. Ljubljana si na ta način pričakuje tudi bolj stvarne podpore in dobrih nasvetov za svojo evropsko integracijo. Vse to je prišlo zelo jasno do izraza pri nedavnem uradnem obisku, ki ga je v Sloveniji opravil avstrijski zvezni predsednik Klestil.

STRAN 2

N
BCTKB
nuova banca di credito di trieste
nova tržaška kreditna banka

v Gorici

ul.terza armata 200
tel.0481/524154

Ul. Terza Armata — mejni prehod pri Vrtojbi
Ul. Stuparich — smer Trst
Ul. Trieste — smer Tržič

VSEBINA

SVET OKROG NAS

PO ZMAGI SOCIALDEMOKRATA SCHRÖDERJA

POLITIČNI PREOBRAT
V NEMČIJI

VIDA VALENČIČ

Povsem racionalno je interpretiral splošno nelagodje, ki vlada v državi; stopnjujoča se brezposelnost je v času letošnjih volitev dosegla svoj višek v celotnem povojnem obdobju, močna Nemčija pa se v tem letu znajde s pretirano visokim številom brezdomcev in ljudi, ki životarijo ob vsotah, ki jim jih dodeljuje socialno skrbstvo. Niti Schröderjeva goba ne bo čez noč zabrisala tega perečega problema, četudi je novi kancler vseskozi kazal optimističen pogled na prihodnost države. Brezposelnost in brezdomci pa v končni fazi niso bili odločilnega pomena za njegovo zmago, tako kot ga seveda ni predstavljalo tistih 2,7% bajno bogatih državljanov, ki se lahko ponašajo z vsaj milijonom (nemških mark) letnega dobička. Najpomembnejšo druž-

Kocka je padla. Nemčija je izbrala svojega novega vodjo: socialdemokrata Gerharda Schröderja, ki si je zmagovalne glasove prislužil z učinkovito volilno propagando "nečesa novega".

beno plast sestavlja t.i. "srednji sloj normalno premožnih", ki se boji usihajoče Nemčije. Sociologi so definirali povojno nemško identiteto kot identiteto, ki je v bistvu osnovana na marki. Trdna valuta je za Nemce predstavljala tako toploto oedejo kot prispodobno cilja, h kateremu so Nemci stremeli: neminljivo blagostanje. Oba nemška kandidata sta nepretrgoma ponavljala vedno ista gesla in obljube nove vzpostavitev tega trajnega blagostanja.

Kohlu je treba priznati, da je celih šestnajst let bil zmožen posredovati ljudem svojo vizijo države kot institucije, ki skrbi za trdne pokojnine, delovna mesta, gospodarsko rast ter družbeno stabilnost.

V določeni meri je bilo vse to res, a prav ta pripis je pomemben: *le v določeni meri*. V zadnjih letih se je v državi stopnjevalo nelagodje predvsem, ker Nemčija za hišnimi durmi občuti težo, ki ji je bila naložena na ramena. Kohl je ni znal razbremeniti in je še naprej naivno, v prvi vrsti samemu sebi, zakrival vsakršen znak krize. Schröder je v svoji volilni propagandi v bistvu pravil isto. In prav to je najzanimivejša plat tega političnega dvoboja: kandidata se v pomembnih tematikah v bistvu nista korenito razhajala, mlajšemu Schröderju pa je kljub temu uspelo dokazati svojim sodržavljanom, da si Nemčija zasluži nov obraz, ki naj bi ga sam predstavljaj. Hi-

ba vseh političnih shodov je bil pomanjkljivi program, ki ga je Schröder predstavil. Kako se bo Nemčija postavila spet trdno na noge, je uganaka. Schröder si bo moral v naslednjih mesecih krepko zavihati rokave in udejanjiti vsaj del svojih obljub, ki so pa vse prej kot enostavne. Schröderjeva stranka Spd je obljubila 100.000 novih delovnih mest v prvih 100 dnevih svoje vlade. Kako so seveda krhke te obljube, že vemo, zato so zanimivejši tisti Schröderjevi načrti, ki dišijo po večji realnosti. V namenih novega kanclerja je predvsem postaviti državi nove prioritete. Taki prioriteti sta predvsem vzgoja in znanost. Socialdemokrati se opirajo prav na znanje kot odskočno desko za formiranje nove Nemčije, prav gotovo v težnji po posnemanju prijateljske Francije. Schröderjeva vreča je polna zaprašenih problemov, ki se jih ni še nihče znebil. Nemški politologi so se spraševali, ali je Schröder nekakšno čudno bitje različice "clintonblair". Seveda ni. Oba tuja politika sta imela "srečo", da sta preživela hudo obdobje Reagana in Thatcherjeve, v katerem so vladala izjemno stroga gospodarska določila. Schröder mora sam opraviti vse, kar je nepopularno. V naslednjih tednih bo sestavil novo koalicijsko, po vsej verjetnosti bo to t.i. "rdeče-zelena koalicijska", sodelovanje med socialdemokrati in Zelenimi.

Televizijski dnevniki so govorili o nevarnosti, da bi Ze-

leni za Schröderja predstavljali nove Bertinottije. Če bo res prišlo do take koalicije, Schröderjev politični vsakdan prav gotovo ne bo lahek. Nemški Zeleni so znani po svojih nemajhnih načelih, stranko pa predstavlja tudi tisti skrajno integralistični del, ki je v bližnji preteklosti zahteval, da se cena goriva povzpne v take višine, da bodo državljani pač primorani se posluževati javnih prevozov ali pa, še bolj ekološkega, kolesa. Pa ne samo to: Zeleni so svoje delovanje osnovali na pacifizmu, Nemčija pa je močan partner ZDA v zvezi Nato. Kako usklajevati tako različne poglede na politiko in svet?

Schröderju je izrekla dobrodoščilo skupina evropskih politikov iz sredinsko-levega političnega spektruma, ki trenutno kroji usodo Evrope: Blair, Jospin, Prodi. Schröderja lahko (sicer posredno) primerjamo le s Prodiem; volivci so ju izvolili bolj iz nezadovoljstva do prejšnje oblasti kot iz globokega prepričanja oz. zaupanja v osebo in njen program. Prodi se je sčasom otresel neprijetne oznake nekarizmatičnega kolesarja, Schröder pa se mora nasproti ostre tiste medijske karizmatičnosti, zaradi katere je zmagal, in državi ter svetu dokazati, da ima res v roka-
vu ginseng za nemško državo. V nasprotnem primeru bi bile obtožbe volilne propagande ameriškega tipa upravičene in priložnost bi bila zamujena.

POZIV SSO

V OBRAMBO
MANJŠINE

Svet slovenskih organizacij je imel v sredo, 23. septembra, v Devinu redno zasedanje deželnega sveta. V tiskovnem sporočilu, ki ga je odbor izdal ob tej priložnosti, beremo, da je bil sestanek skoraj v celoti posvečen temeljiti analizi osnutka manjšinskega zaščitnega zakona, ki ga je pripravil poslanec Maselli. Udeleženci zasedanja so v celoti podprli kritično mnenje, ki ga je do omenjenega osnutka že izrazil izvršni odbor, in so v tem smislu sprejeli naslednjo resolucijo:

Predstavniki zvez, društev in ustanov, včlanjenih v Svet slovenskih organizacij, zbrani na deželnem svetu v Devinu, izražajo zaskrbljenost zaradi ohlapnosti osnutka zaščitnega zakona, ki je v pripravi v državnem parlamentu.

V celoti odklanjajo 4. člen omenjenega osnutka, ki pušča nedoločeno vprašanje teritorija, na katerem naj bi veljal zaščitni zakon, ter daje krajevnim upravam možnost, da odklonijo izvajanje zaščite ali da se ji kakorkoli izognejo. Izražajo tudi pomisleke glede paritetnega odbora, ki naj bi skrbel za nadaljnje izvajanje zakona, in pozivajo vse komponente slovenske manjšine v Italiji, da se aktivirajo v obrambi pravnih manjšinskih interesov. Udeleženci seje sveta SSO prav tako tudi pozivajo pristojne oblasti v Sloveniji, da zastavijo svoje sile v obrambo manjšine, da bo deležna take zaščite, ki bo v duhu priznavanja načela pozitivne recipročnosti in bo spoštovala mednarodno sprejete obveznosti.

S 1. STRANI

DO KDAJ ŠE?

Možne so sicer tudi druge rešitve, saj so italijanski politiki znani po svoji bujni domišljiji in se hkrati radi trkajo na svoje prsi, da namreč pripadajo državi in deželi, ki da je zibelka prava. Sicer je znano, da je iz vrst prizadete manjšine prišel natančen predlog, kako naj se uredi tudi to vprašanje.

Pisec teh vrstic pripada generaciji, ki je ob vprašanju zakonske zaščite manjšinskih pravic doživela več globokih razočaranj. Začelo se je leta 1954 z londonskim memorandumom in priloženim statutom za manjšini, leta 1975 je bil podpisan sporazum v Osimu, za njim pa je prišla osamosvojitve Slovenije s procesom evropske integracije. V časovnem razponu 44 let se dejansko še vrtimo na mestu! Do kdaj še?

SLOVENIJA...

Avstrijski državni poglavar je tudi izrazil predsedniku Kukanu vso podporo svoje države Sloveniji za njen skorajšnji vstop v Evropo. Slovenska manjšina na Koroškem pa je pred časom doživela lep uspeh s ponovnim vstopom Karla Smolleja v dunajski parlament. Sicer pa se tudi manjšinsko življenje med Slovenci v Avstriji odvija na podoben način kot pri nas. Poleg tega obstaja še odprto vprašanje štajerskih Slovencev, ki tudi zahtevajo zase primerno zaščito, ki jim po avstrijski Državni pogodbi iz leta 1955 pritiče.

Poglavje zase pa so slovenski odnosi s Hrvaško. O teh smo se pred časom že na dolgo razpisali. Vse pa ostaja zaenkrat še pri starem. Med tem časom sta se sicer že sestala zunanja ministra obeh držav, Boris Frlec in Mate Granič. Sestanek je morda bolj psiho-

loško prispeval k zmanjšanju nedavne napetosti med Ljubljano in Zagrebom, ni pa prinesel kakih objektivnih rezultatov. Stvari bodo reševale posamezne komisije, kar je že zgovoren pokazatelj za to, kaj se v resnici hoče...

Slovenija ima torej danes opravka z raznolikimi problemi s sosedi. Sem bi spadala sicer tudi Madžarska, a zaenkrat ni tu kakih posebnih kriznih vprašanj. Obratno. Slovenski in madžarski vojski sestavljajo namreč z italijanskimi skupno pehotno brigado, kar je vsekakor znamenje novih odnosov tudi na delikatnem vojaškem področju. Vsemu temu je gotovo pripomoglo dejstvo, da bosta najprej Madžarska in nato Slovenija v zvezi NATO. Na Sloveniji pa je, da uredi svoje odnose v mejnem okviru kar najbolje, za kar pa so seveda enako odgovorne tudi prizadete države.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

ZAŠČITNI ZAKON POSTAJA
NEPRIZANESLJIVO
MANJŠINSKO ZRCALO

Verjetno ni bil nihče presenečen, ko sta osrednji krovni organizaciji slovenske manjšine v Italiji objavili svoje stališče do Masellijevega osnutka zaščitnega zakona. Splošno znano je bilo, da se bosta stališči razlikovali, in tako se je tudi zgodilo. Kot pa se pogostoma dogaja, je napoved določene resničnosti drugačna od resničnosti, ko se ta zares zgodi. Tako se zdi, da je bila napoved dosti milejša od tistega, kar je sicer napovedovala. Mar to pomeni, da smo prej znotraj manjšine še gojili iluzije o tem, kako v bistvenih stvareh vendar mislimo enako? Tudi se nam je lahko dozdevalo, da smo si s svojimi manjšinskimi različnostmi dosti bližje, pač v smislu vsakdanjega življenja, v katerem smo vsi skupaj ohranili razveseljivo mero medsebojne prijaznosti, vsaj na zasebni ravni. Naj bo tako ali drugače, objava različnih stališč do osnutka zaščitnega zakona je slej ko prej delovala zelo pomenljivo. Zelo pomenljivo, in to ravno zaradi svoje sorazmerne umirjenosti. V resnici kot da ni več želje in moči po udarni polemiki oz. prepričevanju druge strani. Obe strani premišljeno stojita za svojimi stališči in kot da od tukaj naprej ni več kaj dodati ali odvzeti. Ni zmagovalca niti poraženca, je le razkorak med eno in drugo stranjo, kot bi gledali čez reko zgrajen most, ki se na sredi ni mogel stakniti in je ostal nedokončan. Na ta način se je osnu-

tek zaščitnega zakona za vse nas spremenil v zrcalo, ki odseva naše stanje.

V tem trenutku je že vseeno, komu je lahko bil takšen razplet po godu in čigavi so bili zadržki, da nismo že pred leti uresničili svoje celovitosti, s katero bi zaščitni zakon pričakali v popolnoma drugačnem vzdušju. Dejstvo je, da sedanji iztek, v kolikor bi ostal nespremenjen, ne bo koristil prav nobenemu delu in nobenemu članu naše manjšine. Dejstvo je tudi, da sedanji iztek povsem nezasluženo bremeni narodnostno organizirani del manjšine, ki je po svojem temeljnem prepričanju hotel uresničiti manjšinsko celovitost, istočasno pa je poklican, da zagotovi tej celovitosti primerno raven zakonske zaščite. Toda kdo je že kdaj uresničil celovitost brez vseh, ki so zanjo potrebni?

Trenutno stanje je torej pomenljivo in zgovorno. Lahko da bo prav s svojo pomenljivo stjo in zgovornostjo med nami v manjšini porodilo novo prepričanje. Prepričanje, da vedno velja znova poizkusiti, in sicer v duhu resnice, da je tudi naša narodnostna skupnost ena sama in nedeljiva. Kot takšna ima dolžnost in pravico, da si za svojo celovitost prizadeva, kakor da si ob tem prizadeva za takšno raven zaščite, ki bi ji omogočila vse potrebne razvojne možnosti.

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000.

INOZEMSTVO 100.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 130.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

FC

INTERVJU / MARKO SOSIČ

V ISKANJU PRISTNEGA ČLOVEKOVEGA OBRAZA

IVAN ŽERJAL

Oktober se bo s premiero drame Henrika Ibsena Hedda Gabler v Kulturnem domu v Trstu začela sezona Slovenskega stalnega gledališča 1998-99. Letošnja sezona bo potekala v znamenju številnih novosti v naši gledališki hiši. Ena od teh je vsekakor ta, da je novi umetniški vodja gledališča režiser in pisatelj Marko Sosič. Rodil se je leta 1958 v Trstu, po končani višji šoli se je vpisal na Akademijo za gledališko in filmsko umetnost v Zagrebu, kjer je diplomiral na Oddelku za gledališko in filmsko režijo. Režiserska pot ga je peljala po Slovenskem narodnem gledališču v Ljubljani, Primorskem dramskem gledališču v Novi Gorici, gledališču Teatro in Trastevere v Rimu in Slovenskem stalnem gledališču v Trstu. Režiral je tudi več kot osemdeset tekstov za Radio Trst A. Od leta 1991 do 1994 je bil umetniški vodja Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici. Kar se njegovega književnega opusa tiče, naj omenimo samo kratki roman *Balerina*, *Balerina*, ki je izšel pri založbi Mladika v Trstu in s katerim je Sosič prejel nagrado Vstajenje in se uvrstil med pet avtorjev-finalistov za nagrado Kresnik. *Balerina* je doživela tudi odrsko uprizoritev v interpretaciji Lučke Počkaj in v režiji Branka Završana. Ob tej priložnosti smo novega umetniškega vodjo zaprosili za pogovor - na katerem je rad pristal - o letošnji sezoni SSG, pa tudi o odnosih z italijanskim kulturnim svetom, o odnosu z občinstvom in o njegovem literarnem ustvarjanju.

ta predstava. Problem *Hedde Gabler* vdira v naš vsakdan z veliko močjo in aktualnostjo. Kar se naše produkcije tiče, bomo krstno uprizorili najnovejše delo Dušana Jovanoviča, komedijo *Klinika Kozarckya* s podnaslovom *Alko komedija* v avtorjevi lastni režiji. Premiera bo decembra. To je komedija, za katero verjamem, da bo zadovoljila tako sladokusce teatra kot širše občinstvo. Če povzamemo čisto fabulo, ki je sama že dovolj smešna: "Klinika dr. Kozarckya je postavljena v bife, da bi paciente zaščitil pred morebitnim stresom. V njem lahko svobodno pijejo, pri tem pa ostanejo trezni, po svoje seveda." Tretja predstava bo drama Arthurja Millerja *Vsi moji sinovi*, ki jo bo režiral Zvone Šedlbauer. To je eno prvih del Arthurja Millerja, govori pa o posledicah vojne. Mislim, da je to tematika, ki se v tem času še kako tiče tudi nas. V tej predstavi bodo, recimo, nastopali bivši redni igralci SSG, kot npr. Miranda Caharija in Anton Petje. Kot gost bo nastopil Branko Završan, seveda pa bodo igrali v pomembnih vlogah tudi naši mladi člani igralskega ansambla SSG. Predzadnja predstava bo delo italijanskega avtorja Alberta Bassettija z naslovom *Skrivnost življenja* v režiji podpisane. Gre za dve enodejanki (ena od teh bo doživela tudi krstno uprizoritev) o stiskah in osamljenosti sodobnega človeka, ki je nemočen, da bi odgovoril na mnogoteri vprašanja človekovega bivanja. Zadnja predstava v abonmaju bo *Pasijon*, ki pravzaprav predstavlja izpovedni vrh sezone. To je Abruški rokopis srednjeveškega izvora. Antonio Calenda, ravnatelj in režiser v stalnem gledališču F-Jk, je pripravil priredbo teksta in že lani zrežiral predstavo s Piero Degli Esposti v vlogi Marije. Letos bo njihova predstava zamrznjena do aprila, ko bo pripravljena tudi naša predstava, vedno v njegovi režiji. V glavni vlogi Marije bo tu pri nas igrala po vsej verjetnosti Štefka Drolc. Mislim, da gre za velik gledališki dogodek in za pomemben trenutek kulturnega, umetniškega in tudi družbenega utripa tega mesta s postavitvijo predstave v dveh jezikih. Predstava se bo igrala istočasno na prizorišču, ki bo na gradbišču gledali-

je treba drugače pristopiti. Drugačnja sestava ansambla pomeni tudi drugačno koncepcijo dela samega. Nova Gorica je zelo pomemben mejnik v mojem življenju, ne pomeni pa nekega nadaljevanja, ampak večjemu nov začetek.

Tvoj prihod v SSG ni edina novost letošnje sezone naše gledališke hiše. Med drugim ima naše gledališče letos lepo število stalnih igralcev. Bi lahko predstavil ansambel?

Z veseljem. Mislim, da predstavitev ansambla sodi na neki način povsod in zmeraj na prvo mesto. To je predvsem mlad ansambel, ki bi po mojem mnenju potreboval še kakega igralca srednje generacije, sicer pa ta igralski ansambel nudi možnost zelo široke repertoarne ponudbe. Najprej bi naštel igralke: to so Lučka Počkaj, Vesna Pernarčič, Barbara Cerar in Maja Blagovič. Igralci pa so Vojko Belšak, Janko Petrovec, Vladimir Jurc, Stojan Colja, Gregor Geč, Aleš Kolar in Danijel Malalan. Med igralci je tudi Franko Korošec, ki pa letos odhaja na izkušnjo v italijansko gledališče La Contrada, tako da je v bistvu ostalo enajst igralcev in igralk. V letošnji sezoni bodo nastopili tudi gostje in bivši člani SSG, ki so danes v pokoju: Miranda Caharija, Bogdana Bratuž, Anton Petje, Adrijan Rustja, Livio Bogatec in Mira Sarđoć.

Bi lahko predstavil sezono, ki se pričinja?

Uvodoma bi povedal, da je to na neki način prehodna sezona v smislu nekaterih sprememb, ki so se zgodile v gledališču ne nazadnje z mojim prihodom na mesto umetniškega vodje. Spremembe se dogajajo v času, ko je ravnatelj tudi še prisoten in s katerim zelo dobro sodelujeva. Sezona je prehodna v smislu, da je študijska, a zaradi tega nič manj ambiciozna. Začenjamo s predstavo *Hedda Gabler* Henrika Ibsena v režiji Bojana Jablanovca, enega od pravzaprav najbolj vzemirljivih slovenskih gledaliških režiserjev mlajše generacije. Mislim, da bo to moderna, vsebinsko nab-

šča Rossetti: parter gledališča bodo izpraznili in tam bo prizorišče tako za eno kot za drugo predstavo. Na kar bomo mi seveda še samostojno nastopali po cerkvah. Ta produkcija, ki se seveda rojeva v času pred jubilejem, ob koncu tisočletja, bo nosila vatikanski pečat. V abonmaju sta še gostovanji Mestnega gledališča Ljubljanskega z Moliérovim *Tartuffom* v režiji Mileta Koruna in Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice z delom Petra Barnes *Ni tako slabo, kot zglada* v režiji Jaše Jamnika. Kar se tiče predstav izven abonmaja, pa sem zelo zadovoljen, da se letos pripravljata mladinska predstava z nekim bolj ambicioznim pristopom: to so *Butalci* Franca Milčinskega v režiji Jaše Jamnika. Tudi ta premiera bo v oktobru. Če bo čas dovolil in če bomo imeli dovolj sredstev, bomo pripravili še recital ob stoletnici rojstva Federica Garcie Lorce z naslovom *Ne leti, globljava, na polje*. Bo pa vrsta predstav na mali sceni, ki smo jo lani otvorili prav za predstavo *Balerine*, ki bodo gotovo vzbudile zanimanje: tako bo gostovanje Drame Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane z *Zbranimi deli* Williama Shakespeara, Jessa Borgesona, Adama Longa in Daniela Singerja (režija Boris Cavazza), gostovanje Gledališča Ptuj z delom Marcusa Kobelija *Sobo oddam* v režiji Sama Strelca, komedija monolog Marjana Tomšiča *Buška jaz, bužec uan* v interpretaciji Saše Pavček in v produkciji Primorskega festivala. Nastopal bo tudi s svojim monologom znani bosanski igralec Zijah Sokolović s predstavo *Glumac... je glumac... je glumac*, ki jo je odigral že 1.500-krat po celi Evropi, pri nas pa še ni bil. Seveda bodo tudi otroške matineeje: *Veliki kikiriki* Naceta Simončiča (gostovanje Lutkovnega gledališča Ljubljana), *Pepelka* Pavla Polaka (gostovanje Lutkovnega gledališča Maribor) in *Kralj v časopisu* Matije Logarja (gostovanje PDG iz Nove Gorice) ter še druge predstave. Poleg tega bodo na sporedu tudi obnovitve iz prejšnjih sezon: *Afrika ali na svoji zemlji* Borisa Kobala, *Dobri vojak Švejk* Jaroslava Haška, *Master Class* Terrence McNallyja, *Balerina*, *Balerina* in *Palček*.

Kako pa je potekala izbira? Katerih kriterijev ste se držali?

Izbira je potekala predvsem ob misli na igralski ansambel. Vsebinsko pa je želja sezone ta, da bi se skozi predstave razumelo naše iskanje človekovega pravega, avtentičnega obraza, da bi na odru spregovorili o tistih mnogokrat zamolčanih čustvih, pa tudi, da bi spregovorili o človeku, ki nosi v sebi moč, da preživi vse bolečine, ki jih ta družba vsak dan prinaša. Gre na vsak način za iskanje človekovega obraza, mogoče tudi mojega obraza, nekega bolj definirane profila nas samih, mene, igralcev in vseh nas. Sicer pa sem se tako pri izbiri režiserjev kot drugih sodelavcev držal načela, da moramo za vsako predstavo doseči maksimum kvalitete, izpovednosti in komunikacije.

Veliko pozornost posvečate italijanski kulturi, in to ne samo z uprizoritvijo dela italijanskega avtorja. V sodelovanju s stalnim gledališčem F-Jk boste tudi skupaj uprizorili *Pasijon* po Abruškem rokopisu. Kako gledaš na stike z italijansko kulturno srenjo? Smo na tem področju dosegli zadovoljivo raven sožitja, enakopravnosti in sodelovanja ali je treba - kljub

pozitivnim primerom - še kaj storiti v tem smislu?

V bistvu smo dosegli zelo malo, čeprav ima, kar je že doseženega, svojo neprecenljivo vrednost. Te vrednote je treba gojiti in se jim veliko bolj posvečati. Na obeh straneh je treba še ogromno storiti. S svoje strani bi morali Italijani vlagati veliko več moči v pravilno informiranje večinskega naroda o našem kulturnem bogastvu. Če vzamemo posamezne primere, se je na tem nivoju naredilo veliko, globalno gledano pa je pot še zelo odprta in široka. Trenutni utrip v mestu niha, v zadnjih letih se je veliko spremenilo, so pa še primeri, ko se vse doseženo lahko v trenutku razblini in izgubi svojo vrednost, ki jo je imelo. Treba je v to vlagati, ker mislim, da bi tudi naše gledališče utegnulo v prihodnosti imeti, ob planiranju produkcij, ki bi bile razumljive in dosegljive širokemu občinstvu, možnost poslanstva slovenske kulture v italijanskem svetu. Na tem nivoju bi se še posebej potrudil.

Že nekaj let lahko opazujemo, kako se dvorana Kulturnega doma v Trstu le redkokdaj napolni. To sicer ne velja samo za SSG, isto je npr. ob koncertih Glasbene matice. Čemu pripisujete vzrok za to? Je to znak usibanja moči naše skupnosti ali pa so se spremenile navade - tudi kulturne navade - in okusi našega občinstva? Kako bi morali reagirati na to? S kakšno ponudbo je treba iti naproti ljudem?

V zadnjih letih se je ogromno stvari spremenilo v svetu in tudi pri nas. "Rezultati" so v bistvu na dlani. Če gledamo ozko v našem prostoru in še ožje dvorano Kulturnega doma, lahko ugotovimo, da je ljudje ne čutijo za svojo. Tu ne mislim na gledališče, ampak na stavbo. To je objekt, ki bi po mojem mnenju moral biti sicer sedež gledališča, a kjer bi lahko bila poleg tega še vrsta različnih drugih ponudb, s katerimi bi morali ponovno obuditi interes do te hiše, do tega plemenitega in velikega prostora, ki smo si ga vendarle izborili in ki ga je treba ponovno osmisliti in napolniti, predvsem vsebinsko. Verjamem v to: če bo vsebina, bodo tudi ljudje. Kar se nas tiče (SSG), bomo izkrenili vse moči. Seveda so se spremenili navade in okusi občinstva. Reagirati je treba z delom in z vsebino ter s poštenim pristopom do realnosti, se pravi ne s parolami in visoko zvenečimi besedami, ampak z garanjem in delom, predvsem pa ne s kičem, leporečjem in podobnimi pogubnimi modeli.

Doslej smo govorili o gledališču. Za konec pa bi te vprašal, kako je s tvojim literarnim ustvarjanjem. Bomo v prihodnje še brali kako tvojo knjigo?

Trenutno, kar se literarnega dela tiče, moram dokončati igro za PDG iz Nove Gorice, od katerega sem dobil pogodbo pred letom dni. Že sedaj sem jih prosil za odlog. Pišem jo, toda ob delu, ki ga trenutno imam, je zelo težko. Čas pisanja in čas dela v gledališču sta povsem različna. Morda si bom v prihodnjih letih izboril majhen otok zase tudi v sklopu dela, ki ga imam. Ne vem, pri sebi opažam, da ne morem delati toliko stvari hkrati. Toda mislim, da dlje časa ne bom napisal knjige, tem bolj bo živela samo v meni in ko bo čas, se bo verjetno izpisala.

Hvala za pogovor.

3

ČETRTEK
1. OKTOBRA
1998

KRISTJANI IN DRUŽBA

JANEZ PAVEL II. SPET O KRIVICAH IN LAKOTI

BOG STOJI NA STRANI
UBOGIH IN LAČNIH!BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB NEDELJSKEM EVANGELIJU

IZLUŠČI JEDRO!

ZVONE ŠTRUBELJ

27. NAVADNA NEDELJA

Apostoli so rekli Gospodu: "Pomnoži nam vero!" Gospod pa jim je dejal: "Če bi imeli vero kakor gorčično zrno, bi rekli tej murvi: 'Izruj se s koreninami vred in se presadi v morje', in bi vam bila pokorna. Kdo izmed vas bo svojemu služabniku, ki orje ali pase, dejal, ko pride s polja: 'Pridi brž in sedi za mizo!' Mar mu ne bo rekel: 'Pripravi mi kaj za večerjo, prepaši se in mi streži, dokler jem in pijem, nato boš ti jedel in pil.' Se mar zahvaljuje služabniku, ker je naredil, kar mu je bilo ukazano? Tako tudi vi, ko naredite vse, kar vam je bilo ukazano, govorite: 'Nekoristni služabniki smo; naredili smo, kar smo bili dolžni narediti.' (Luka 17, 5-10)

GOSPOD, POMNOŽI NAM VERO!

Ko spoznavamo Jezusov slovar oz. njegov način govorjenja, se večkrat čudimo Jezusovi neposrednosti, številnim konkretnim povezavam z naravo in vsakdanjim življenjem, z vsakdanjimi opravili, s človekovimi navadami, z ljudskimi običaji. Bil je mojster besede. Govorica v njegovih ustih zadobi moč in sporočilnost. Še več, iz njegovih besed izžareva božji duh. Ni zaman zapisal evangelist Janez, da je On Beseda, ki je bila pri Bogu in ki je človek postala. Kahlil Gibran, libanonski pesnik in slikar, tudi on umetnik besede, je Jezusa imenoval: "Učenik, Mojster Pesnik, Učitelj petih in govornih besed; Učenik, Mojster Pevec, Učitelj neizgovorjenih besed; Učitelj naših tihih želja; Učenik, Srce nebes, Vitez našega lepšega sna; Pesnik, Pevec, Veliko Srce; Učenik, Učitelj Ljubezni..." (Jezus, sin človekov; prim. 179-184).

Kako bogato sporočilo je Jezus, Mojster besede, podal v enem stavku: "Če bi imeli vero kakor gorčično zrno, bi rekli tej murvi: 'Izruj se s koreninami vred in se presadi v morje,' in bi vam bila pokorna." Murva, drevo, podobno robidi, ima globoke in razvejane korenine, ki kljubujejo vsem vremenskim razmeram. V slovenščini poznamo rek: trden ko dren ali čvrst ko robida! Noben veter in nobena nevihta ju ne moreta premakniti. Jezus uporabi to lastnost upornega grmičevja za kratko, vendar učinkovito primerjavo z vero. Vera, tudi če je mikroskopsko majhna, kot je majhno gorčično zrno, in čeprav je kot majhna majcena lučka, ima večjo moč kot silen vihar ali celo močan vrtinec vetra; vera s svojo močjo izruje, kar je čvrsto vpeto v zemljo, kar pomeni, da lahko obrne in preusmeri človekovo življenje, od znotraj preoblikuje zgodovino in presadi v morje tisto, kar lahko obstane in živi samo v zemlji.

V priliki o gospodarju in služabniku, ki je splošno znana biblična podoba za odnos med Bogom in vernikom, Jezus poudari, da vera ni pogodba med človekom in Bogom, zato je vsaka misel o plačilu ali o zaslugah popolnoma odveč. Privolitev vere predpostavlja popolno izročitev Bogu. Človek, ki veruje, se preda Bogu tako, kot se predasta drug drugemu zaročenca v trenutku poroke. V obeh primerih ni in ne more biti računov, ampak popolna in celostna podaritev iz ljubezni. "Tako tudi vi, ko naredite vse, kar vam je bilo ukazano, govorite: 'Nekoristni služabniki smo; naredili smo, kar smo bili dolžni narediti.'" Tako kot oče ali mati, ki za otroka iz ljubezni naredita vse, ne da bi si pisala na koledar delovne ure in skrite žrtve, naj bi vernik Bogu izročal samega sebe z zavestjo hvaležnosti, da ga ta odnos bogati in napravlja Bogu podobnega. Apostol Pavel je to uzrl v Kristusu, modelu pravega vernika, ko je zapisal: "... ni se ljubosumno oklepal svoje enakosti z Bogom, ampak je sam sebe izpraznil tako, da je prevzel podobo služabnika... in postal pokoren vse do smrti, in sicer smrti na križu." (Flp 2, 6-8). Če nas na prvi pogled prilika o gospodarju in služabniku moti, ker ne odgovarja našemu socialnemu čutu o enakopravnosti, jo še enkrat preberimo in premislimo pod vidikom celostne in zastonske ljubezni, ki jo je živel in zanjo pričeval Jezus Kristus.

Papež Janez Pavel II. je v nedeljo, 27. septembra, spet ostro nastopil proti socialnim krivicam v svetu in se zavzel za odpravo lakote v svetu.

Znano je, da je sveti oče danes vodilna moralna avtoriteta v svetu in, čeprav bolehen in že ostarel, ne zamudi prav nobene priložnosti, da na glas pove celemu svetu, kaj misli o družbenih krivicah.

Tako je tudi prejšnjo nedeljo po angelskem češčenju ostro obsodil vse socialne krivice, katerih je po njegovih besedah na svetu odločno preveč.

"Ne sme biti dovoljeno, da se kdorkoli vda pred nemoralnim spektaklom, ki ga nudi današnji svet, v katerem še živijo ljudje, ki umirajo za lakoto, ki nimajo lastnega doma, ki nimajo niti najbolj osnovne izobrazbe, ki nimajo v primeru bolezni niti najbolj nujne zdravniške pomoči, ki ne dobijo dela!" je vzkliknil sv. oče.

Med drugim je v svojem nagovoru dejal: "Našo pozornost moramo posvetiti velikemu izzivu, ki je pred nami in naravnost kliče našo vest: posvetiti se moramo veliki in nevzdržni razliki, ki obstaja med majhno skupino človeštva, ki ima vse prednosti gospodarskega blagostanja in raznih znanstvenih napredkov, ter tistimi, ki živijo v nevzdržnih in skrajnih življenjskih razmerah!"

obsodil vse socialne krivice, katerih je po njegovih besedah na svetu odločno preveč.

Še bolj odločen je sveti oče postal, ko je vzkliknil: "V kričeči razliki med brezbriznimi in neobčutljivimi bogatimi ter med ubogimi, ki potrebujejo vsega, Bog stoji na strani ubogih!" Nadaljeval je takole: "Nujno moramo podpreti in udeležiti politiko in kulturo solidarnosti, ki naj se rodita v vsakem izmed nas, in to tako, da bomo znali prisluhniti potrebam revnih in potrebnih... Jasno pa je, da ni dovolj zasebno zavzemanje vsakega posameznika, ker gre za zapletene in velike težave. Za nekatere težave revnih, kot je zadolženost revnih držav, mora dati zadovoljiv odgovor skupnost vseh narodov in držav!... Samo v primeru, da bo kultura solidarnosti rastla v vseh ljudeh in v družinskih jedrih, bomo lahko na zadovoljiv način rešili zapletene težave in izzive, ki jih predstavlja revščina in družbena krivica v svetu!"

Sv. oče seveda trdno verjame v pomoč svete Matere Božje, kateri se je v nedeljo po nagovoru še enkrat z velikim zaupanjem priporočil.

JUP

ZBOROVANJE
KATOLIŠKIH
ČASNIKARJEV

Konec prejšnjega tedna je bilo v Tridentu zborovanje urednikov katoliških tednikov, povezanih v FISC (Zvezo italijanskih katoliških tednikov), iz Treh Benečij. Na njem je sodelovalo lepo število predstavnikov katoliškega tiska iz naše dežele, Veneta in Tridentinske-Južne Tirolske. Med drugimi so bili prisotni tedniki Novi glas in Voce Isontina iz Gorice, Vita Cattolica iz Vidma, Vita nuova iz Trsta ter nemški Sontagsblatt iz Bocna.

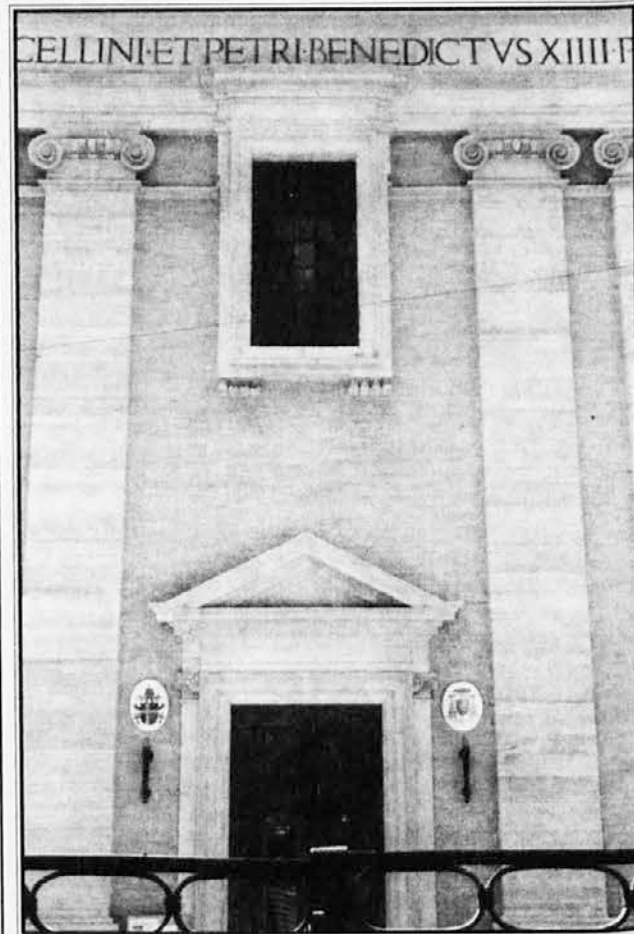
Na srečanju je najprej govoril glavni predavatelj o bližnjem jubileju leta 2000 in o vlogi katoliških medijev pri tem pomembnem dogodku. Seveda bo o tem še veliko tekla beseda in posamezne krajevne stvarnosti bodo imele svoje posebno vlogo. Pomislimo le na naš Oglej, avstrijski Salzburg in druga središča v Srednji Evropi, pomembna za pokristjanjenje raznih tujkajšnjih narodov.

Uredniki so si pri tem tudi izmenjali svoje izkušnje pri vodenju posameznih tednikov, ki lepo odražajo razne situacije in probleme.

MEDJUGORJE
ŠE VEDNO
POD VPRAŠAJEM

Neki francoski škof je vprašal Kongregacijo za krščansko vero, ali sme uradno prirediti romanje v Medjugorje. Odgovor je naslednji: "Mnenje o nadnaravnih prikazovanjih Matere Božje v Medjugorju se za sedaj ne more ne potrditi ne zanikati. Zato velja trditev mostarskega škofa kot osebno mnenje in ne kot uradna in dokončna sodba sv. Cerkve". Kongregacija se drži tega, kar so določili jugoslovanski škofje v izjavi 10.4. '91: na podlagi dosedanjih raziskav ni mogoče trditi, da gre za nadnaravna prikazovanja. Zato je treba vzeti trditev mostarskega škofa Periča kot osebno mnenje. Potrebno je še nadaljnje proučevanje dogodkov. Kljub temu število romarjev raste. Prihajajo s celega sveta, celo iz Koreje, Avstralije, Nove Zelandije. Letos julija je prejelo obhajilo 88.000 vernikov, pri mašah je sodelovalo 3.183 mašnikov, v povprečju 103 na dan. Zanimivo je tudi, da v Medjugorju in okolici do sedaj ni bilo vojnih napadov, četudi leži kraj le 20 km od Mostarja.

PREVZEL JO BO V NEDELJO, 4. T.M.

CERKEV KARDINALA
ALOJZIJA AMBROŽIČA

Pročelje cerkve svetih Marcelina in Petra v Rimu (blizu Laterana), ki jo je papež Janez Pavel II. letos februarja na konzistoriju podelil novemu kardinalu, slovenskemu rojaku in torontskemu nadškofu dr. Alojziju Ambrožiču. Kot znano, prejme vsak kardinal eno od rimskih cerkva v znamenje povezave s Petrovim naslednikom. To cerkev bo slovenski kardinal prevzel s posebno slovesnostjo v nedeljo, 4. oktobra. Kot je razvidno s slike, je cerkev postavil papež Benedikt XIV.

TRGATEV

Morda jo suša, toča že pobrala...

morda pa težki grozdi hvalijo gospodarja:

za delo, trud, zvestobo svoji zemlji -

in čakajo, da hvali tudi on Vinogradnika vesolja,

ki tudi čaka, da dozori še on za večne hrame božjega vladarja.

BB

BLAGOSLOVITEV
TEMELJNEGA KAMNA
VIPAVSKE ŠKOFIJSKE
GIMNAZIJE

V soboto, 3. t.m., bo ob 16. uri popoldne na gradbišču Škofijske gimnazije v Vipavi blagoslovitev temeljnega kamna stavbe, ki predstavlja največjo in najpomembnejšo investicijo koprške škofijske v zadnjih letih.

"Obred je zahvala Bogu, da smo to veliko delo uspešno začeli, in hkrati prošnja k Bogu za blagoslov nadalj-

njih del pri gradnji in za delo gimnazije in malega semenišča v prihodnosti," je zapisal škof Metod Pirih vernikom v vabilu na blagoslovitev ter svoje misli takole nadaljeval: "Bog plačaj vsem, ki to delo spremljate s svojo zavzetostjo, molitvijo, in vsem, ki ste doslej tudi že z materialnimi darovi podprli gradnjo Škofijske gimnazije".

K blagoslovitvi so vabljeni vsi, ki se zavedajo pomena te naše primorske in vseslovenske vzgojne ustanove!

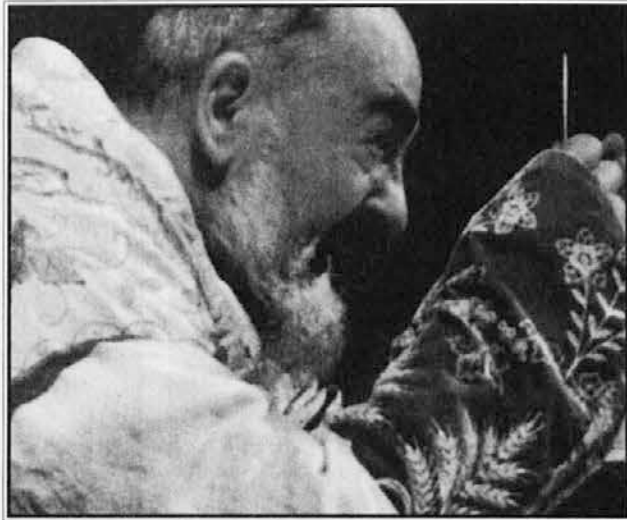

PRED 30 LETI JE UMRL P. PIO IZ PIETRELCINE

SVETNIŠKI LIK MENIHA

DANIJEL DEVETAK

Trideset let po smrti patra Pia iz Pietrelcine postaja lik te svetniške osebnosti vedno bolj živ in privlačen. Človek zavestno ali podzavestno še vedno išče srečo; in v tem iskanju upa tudi proti upanju, v obupu in nerazložljivi želji se z gorečnostjo prepušča karizmatičnim osebnostim, ki pogosto edine znajo odgovoriti na vprašanja, ki jim nihče drug ne najde odgovora.

til močne... Kult patra Pia, možička z belo brado in črnimi rokavicami, je zelo razširjen med ljudmi najrazličnejših družbenih slojev. To smo lahko videli tudi prejšnji teden, ko se je ob tridesetletnici smrti kapucina okoli svetišča San Giovanni Rotondo zbrala skoraj petdesettisočglava množica vernikov in radovednežev. V letu 1999 naj bi bil proglašen za blaženega, nakar bodo morali potrditi njegovo svetost najprej glasovi kardinalov in končno še papežev odlok.

Poskusimo uokviriti lik te osebnosti v čas, v katerem je živel. Ko se je leta 1887 rodil z imenom Francesco Forgione kot osmi sin revnih kmetov iz Pietrelcine v deželi

Kampaniji, je italijanska vlada v istem letu ukazala sneti z zidov križe iz učilnic državnih šol, češ da so to znamenja v tistem času nepojmljivega obskurantizma. Ko je bil veliki mistik star komaj sedem let, je "apostol" pozitivističnega ateizma Emile Zola izdal v ogromni nakladi roman *Lourdes*, v katerem je gledal na francoske pastirčke pred votlino kot na anahronističen pojav vernega ljudstva, ki mu je usojeno izumrtje. Leto dni, preden je neutrudni spovednik dobil prve stigme, je Lenin v Rusiji prišel na oblast in uvedel enega najnasilnejših in najkorenitejših zgodovinskih poskusov uničenja ne samo krščanstva, ampak vsake vere, češ da je to pošast pre-

teklosti, ki jo je treba izbrisati z zemeljskega obličja. Ko je imel v molitev utopljeni kapucin nekaj nad štirideset let, je v Nemčiji nastal krvoločni "mistični red" modernih apostofov izbrane rase, ki je hotela upepeliti slabiče in sužnje 33-letnega Križanega. In še: ko se je p. Pio poslovil od zemeljskega življenja in stopil v večnost, je teklo usodno leto 1968, ko so vzhiceni buržujski kontestatorji z marjeticami v laseh na vse pretege kričali: "Bog je mrtev!"

Zgodovina je pokopala vse apostole in preroke raznih "izmov", ki so bili gotovi, da so ujeli zadnjo besedo o vsem. In vendar je vedno znova obsojeni in oskrunjeni Bog še vedno živ. In danes, na pragu zagonetnega tretjega tisočletja, ki zbuja obnem strah in upanje, se še najdejo zelo številni ljudje vseh starosti, ki srkajo vase podobe in vesti o kapucinu s prodornim pogledom, ki se je - tako pravijo - tudi fizično boril z zlimi duhovi in obnem zrl v nebo; čudežno je zdravil neozdravljive in napovedoval prihodnost negotovim; v istem času se je prikazoval v več krajih in doživljal take ekstatične zanose, da je s hostijo v rokah lebdel v zraku...

In današnji ljudje, ki pred skrivnostjo razkrivajo svoj pravi obraz z željami in strahovi, se gnetejo pred televizijskimi in računalniškimi ekrani, da bi le našli besedo, ki bi jim omehčala srce in prinesla upanja.

SVETNIK TEDNA

4. OKTOBRA

SILVESTER ČUK

FRANČIŠEK ASIŠKI, REDOVNI USTANOVITELJ

Lik asiškega Ubožca spada med najbolj mikavne vrste svetnikov katoliške Cerkve. Zgled njegovega življenja je še posebej dragocen danes, ko mnogi ljudje prodajajo dušo bogu, ki se imenuje standard, pa jih ne more osrečiti. Človek je srečen, če zna biti "orodje miru", kakor je zapisano v lepi molitvi, ki jo

prispisujejo svetemu Frančišku Asiškemu. To je Frančišek bil zaradi svojega svobodnega, na denar in imetje nena- vezanega srca. S svojim zgledom in s svojimi redovnimi brati, ki se po njem imenujejo frančiškani, je veliko pripomogel k notranji prenovi Cerkve.

Rodil se je 26. septembra 1182 v Assisiju, mestu v sončni italijanski pokrajini Umbriji. Njegov oče je bil trgovec s francoskim blagom in njegova mati je bila iz južne Francije. Ko se je otrok rodil, mu je izbrala ime Janez (Giovanni); oče pa ga je po vrnitvi prekrstil v Frančiška (Francesco = Francozek) in mu namenil nasledstvo v trgovskem poklicu. Kazalo je, da se bo fant kot trgovec odlično obnesel, le preveč družaben in radodaren je bil. Bil je duša vesele fantovske družbe, toda vedno zelo dostojen. Ko mu je bilo dvajset let, je zbolel in tedaj se je v njegovi duši zgodila velika sprememba. Vse, kar je imel svojega, je razdal revežem, bogato obleko pa vrnil očetu (na sliki) ter se umaknil v samoto. Neke noči je zaslišal klic: "Frančišek, popravi mojo cerkev, ki se podira!" Mislil, da gre za razpadajočo cerkvico sv. Damijana blizu mesta, se je takoj lotil dela. Kmalu pa je spoznal, da ga Bog kliče k obnovi Kristusove Cerkve, ki je propadala zaradi posvetnega duha, ki jo je bil zajel. Začel je hoditi okoli in oznanjati ubožstvo. Preživljal se je z darovi, ki jih je priberačil. Bil pa je neprimerno srečnejši kot prej, ko je letal od zabave do zabave. Njegovemu zgledu so sledili številni njegovi nekdanji prijatelji. Tako je nastala prva Frančiškova družina, ki se je l. 1221, ko je Frančišek sestavil redovna pravila, katera je potrdil papež Honorij III., pomnožila tako, da je štela že 1.200 bratov.

Od številnih lepih stvari iz življenja sv. Frančiška naj omenimo to, da je za božični praznik leta 1223 v votlini samotnega kraja Greccio med polnočnico pripravil žive jaslice in od takrat je navada po cerkvah in po domovih v božičnem času postavljati jaslice. Za praznik Povišanja svetega križa, 14. septembra 1224, je Frančišek dobil na rokah, nogah in prsih znamenja Kristusovih ran, ki jih je nosil do smrti. Dve leti pozneje je nevarno zbolel in na bolniški postelji zložil pesem, ki je v književnosti znana kot *Sončna pesem ali Hvalnica stvarstva, Sestra Smrt, kakor jo je sam imenoval, je prišla ponj 3. oktobra 1226, ko je dopolnil 44 let.*

Njegov prijatelj kardinal Hugolin, ki je postal papež Gregor IX., je 16. julija 1228 Frančiška razglasil za svetnika in določil, naj se njegov god obhaja 4. oktobra. Na papeževo željo je brat Elija v Assisiju sezidal veličastno cerkev, pod katero so sv. Frančišku pripravili grob. Na grobu tega priljubljenega svetnika se odtlej zbirajo romarji z vsega sveta.

Sveti Frančišek Asiški je nebeški zavetnik številnim Slovencem in Slovenkam, ki so jim pri krstu dali ime Franc, France, Francelj, Frančišek ali Frančiška, Francika, Franka, Fanči.

■ Lokalni primorski program iz koprškega studia se začne vsak dan ob 16. uri. Ob 16.45 so obvestila o kulturnih in cerkvenih dogodkih na Primorskem in v zamejstvu.

Vsak ponedeljek ob 16.15 nova oddaja **Primorskih minus sedem**: vse o dogodkih na Primorskem v zadnjem tednu! Oddajo vodi Marko Ž. Sledi izbor "naj" osebnosti Primorske '98. Pokličite in povejte svoj predlog: 00386 66 281 113 in 00386 66 281 114. Radio Ognjišče lahko poslušate v zamejstvu na Ukvi frekvencah 107,5 - Sveta gora (v Goriška in Furlaniji) in 91,2 - Tinjan (na Tržaškem).

OB PAPEŽEVEM OBISKU NA HRVAŠKEM

KARDINAL ALOJZIJ STEPINAC PROGLAŠEN ZA BLAŽENEGA

V petek, 2. oktobra, bo začel sv. oče pastoralni obisk na Hrvaškem. V petek ob 17.30 bo prišel z zrakoplovom na zagrebško letališče, od tam pojde v katedralo, prenočil pa bo na Kaptolu v Zagrebu. Naslednji dan, v soboto, 3. t.m., se bo podal k Mariji Bistrici, največji Marijini božji poti na Hrvaškem, ki velja toliko kot Brezje na Slovenskem. Tam bo proglasil za blaženega Alojzija Stepinca. V nedeljo, 4. oktobra, se bo ustavil v Zagrebu, naslednji dan pa bo odletel v Šibenik, kjer letos slavijo 700-letnico škofije.

NEKAJ O NOVEM BLAŽENEM

Alojzij Stepinac je umrl 10. 2.1960. Ob njegovi smrti je *Katoliški glas* posvetil njegovemu spominu celo prvo stran 18. februarja. Iz tega članka črpamo nekaj podatkov.

Stepinac se je rodil v kmečki družini, kjer je bilo 12 otrok. Med prvo svetovno vojno je moral k vojakom in na fronto. Bil je ranjen in ujet na italijanski fronti leta 1917. Kot jetnik se je prijavil kot prostovoljec za solunsko fronto, kjer se je boril proti Avstriji za Jugoslavijo. Po vojni je študiral na zagrebški univerzi agronomijo. Toda že po enem letu je opustil študij in začel kme-

čevati doma. Po štirih letih ga je Sveti Duh razsvetlil, da je šel za mašnika. Odšel je študirat na Gregorijansko univerzo v Rim in leta 1930 je bil posvečen v mašnika, star 30 let. Doma so ga zaposlili na škofiji. Toda že leta 1934 je bil imenovan za pomožnega škofa v Zagrebu. Ko je umrl nadškof Bauer I. 1937, je Stepinac bil imenovan za zagrebškega nadškofa. Prišla je druga svetovna vojna. Jugoslavija je bila poražena in zrasla je nova hrvaška država (NDH) pod vodstvom Ante Pavelića, hrvaškega "Hitlerja". Toda Stepinac navdušen je za novo državo ni zaneslo. O tem priča govor, ki ga je imel na Veliko noč 1942 pri glavni maši ob navzočnosti hrvaških političnih oblasti in nemškega konzula. V pridigi je odkrito obsodil "novi red" Hitlerjeve Nemčije. Hkrati je obsodil tudi nasilnosti, ki jih je začela izvajati nova hrvaška država proti pravoslavim, namreč to, da jih je prekrščevala.

PASTIRSKO PISMO

Tudi v Titovi Jugoslaviji je pokazal potreben pogum in je septembra 1945 sklical v Zagrebu konferenco tedanjih jugoslovanskih škofov, ki so potem izdali skupno pastirsko pismo. To so potem pre-

brali na prvo nedeljo v oktobru pri vseh mašah, niso pa ga nikjer smeli objaviti. Podpisanih je 17 udeležencev. Med njimi so poleg Stepinca še dr. Josip Srebrenič, škof na Krku, dr. Josip Tomažič, mariborski škof, Anton Vovk, ljubljanski generalni vikar, in Ivan Jerič, prekmurski generalni vikar. Pastirsko pismo je objavil *Slovenski Primorec* dne 18. oktobra 1945.

Pismo je kar dolgo in se tiče precejšnje problematike. To so: poslanstvo Cerkve, Cerkev in državna oblast, stanje duhovnikov. Potem govori pismo o katoliškem tisku, semeniških, verouku v šoli, o katoliških šolah ter vzgojnih zavodih, katoliški dobrotelnosti, agrarni reformi, spoštovanju mrtvih itd. Pismo sklepajo besede: "Zahtevamo popolno svobodo katoliškega tiska, popolno svobodo katoliških

šol, svobodo katoliške karitativne dejavnosti, popolno svobodo človekove osebnosti in njenih pravic, popolno spoštovanje krščanskega zakona, vrnitev odvzetih zavodov."

STEPINAC V ZAPORU

To pismo smo omenili, da bi videli, kako so takrat bili škofje pogumni in kaj so pričakovali. Zato nič čudnega, če je nova oblast v Zagrebu vzela na piko predvsem Stepinca in ga 18.9.1946, leto po pastirskem pismu, aretirala in ga mesec kasneje obsodila na 16 let ječe in prisilnega dela. Pet let je prebil v ječi v Lepoglavi. Pod pritiskom javnega mnjenja so mu ječo l. 1951 spremenili v konfinacijo v rodni vasi Krašiču. Oblast je želela, da bi Stepinac zapustil državo; predlog je dostavila Vatikanu. A Stepinac je hotel ostati med svojim ljudstvom. Zato ga je papež Pij XII. odlikoval ter za njegove zasluge, za zvestobo in trpljenje imenoval za kardinala.

Članek v Katoliškem glasu iz leta 1960 se končuje: "Od sobote, 13. februarja, dalje počiva kardinalovo truplo v zagrebški prestolnici. Njegov grob je postal svet kraj, ki ga verniki neprestano obiskujejo."

Danes vemo, da bo ta kardinal, ki si je kot goslo izbral *In te, Domine, speravi, non confundar in aeternum* (V Tebe, Gospod, sem zaupal in ne bom osramočen na veke), uradno prištet med blažene, to je med zveličane v nebesih.

KH

5

ČETRTEK
1. OKTOBRA
1998

OD 9. DO 18. OKTOBRA LETOS

DNEVI KOROŠKE KULTURE NA PRIMORSKEM

V organizaciji Krščanske kulturne zveze iz Celovca, Slovenske prosvete iz Trsta in Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice bodo potekali od petka, 9., do nedelje, 18. oktobra, že tradicionalni Koroški kulturni dnevi na Primorskem. Pri organizaciji posameznih predstav in srečanj, ki bodo v raznih krajih dežele Furlanije-Juljske krajine, sodelujejo društva in organizacije iz Kanalske doline, Benečije, Goriške in Tržaške.

Prva predstava, lutkovna igra *Sapramiška*, bo v petek, 9. oktobra, v šoli v Špetru. Izvedli jo bodo člani skupine Mi smo mi iz Celovca. S to lutkovno predstavo bodo nastopili tudi v Primorskem dramskem gledališču v Novi Gorici. Finžgarjev dom na Opčinah bo naslednjega dne ob 20. uri gostil gledališko skupino iz Sel s predstavo *Lepa čevljarka* v režiji Francija Končana.

V nedeljo, 11. oktobra, bo skupina iz Sel nastopila ob 17. uri v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Lutkarji iz Šmihela pa bodo istega dne nastopili pri Sv. Ivanu v Trstu z igro *Brat-je, skrat-je, tat-je*. Lutkovna skupina bo naslednjega dne sodelovala tudi v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici v okviru Goriškega vrtljaka.

V ponedeljek, 12. oktobra, bosta v Trstu na programu srečanje predstavnikov inštituta in društva Jarnik iz

Celovca s predstavnikoma SLORI-ja in predstavitev publikacij KKZ. Pesnica Lenčka Kupper in sin Niko bosta v četrtek, 15., in petek, 16. t.m., obiskala goriške osnovne šole. Učenci Slovenskega centra za glasbeno vzgojo E. Komel iz Gorice pa se bodo 16. t.m. srečali z gojenci Glasbene šole na Koroškem in priredili skupen nastop v Kulturnem centru Bratuž v Gorici.

Slovensko kulturno središče Planika iz Ukeve bo v Naborjetu postavilo razstavo *Arhitektura na Južnem Koroškem*. Odprtje bo v petek, 16. oktobra, in jo bo popestril Dekliški kvartet iz Borovelj.

Mešani pevski zbor Planina iz Sel in ansambel Drava iz Borovelj bosta nastopila v soboto, 17. oktobra, zvečer v Devinu. Zbor bo naslednjega dne sodeloval pri sveti maši v Rojanu, ki jo prenaša slovenska radijska postaja.

Koroške kulturne dneve na Primorskem bodo v nedeljo, 18. oktobra, ob 16. uri sklenile skupine Slovenskega kulturnega društva iz Globasnice. Na odru župnijske dvorane v Števerjanu se bodo zvrstili Otroški zbor živ žav, Vokalna skupina STEM in Folklorna skupina.

V oktobru se nam torej obetajo bogati kulturni dnevi, na katerih bomo lahko spoznali raznolikost in kvaliteto koroške ustvarjalnosti.

NAGRAJENI TUDI ŠTIRJE ZASLUŽNI ZAMEJCI

CECILIJINA PRIZNANJA ORGANISTOM

V soboto, 26. septembra, je bila v župnijski cerkvi v Cerkljah na Gorenjskem pomenljiva slovesnost. Tega dne se je namreč zaključeval 10. Festival slovenske cerkvene glasbe, zato je organizator, t.j. Slovensko Cecilijino društvo, to priložnost izkoristil, da je podelil Cecilijina priznanja za leto 1998 večji skupini slovenskih organistov in pevovodij, ki že nad 30 let aktivno delujejo v slovenski cerkveni glasbi.

Za to nagrado so bili izbrani organisti iz vseh treh slovenskih škofij, pa tudi iz zamejstva. Naj jih tukaj naštejemo: Herman Srebrnič iz Števerjana, Marija Mauri iz Boljunca in Jože Čotar iz Gorice. Že posmrtno je priznanje dobil dolgoletni organist na Katinari Just Lavrenčič, zato je bilo izročeno njegovi vnukinji Alenki Štoka.

Zaključnega večera 10. Festivala slovenske cerkvene glasbe se je udeležil tudi ljubljanski nadškof dr. Franc Rode, ki je prisotne kratko nagovoril. Bogata točka tega večera pa je seveda bila izvedba latinske maše za mešani zbor in orgle dr. Franca Kimovca, sicer rojaka iz Cerklj, ki nosi naslov *Missa regina pacis* in je nastala med zadnjo vojno. Izvedli so jo združeni pevski zbori pod vodstvom dirigenta Tomaža Faganela.

Jakec: Ben, kej se ti zdi, kej bo z ten zaščitnim zakonom? Komisija se je vre zbrala in kaže, da mislejo šaldo resno. Bo, bo, boš vido, da bo...!

Mihec: Mah, trko let ži govorimo o tem, trko krat je manjšinska delegacija skupna al' enotna, al' kukr ju češ klicet, šla u Rim in ten hodila od Poncija do Pilata, da bi taljanskim politikom raztolmačila, da ana demokratična in moderna država mora zaščitet slovensku manjšinu, nu kej je bil rezultat? Neč!

Jakec: Ma glej, ki ta bot je v Rimi napredna, Slovencem prijazna vlada, ki bo nrdila vse, kr je u njeni moči, da bomo dobili zaščitni zakon! Glej, ki je gvišno. Tu mi je povela ena oseba, ki dobro pozna Budina, ki je prijatu z sr rimsku klapu, ki jema u rokah škarje nu platno. Tu pomene, da bo! Jen pole tudi minister za zunanje zadeve republike Slovenije Frlec, je reko, da se pripravlja zaščitni zakon za slovensko manjšino v Italiji in da so odnosi z zahodno sosedo najboljši. In če je naša matična domovina obveščena, da se dela zaščitni zakon, pole smo dobri, za gvišno bo!

Mihec: Bo, bo, ... ma kaj bo? Tu je vprašanje! Bojo dali zaščitni zakon, al' pej ne? In če ga bojo dali, bo kej vreden, a l' pej si bomo sznjim lahko obrisali... In če bo, in rečmo, da bo kej vreden, je vprašanje, če si bomo znali sznjim kej pomagat? Sej se mi zdi, da živimo t'ku, ku se reče, z s rok u usta, sploh si ne muoremo mislet, kej ns čaka jutre. Nobene dolgoročne narodne politike ne vodijo naši vodilni, ne naše krovne organizacije, na nobenem področju, ne demografskem, ne šolskem, ne kulturnem in tudi cerkvenem ne. Edino športnikom je treba priznat, da znajo povabit vse, kar leze in gre u soja društva, kjer naj bi delali dosti koristnih vaj za krepitev telesa in duha. Ma na konci se nankr prnjih prou dosti ne pozna ne pr eni ne pr drugi krepitvi.

Jakec: A ben, če t'ku misleš, pole je bulše, da skuočes u murje.

Mihec: Ma ne, ne me zastopet slabo. Marsikdu, se mi zdi, samo da sliši pojem "zaščitni zakon", misle, da bo ži ta beseda rešla vse naše probleme. Ne vem, kolko ledi je prebralo osnutek in se nominalč zamislilo o vsebini. Se mi zdi, da če bo šlo tako skuži, kukr piše, bomo tnko piskali. Sej si lahko predstavljamo, kaj bo z zaščito manjšine v tržaški, devinsko-nabrežinski, goriški al' kšni drugi občini, če bojo prou občinske uprave imele besedo pri določanju o zemlja, kjer je manjšina zgodovinsko prisotna in tako naprej. Buodi prepričan, da bojo rečmo rekli, da je Gorica dobila ime po rimski patricijski rodbini Gorytus, ki je pršla z Etrurije in imela en lep vinograd tn pod gradom in da zatu ne muore bet res, da so dali Slovenci jeme temi kraji in da je torej naša zgodovinska prisotnost sad politične propagande. Kaku nej ti razložen? Do zdej smo zmeren skušali od države doseč zakon, ki bo dal določene garancije za obstoj. Tu, kar naj bi zdej dobili, šepa in če dobimo nekaj, z čimer si ne muoremo pomagat, je bulše, da ni neč.

Jakec: Ma. kej češ reč? Kej ni bulše jemet vrabca u ruoco, kukr galuba na strehi? Dejmo vzet, kr daju, in pole se bomo glihali, ne?

Mihec: Taku boju nrdili, da bo tisti vrabec sfrlu, pej nej Frlec reče, kr če.

Jakec: Ma, znaš kaj. Naši politiki, tisti, ki lahko pridejo do rimskih škarij, be muogli jet če dol jn reč, kukr se reče, k'dr uotroci zg'bijo mlečne zobe: "Na, miška, lesenga, prnesi koščenga!", jen bi vido, da be dali tak zaščitni zakon, kukr be blo prou.

Mihec: Zdej pej konc! Da ne znaš ene pametne reč. Vseh suort sen jeh že slišou od politiku, ma da so mlečezobci, pej ne. Še ob službu bomo. Pesti vse in bejžmo rajši kej popit.

NOVA SEZONA V GORIŠKEM KULTURNEM DOMU

BOGATA GLEDALIŠKA PONUDBA

JURIJ PALJK

V ponedeljek, 28. septembra, so v Kulturnem domu v Gorici predstavili gledališki abonma sezone 1998/99.

Prisotne je najprej pozdravil predsednik Kulturnega doma Igor Komel. Dejal je, da je prepričan, da bodo tudi letos imeli dva večera poln Kulturni dom, se pravi, da bo število abonentov vsaj enako, kot jih je bilo lani. Igor Komel je še poudaril dobro sodelovanje s Kulturnim centrom Lojze Bratuž, saj se bodo letos predstave izmenjavale, tako da bodo v enem in drugem slovenskem kulturnem hramu. Naglasil je še važno vlogo otroških in mladinskih abonmajev, ki uvajajo mlade v svet gledališča. Tako bo letos v Gorici poleg Otroškega vrtljaka za najmlajše tudi poseben abonma v juranjih urah za višješolce. Dejstvo pa je, da vsi ravnatelji višjih šol nimajo razumevanja za gledališke predstave in so se tako dogovorili samo za tri.

O letošnjem programu in vlogi Stalnega slovenskega gledališča za našo kulturo je spregovoril ravnatelj Miroslav Košuta. Zauzavil se je predvsem pred novo nalogo, ki čaka Gorico, ko bo Slovenija prišla v Evropsko zvezo in bosta obe Gorici imeli dejansko dve slovenski gledališči. Dejal je, da sodelovanje med tržaškim in novogoriškim gledališčem teče zgledno in ga bo kazalo še poglobiti. Povedal je tudi, da so veseli, ker bodo v Gorici lahko gostovali v obeh slovenskih gledaliških dvoranah, v Kulturnem domu in Kulturnem centru L. Bratuž. Predstavil je novega umetniškega vodjo, ki ga bo zamenjal po dvajsetih letih v tržaškem gledališču, režiserja Marka Sosiča, in omenil, da so bili pri gledališču vedno mnenja, da ima Gorica lastno identiteto; zato so tudi odvzeli gledališču naziv tržaški, ker mora biti za vse nas, ki živimo in delamo v Italiji.

Novi umetniški vodja SSG Marko Sosič je dejal, da ocenjuje gledališko sezono SSG kot prehodno in študijskega značaja, a vseeno zelo ambiciozno zastavljeno, ker mora nadaljevati s tradicijo dobrih uspehov gledališča iz preteklosti. Povedal je tudi, da se zaveda dejstva, da je SSG most med slovensko in italijansko kulturo, in to predvsem zato, ker slovenskim gledalcem ponuja dela iz italijanske dramatike. Letošnja sezona bo tako po Sosičevih besedah "v iskanju človekovega obraza in ohranjanju plemenitega spomina". Dejal je tudi, da bo nekaj predstav SSG doživelo premiero izvedbo v Gorici.

V Kulturnem domu v Gorici bo prva predstava SSG v ponedeljek, 19. oktobra, in sicer *Hedda Gabler* Henrika Ibsena v režiji Bojana Jablanovca. V novembru bo na sporedu Moliérov *Tartuffe* v režiji Mileta Koruna, v decembru pa bo igralski ansambel SSG nastopil v režiji Dušana Jovanoviča s komedijo Dušana Jovanoviča *Klinika Kozarcky*. V januarju bo gostovalo v Kulturnem domu v Gorici Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice, ki bo v režiji Jaše Jamnika uprizorilo tri enodejanke Petra Barnes pod skupnim naslovom *Ni tako slabo, kot izgleda*. Zvone Šedlbauer pa bo s SSG uprizoril v februarju dramo *Vsi moji sinovi* Arthurja Millerja, medtem ko bo režiser Marko Sosič pripravil za mesec marec enodejanki sodobnega italijanskega dramatika Alberta Bassettija *Skrivnost življenja*. V sodelovanju z italijanskim gledališčem Furlanije-Juljske krajine bo SSG letos uprizorilo v režiji Antonia Calende *Pasijon-abruški rokopis*. Kot je dejal Sosič, ga bodo igrali najprej izmenično v italijanskem in slovenskem jeziku v predverju Rossettijevega gledališča v Trstu, kasneje pa bodo s slovensko verzijo nastopali po slovenskih cerkvah.

Nekaj bo tudi izvenabonmajskih predstav, med njimi mladinska igra *Butalci* Frana Milčinskega v režiji Jaše Jamnika, recital pesmi Federica Garcia Lorca ob stoletnici njegovega rojstva, gostovanje Zijaha Sokoloviča z monologom *Glumac. je glumac. je glumac*, gostovanje Drame SNG iz Ljubljane z *Zbranimi deli* Williama Shakespearea v režiji Borisa Cavezze in vrsta drugih gostovanj slovenskih gledališč, o katerih bomo naše bralce seznanjali sproti. Skoraj gotovo pa je, da bodo tudi v Gorici sproti zaigrali uspešnici: *Kobalovo Afriko ali na svoji zemlji* in *Sosičev Balerino, balerino*. Najmlajši pa si bodo lahko ogledali *Palčka* Christiana Andersena v prevodu Miroslava Košute. Ob glavnem gledališkem abonmaju bo potekal tudi mladinski, ki naj bi privajal srednješolce na dramaturgijo in jih seveda tudi učil lepega jezika. O otroškem vrtljaku smo že poročali v predstaviti sezoni Kulturnega centra Bratuž.

Ravnatelj SSG-ja Miroslav Košuta je z veseljem dodal, da lahko z velikim upanjem gledamo v prihodnost, saj je tržaško gledališče končno spet na zeleni veji. Slovensko Ministrstvo za kulturo je namreč poskrbelo za velik del potrebnih finančnih sredstev za nemoteno delo. Igralski ansambel SSG šteje dvanajst talentiranih igralcev in skoraj vsi so zelo mladi, kar daje gledališču neko gotovost, da bo tudi v prihodnje skrbelo za kakovost.

Predsednica Kulturnega centra Lojze Bratuž Franca Žgavec, ki jo je Igor Komel povabil k omizju kot soorganizatorke predstav na Goriškem, je ob koncu bogate predstavitve letošnje gledališke sezone na Goriškem dejala, da je zelo pomemben otroški in mladinski abonma, ker "privaja mlade gledalce na gledališče in jih vzgaja v ljubitelje gledaliških predstav."

PASTIRČEK V PISANI PREOBLEKI

Morda se šolarji ob pogledu na težeke deževne kaplje, ki jih premočena zemlja le s težavo vsrkava, otožno ozirajo v razigrane sončne počitniške dni, ki so vse prehitro minili. Če jim ob pisanju domačih nalog prekrije grenka senčica vedri obrazek, naj vedo, da niso sami. Prav te dni je namreč izšel njihov zmeraj veseli, pogumni prijateljček Pastirček, ki jih bo zvesto spremljal skozi vse šolsko leto in jim s svojimi ugankami, smešnicami, zankami... razjasnjeval lička. Z njegove platnice vabi k branju nagajiva smejoča se urica, risbica, ki je zmagala prvo nagrado na tekmovanju za letošnjo naslovno stran. Zamislil si jo je Nicholas Vidulich, učenec petega razreda OŠ J. Jurčič iz Devina.

Dvojna številka, za september in oktober, ponuja na več kot štiridesetih straneh že ustaljene priljubljene rubrike stalnih sodelavcev, a tudi marsikatero dobrodošlo novost, ki bo zvalila bralce k še bolj živahnemu sodelovanju z revijo v šoli in doma.

Kot napoveduje Pastirčkov urednik, nadvse prizadevni g. Marjan Markežič, bo vsaka številka prinašala priložnost *Delajmo, delajmo*; z njeno pomočjo bodo čvrste ročice izdelovale najrazličnejše predmete. V rubriki *Napake, spake, proč!* bodo otroci pomagali Packu odpravljati jezikovne napake. S popravki si bodo dopisniki zaslužili lepe nagrade. Prvo- in drugošolčkom bo prijetno razkrivati črke, besede oz. besedilo, ki se skriva za številkami pod naslovom *Kar lepo po vrsti*; šolarji višjih razredov pa se bodo zabavali ob pozabljeni besedni igrici-dodajanju zlogov oz. "čiščenju" danege sestavka; tokrat je na vrsti Napa moporjupa. Skozi vse leto se bodo mali bralci sprehajali *Po slovenski deželi... s pesmijo*, odkrivali naravne lepote naše domovine in iz že morda pozabljenih pesmi spoznavali življenje in dediščino naših prednikov. Z resnično koristno novo dopolnjevalko *Varno na poti* pa bodo Pastirčkovi prijatelji preverjali svoje znanje prometnih znakov. Pastirček ni pozabil niti najmlajših cicibančkov: njim je namenil nekaj prav prijetnih strani, ki jih bodo dopolnili sami ali pa s pomočjo staršev, nonotov, nonic.

V reviji bodo bralci pod naslovi *Praznovali smo...*, *Pastirčkov dan* in *Naslovna stran* našli: barvne fotografske posnetke s proslav COŠ Pinko Tomažič iz Trebč, ki je 30. maja praznovala 130-letnico ustanovitve in 20-letnico pomenovanja, in osnovne šole F. Bevk z Opčin, ki je 31. maja slavila častitljivo 200-letnico obstoja; slike s prireditve obeh Pastirčkovih dnevov v KC Lojze Bratuž v Gorici in Finžgarjevem domu na Opčinah ter barvne fotografije risbice, ki sta prejeli drugo in tretjo nagrado na tekmovanju za naslovno stran. Za le-to je na Pastirčkovo uredništvo prispelo kar 387 risbic!

Na zadnjih straneh je kot ponavadi bogata, raznolika pošta, ki se je Pastirček najbolj veseli, saj zmeraj nestrpno čaka prispevke svojih bralcev. Brez le-teh bi revija ne mogla živeti in iz leta v leto postajati bolj prikupna. Zato že sedaj pričakuje - najkasneje do 15. oktobra - pisemca, risbice, rešitve, pravilne odgovore svojih starih znancev in prav gotovo tudi novih prijateljčkov.

Za letošnje šolsko leto je Pastirček pripravil še dve presenečenji: če bo šlo vse posreči, bo izšla pred godom sv. Miklavža kasetna s pesmimi, ki smo jih lani prebiral v reviji. Peli jih bodo zamejski otroški zborčki. V Pastirčkovi knjižnici pa se bo lanskoletni knjigi *Skozi luknjo v knjigo* pridružila nova publikacija: knjiga zveste sodelavke Ivanke Zavadlav. Učenci OŠ F. Erjavca iz Štandreža jo bodo opremili s primernimi risbicami.

IVA KORŠIČ

DEČEK ZA SONCEM IN UPOČASNITVE

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE V SEZONI 1998/99

O PESNIKU PAVČKU IN NJEGOVEM JUBILEJU

KLARA KRAPEŽ

Lepa je jesen. Ko sonce s svojimi žarki riše prosojne črte na živopisanih listih in se rdeča ruja razliva po še vedno zelenih pobočjih. Ko se toplo poletje s svojo živahnostjo poslavlja in prihaja čas umirjenih dni, se bogastvo spoznanj in sadov zaiskri v drugačni luči.

Takšen se zdi tudi pesnik Tone Pavček, letošnji 70-letnik. Človek velikega duha, iskrih misli in nasmeha. Neustavljiv v svoji živahnosti, poln radosti in življenja. Pesniku so podobne tudi njegove pesmi, ki jih piše že približno pol stoletja. Med skupno več kot tridesetimi pesniškimi zbirkami jih je kar dvajset spisal mladim. Kdo ne pozna njegove *Juri Muri v Afriki* ali pa zbirke *Pesmi štirih* (1953), ki je nastala v sodelovanju s Kajetanom Kovičem, Janezom Menartom in Cirilom Zlobcem?

Njegovi zadnji dve knjigi sta izšli prav te dni pri založbi Mladinska knjiga in z njima se je pesnik še enkrat izpovedal otrokom in odraslim. *Deček za soncem* je antologija otroških pesmi, igrivih in zvočnih rim, ki jih je v tem izboru pripravil dr. Igor Saksida. *Upočasnitve* so namenjene odraslim. Skupaj 41 pesmi odraža svetlobo pesnikovega življenjskega obdobja, v katerem postajajo pomembni posamezni trenutki. V njih pa "dobrotna počasnost dni in detel, stari časomerec, dajeta znak za počitek." Misli in dejanja postajajo zbranejši in se teko v neizpeto zahvalo že doživete in še pričakovane. Pesem pri vsem tem ostaja tista beseda, ki toplo lega na dušo in odzvanja čudenje nad

- kopianjem po zemlji, gledanjem solin, obrezovanjem trte, lepoto vsega obdajajočega, vsakim novim dnevom, z njemu lastno težo. Zvočnost verzov in ritmičnost izrazov tako odzvanjajo tudi prošnja, da bi bilo takih dni in besed še veliko. Ne le za pesnika, temveč tudi za nas - bralce.

Postanek

Čas, ko zorijo prerokbe. Odpre se njihov najlepši del: deček iz stare zgodbe kliče na muzejno svirel,

naj grem na grič, na goro, čez najvišji preval gledat vstajenjsko zoro, poslušat zahvalni koral.

Zveneca tišina. Mili zvoki na struni duše. Ne več pod oboki sveta, a v neizmerni črnini

vesolja čiste svetlobe pramen. Kot eno dogovorjenih znamenj za zmenek. Za postanek v tišini.

(Tone Pavček, iz zbirke *Upočasnitve*)

BOGAT IZREZ IZ DRAMSKE KNJIŽEVNOSTI

IVA KORŠIČ

Ves september so se v novogoriškem gledališču vrstile predstave, večinoma namenjene mlajšim gledalcem. Že v prejšnji številki smo poročali o premieri pravljice igre Matije Logarja *Kralj v časopisu*, ki jo je PDG predstavilo 17. septembra v mali dvorani, in je doživela dober odziv mlade publike. Sedaj pa bo gledališče uradno odprlo vrata odraslim obiskovalcem. Drevo se namreč s premiero drame Liliom Ferenc Molnarja - pisca znanega mladinskega dela *Dečki Pavlove ulice* - v prevodu Jožeta Hradile in režiji Dušana Mlakarja začne letošnja abonmajska sezona, ki obsega sedem predstav. Odrasli gledalci si bodo v abonmajski ponudbi, ki jo je zagnjal kot umetniški vodja PDG izdelala Katja Pegan (to nalo-

go je sedaj prevzel Primož Beller) in je izčrpno prikazana v programski brošuri, lahko ogledali odrske postavitve pomembnih besedil 20. stoletja, in sicer poleg drame *Liliom* dramo *Konec igre* Samuela Becketta v novem prevodu Srečka Fišerja, režiser bo Vito Taufer; komedijo Angela Belolca - Ruzanteja Mušiča v novem prevodu Srečka Fišerja in Iztoka Mlakarja in režiji Georgija Para; dramo *Pogled Amy Thomas* Davida Hareja v režiji Mateje Koležnik, prvič v slovenščini v prevodu Zdravka Duše; Brechtovo igro *Gospod Puntila in njegov hlapec Matiti* v prevodu Mojce Kranjc in režiji Bojana Jablanovca. Na programu sta tudi dve gostovanji: SSG bo odigralo dramo *Master class* Terrencea McNallyja in SLG Celje pa komedijo *Minister v škripcih* Raya Cooneya. Izven abonmaja ponuja

PDG ponovitve nekaterih izredno uspešnih predstav iz preteklih sezon: absurdno, čudovito igro E. Ionesca *Plešasta pevka*, s katero so igralci navdušili tudi publiko v Brnu in drugih tujih krajih; sarkastično igro *Nona* R. M. Cossa, v kateri blesti Stane Leban; *Disput* P. de Marivauxa; tri natančno in občutljivo izdelane enodejanke P. Barnes *Ni tako slabo, kot zgloda* - le-to si bodo v okviru abonmaja SSG ogledali tudi zamejski gledalci - *Kobilo* Milana Jesiha; dramo G. Buchnerja *Woyzeck* in imenitno predstavo na prostem *Celestina* F. de Rojas.

Zamejski ljubitelji gledaliških predstav gotovo ne bodo prezrli zanimivega vabila novogoriške gledališke hiše in se bodo rade volje podali čez mejo na večere, ki obetajo mnogo umetniških užitek.

ZBORNİK O LIKU TIGROVSKEGA OPERATIVCA

DANILO ZELEN NARODNI JUNAK

RAFKO DOLHAR

Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske je letošnjega junija izdalo droben zbornik, v katerem so zbrani posegi, ki so bili podani na simpoziju o Danilu Zeleni in narodno revolucionarnem gibanju med obema vojnama, ki je bil v Senožečah 1. junija 1991. V zborniku so ponatisnjeni tudi govori, ki ga je sedaj že pokojni tigrovec Anton Rutar imel ob odkritju spominske plošče Danilu Zeleni v Senožečah 2. junija 1991, ter vsi teksti, ki so bili podani ob odkritju doprsnega kipa Danilu Zeleni v Senožečah 20. septembra 1997. To je bil prvi spomenik sploh, ki je bil postavljen kakemu tigrovcu.

Na simpoziju leta 1991, ki je potekal ob petdesetletnici junaške smrti Danila Zelena na Mali gori pri Ribnici, je magister Ervin Dolenc iz Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani spomnil, da je prvo spominsko proslavo za Danila Zelena v Ribnici in na Mali gori organizirala Slovenska skupnost iz Trsta skupaj s pomladnimi strankami 12. maja 1991. Tedaj sta spregovorila Tomaž Pavšič iz Idrije in Alojz Rebula iz Trsta. Proslava je natančno sovpadala s petdesetletnico junaške smrti Danila Zelena na Mali gori pri Ribnici, ki je kot prva žrtev italijanskega okupatorja Slovenije padel 13.5.1941. To je bila praktično prva javna proslava kakega tigrovca v Sloveniji, saj je znano, da je bilo vsa povojna leta delovanje tigrovcev na Primorskem zamolčano, da bi ne zasenčilo očetovstva odpora proti fašizmu, ki si ga je lastila Osvobodilna fronta s Komunistično partijo na čelu.

Na simpoziju leta 1991 in v zborniku so zbrani sestavki mnogih strokovnjakov, ki so osvetlili lik Danila Zelena in tigrovskega gibanja sploh. Milica Kacin Wohinz je podala obširen zgodovinski okvir, v katerem je delovalo narodno

revolucionarno gibanje na Primorskem med obema vojnama. Ravno tako je pojasnila zapleteno zgodbo odnosov med sorodnimi organizacijama Borbo in Tigrom ter protislovnim odnosom s Komunistično partijo. Ervin Dolenc je prikazal življenje v Zelenovih rojstnih Senožečah v času njegove mladosti, dejansko takoj po italijanski zasedbi po prvi svetovni vojni. Boža Škoberne je raziskala Zelenovo osebnost iz družinskih razlogov, saj je nanj postala pozorna v zvezi z zagonetnimi dogodki v Koprivšču nad Kanalom, ki so prizadeli njeno družino in so jih pri-

pisovali gverilski akciji Danila Zelena. Slavica Plahuta je orisala pomen, ki ga je na Primorskem imela prosvetna dejavnost kot edina kolikortoliko tolerirana dejavnost pod fašizmom. Urednica tržaškega slovenskega radia, Lida Turk, je prikazala svoje zelo zanimive izkušnje pri dolgoletnem intervjuvanju preživelih tigrovcev ob pripravljani zelo odmevnih oddaj, *Četrtekovih srečanj*. Naj spomnimo, da je Lida Turk pogovore z Dorčetom Sardočem uredila in pripravila za tisk v knjigi *Tigrova sled*. Ta knjiga je kmalu pošla, sedaj pa prav Turkova pripravlja novo izdajo te izredno zanimive knjige. Branko Marušič v sestavku o Tigru in škripcih po vojni (drugi svetovni vojni) prikazuje vso zgodbo o zamolčevanju vloge tigrovcev in tudi nekatere neprijetne življenjske zgodbe, ki so jih tigrovci doživeli v osvobojeni domovini. Zelo zanimiv je tudi sestavek, ki sta ga podpisala v dvojje Tatjana Rejec in psiholog Anton Trstenjak. Rejčeva je namreč prišla na posrečeno zamisel, da je psihologu in grafologu Trstenjaku dala analizirati Zelenovo ohranjena pisma. Iz te je izšla analiza značaja tega slovenskega gverilca, ki po besedah Rejčeve, ki je Zelena tudi osebno poznala, v glavnih potezah drži. Pripomniti velja le, da pisma niso bila anonimna, temveč izpod peresa človeka, katerega dejanja so bila gotovo tudi Trstenjaku poznana.

Vsekakor imamo v rokah vsaj droben zbornik na petdesetih straneh, v katerem je zbrano zanimivo gradivo o tem zagonetnem slovenskem gverilcu, ki se je z vso mladostno energijo popolnoma predal aktivnemu boju proti fašizmu na Primorskem in je bil štiri leta strah in trepet fašističnih oblast, ki so za njim izdale zelo visoko tiralico.

Danilo Zelen je bil tigrovska operativna roka, ki gotovo zasluži še popolnejšo obdelavo.

NATEČAJ ZA IZVIRNO RADIJSKO IGRO

Radijska igralska družina Radijski oder razpisuje brezimni natečaj za izvorno, še neobjavljeno in nepredvajano radijsko igro, ki obravnava

a) življenje ob meji

b) znanstveno fantastiko

Nagrajeni bosta dve deli za vsako vrsto (prva nagrada po 1.000.000, druga nagrada po 700.000 lir). Poleg nagrajenih del bo komisija lahko izbrala še nekaj besedil, ki jih bo Radijski oder skupaj z nagrajenimi uvrstil v svoj spored.

Besedila v dveh čitljivo tipkanih izvodih (format A4) je treba poslati do 30. novembra 1998 na naslov:

RADIJSKI ODER, Ul. Donizetti 3, 34133, Trst.

Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in njegov naslov naj bodo v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro. Igri naj ne traja več kot 45 minut.

SLOVENSKI TISK V ZDA IN KANADI

V Ljubljani se pripravljajo posebna in zaradi pričevalne vrednosti edinstvena razstava, ki jo je uresničil raziskovalni inštitut Studia slovenica.

Tega je ustanovila skupina zavednih Slovencev v ZDA, pobudnik zanj pa je bil dr. Janez Arnež, izjemen zbiratelj in poznavalec slovenske tiskane besede v tujini, ki se je leta 1991 vrnil v Slovenijo in se popolnoma posvetil projektu Studia slovenica. Predvsem po njegovi zaslugi bo v ponedeljek, 5. oktobra, ob 18. uri odprtje razstave Slovenski tisk v ZDA in Kanadi (1940-1997) v Galeriji Družina na Kerkovem trgu v Ljubljani. Kulturni spored bo oblikoval dramski igralec in pesnik Tone Kuntner.

Najstarejši slovenski časopis *Amerikanski Slovenec* je letos v 108. letu izhajanja, *Ameriška domovina* obhaja stoletnico življenja v Clevelandu v Združenih državah, če upoštevamo vse sorodnice, ki so izhajale pred njo.

Veliko slovenskih listov, ki so nekoč izhajali v Ameriki, je že zamrlo, in tudi tiste, ki so še živi, prej ali pozneje čaka enaka usoda. Toda vsi listi so izpolnjevali večje ali manjše kulturno in družbeno poslanstvo med slovenskimi izseljenci. Obenem pa so dediščina, ki jo je treba sprejeti in upoštevati kot informativni del slovenske zgodovine.

Slovenski tiski, kjerkoli izidejo, so del slovenske narodne kulturne dediščine. Tisti tiski, ki pa so nastali zunaj matične Slovenije, sedaj republike Slovenije, pa imajo še dodaten pomen. Prikazujejo stopnjo slovenske navzočnosti v tujem svetu, so mera slovenskosti teh slovenskih izseljencev in njihov potomcev. Razodevajo nam tudi, koliko je slovenska skupnost v določenem delu diaspore še živa in željna samoohranitve, ponazarjajo, kako ta skupnost živi in na kakšne načine se izraža, v posebnih organizacijah, prireditvah in zabavah.

Konec koncev lahko zapišemo, da je le slovenska beseda tista identifikacijska oznaka, ki resnično opredeli narodno skupnost. Zato, dokler hočemo biti Slovenci, moramo biti zvesti svoji besedi, jo braniti in tudi v pisni obliki negovati ter spoštljivo ohranjovati.

Razstava bo odprta do 23. oktobra tega leta vsak dan, razen nedelje, od 10. do 13. in od 16. do 18. ure.

DOPOLNILO IN OPRAVIČILO

V prejšnji številki Novega glasa je iz članka o proslavi 100-letnice rojstva Avgusta Černigoja v Lipici pomotoma izpadlo ime Janeza Povšeta, ki si je proslavo zamislil in jo zrealiziral, medtem ko jo je v prostor umestil Matjaž Garzarolli.

Bralcem, še posebej pa sodelavcu in prijatelju Janezu Povšetu, se iskreno opravičujemo za spodrslija.

DEKLIŠKI ZBOR CARMINA SLOVENICA V GORICI

V nedeljo, 4. t.m., bo ob 17. uri v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici prvi koncert glasbenega abonmaja 1998/99. Organizatorji so izbrali odlični dekliški pevski zbor Carmina Slovenica iz Maribora, ki ga vodi Karmina Šilec. Zborovodkinja, ki je končala glasbeno akademijo v Zagrebu, je že pri dvajsetih letih začela voditi zbor; ta se odlikuje čela voditeljstva in tehnični dovršenosti. Zbor je prejel vrsto uglednih nagrad na mednarodnih tekmovanjih. Naštetimo samo nekatere: leta 1991 je prejel v Montrouxu prvo nagrado za obvezno skladbo in prvo nagrado žirije, istega leta srebrno plaketo v Budimpešti, l. 1992 prvo nagrado na tekmovanju Liangollen v Veliki Britaniji in zlato plaketo ter nagra-

do občinstva na tekmovanju Naša pesem v Mariboru; l. 1993 so pevke prejele zlato priznanje na Finskem itd. Povejmo samo še to, da so lani prejele štiri prve nagrade v Kaliforniji in tri nagrade v državi Iowa v ZDA. V Kulturnem centru v Gorici bodo pevke zbora Carmina Slovenica nastopile s pesmimi Jacobusa Gallusa, nato Lojzeta Lebiča (*Štirje letni časi*). V drugem delu koncerta se bodo posvetile sodobnim skladateljem, med katerimi naštejmo vsaj Bella, Wessmana, Kostianena, Casals, Hatfielda, Rechbergerja ter Denisa in Laurino Vasques. Na klavirju bo zbor spremljal Vladimir Mlinarič, na tolkala pa bo igral Nino Mureškič. Glasbenim sladokuscem se torej obeta velik dogodek.

POBUDA RADIJSKEGA ODRA**GLEDALIŠKI ABONMA
ZA OTROKE TUDI
NA TRŽAŠKEM**

**Radijski oder je letos
poskrbel za šest
nedeljskih predstav
Gledališkega vrtiljaka.**

Radijski oder se ukvarja, kot znano, predvsem z umetniškimi podajanjem besedil prek radijskega medija, vendar pa večkrat pripravlja ali podpira tudi gledališko udeleževanje. V preteklosti je npr. že večkrat z uspehom organiziral nekatere lutkovne in druge otroške predstave oz. podprl odsko udeleževanje gledaliških skupin Slovenskega kulturnega kluba in Slovenskega odra.

Letos pa je prenovljeni odbor Radijskega odra sklenil celo, da po zgledu Gorice in Nove Gorice ponudi otrokom osnovnih šol, vrtca in prvih razredov srednjih šol pravi otroški abonma. Gre za šest predstav, ki se bodo zvrstile ob nedeljah popoldne enkrat mesečno od oktobra do marca. Predstave so namenjene v prvi vrsti otrokom osnovnih šol ali tudi vrtca, seveda pa tudi vsem tistim, ki se radi približajo otroškemu svetu.

No, le pogledimo, kaj nam nudi Gledališki vrtiljak!

Kot prva bo na vrsti lutkovna predstava *Brat-je, škrat-je, tat-je*, s katero bo pri nas gostovalo KPD Šmihel iz Koroške. Tudi naslednji mesec bo na sporedu lutkovna predstava *Fajce* v izvedbi Lutkovnega gledališča iz Ljubljane. Sledila bo igrana predstava, ki jo je pripravil Mladinski oder iz Nove Gorice, njen naslov pa je *Le po kom se je vrgel ta otrok?* Januarja bo spet na vrsti lutkovna predstava, in sicer *Sneguljčica* v izvedbi Lutkovnega gledališča iz Maribora. Februarja bodo otroci lahko sledili predstavi z naslovom *Vlakec*, izvajal pa jo bo spet Mladinski oder iz Nove Gorice. Kot zadnja bo na vrsti predstava v domači izvedbi.

**TRADICIONALNI KOROŠKI
DNEVI TUDI NA TRŽAŠKEM**

Od 10. do 18. oktobra bodo potekali na Tržaškem in Goriškem tradicionalni Koroški dnevi. Kar se tiče tržaškega dela, bodo prireditve naslednje: v soboto, 10. oktobra, bo ob 20. uri v Finžgarjevem domu na Opčinah komedija Federica Garcie Lorce *Lepa čevljarka* v izvedbi gledališke skupine KPD Planina iz Sel (režija Franci Končan). V nedeljo, 11. t.m., bo ob 17. uri v Marijinem domu pri Sv. Ivanu v okviru Gledališkega vrtiljaka nastop Lutkovne skupine Buba KPD Šmihel s predstavo Ferija Lainščka *Bratje, škratje, tatje* (režija Saša Jovanovič). Vodja skupine je Štef Merkač. V ponedeljek, 12. t.m., bo ob 20.30 v Peterlinovi dvorani v Trstu v sklopu ponedeljkovih večerov Društva slovenskih izobražencev predstavitev

Slovenski oder iz Trsta bo namreč podal zabavno igrico Žarka Petana z naslovom *Obtoženi volk*.

Gre torej za bogat spored, ki ga Radijski oder ponuja malim gledalcem in njihovim družinam. Ker bi želeli, da se predstav res udeležijo cele družine, so cene abonmaja temu prilagojene, tako da ima drugi gledalec precejšen popust; če pa sta v družini več kot dva otroka, ima že tretji vstop zastoj. Tako bodo postali enkrat na mesec sivi jesenski oz. zimski nedeljski popoldnevi zabavni, prijetni in kulturno bogati. Ker je ta ponudba dopolnilo, nikakor pa ne konkurenca ponudbi Stalnega slovenskega gledališča, bodo datumi predstav usklajeni tako, da se ne bodo križali z matinejami v Kulturnem domu. Vseh šest predstav Gledališkega vrtiljaka bo potekalo v Marijinem domu pri Sv. Ivanu, ki je dovolj prostora za množico otrok in staršev. Vendar pa prireditelji svetujejo, da zainteresirani takoj telefonsko rezervirajo abonmaje, saj jih bo Radijski oder prodal le toliko, kolikor je sedežev. Navodila so otroci že dobili v roke, vendar je morda potrebno ponoviti telefonsko številko, na kateri lahko vsak dan od 9. do 17. ure (razen ob sobotah in nedeljah) vsakdo rezervira abonmaje, ki jih bo potem dvignil pred začetkom prve predstave, to je 11. oktobra. Številka telefona je 040-370846. Seveda bodo gledalci lahko kupili posamezne vstopnice tudi pred začetkom vsake predstave, če bo seveda ostalo kako mesto prosto, pa tudi cena bo precej višja kot cena abonmaja.

Tržaški otroci imajo torej letos prvič izjemno priložnost, da imajo svoj osebni gledališki abonma. Tako priložnost je res vredno izkoristiti!

PRISELJENCI, AKTUALEN IZZIV TUDI NA TRŽAŠKEM

**BODO POLITIČNE PRIBEŽNIKE
ZAČASNO NAMESTILI V PROSTORIH
BIVŠE KRIŠKE SREDNJE ŠOLE?**

Problem priseljencev in beguncev je postal letos poleti aktualen tudi na Tržaškem. Slovensko-italijanska meja je namreč vedno bolj prizorišče ilegalnih prehodov teh nesrečnežev, ki marsikdaj morajo oddati celotno lastno premoženje brezvestnim t.i. "passeurjem", ki naj bi jim pomagali pri prehodu čez mejo v novo državo in - tako mislijo - novo, boljše življenje. Razlogi za odhod od doma so seveda različni, od ekonomskih do političnih, saj mnogi priseljenci prihajajo s področij, kjer vladata vojno stanje ali diktatura.

V tržaškem starem pristanišču so pred časom namestili zavetišče za begunce, ki pa je, tako smo brali iz pričevanj v časopisju, popolnoma neustrezno, saj so ti ljudje tam v bistvu zaprti. Zato se je začelo govoriti, da bi priseljence in begunce namestili kje drugje, vsaj začasno, dokler se ne uredi prostor v središču mesta. O tej problematiki je bilo v zadnjem obdobju že marsikaj povedanega, saj so

npr. Levi demokrati in združenje Novo Delo v začetku septembra priredili okroglo mizo na Opčinah, o tem se je govorilo tudi na nedavnih škofijskih pastoralnih dnevih, zadnje čase pa problem razburja zlasti javnost pri Banih in v Sv. Križu.

Prebivalci Banov so množično podpisali peticijo, naj se center za begunce ne namesti v tamkajšnji bivši vojašnici (ki so jo poleg drugega namestili potrebam naših ustanov),

kar se pa tiče namestitve v Sv. Križu, je bila najprej mišljena v bivšem rektoriju, v teh dneh pa smo brali, da je možno, da bodo begunce (gre vsekakor izključno za politične pribežnike) namestili v poslopju bivše kriške sekcije srednje šole Igo Gruden iz Nabrežine. Iz nasprotujočih si pisem, ki smo jih lahko pred dnevi brali v *Primorskem dnevniku*, izhaja, da je tamkajšnje prebivalstvo precej razdeljeno: precej ljudi je namreč proti temu, da se begunci namestijo v Sv. Križu, veliko pa jih je tudi takih, ki namestitvi ne nasprotujejo. Videli bomo, kako bodo zadeve potekale v prihodnjih dneh, obenem pa velja poudariti, da je ta rešitev le začasna, saj bi se moral dokončno odpreti center v središču Trsta.

KONCERT V CERKVI SV. MIHAELA V ZGONIKU

**LJUBLJANSKI MADRIGALISTI,
LEPO KULTURNO DOŽIVETJE**

V nedeljo, 27. septembra, sta župnija Zgonik in Kulturno društvo Rdeča zvezda ob prazniku župnijskega zavetnika sv. Mihaela priredila v domači cerkvi lep, občuten in doživet koncert Ljubljanskih madrigalistov.

Zbora Ljubljanskih madrigalistov, ki ga vodi Matjaž Šček, res ni treba posebej predstavljati, saj velja za enega najboljših slovenskih zborov. Poleg tega je v naših krajih pel že nešteto krat in se rad vrača, saj lahko vedno računa na zanimanje in polne koncertne dvorane oz. cerkve. Tako je bilo tudi v nedeljo zvečer, ko je bila slikovita zgoniška cerkev sv. Mihaela nabito polna tako z domačimi poslušalci kot tudi z ljubitelji zborovskega petja, ki so prišli iz drugih krajev Tržaške in Goriške.

Uvodoma je ljubljanske goste v imenu prirediteljev pozdravil domači župnik dr. Jože Markuža (na sliki), nakar je koncert stopil v živo. Dirigent Matjaž Šček je koncertni spored razdelil v dva točno določena sklopa. Prvi del je

obsegal skladbe z nabožno vsebino znanih evropskih skladateljev, drugi del pa vrsto slovenskih ljudskih pesmi. Zbor je tako začel z *Očenašem* Giuseppeja Verdija, nadaljeval pa s skladabami *Talismane* Roberta Schumanna, *Opel* Stevana St. Mokranjca, *Benedictio* Urmasa Sisaska, *Ave Maria* Andreja Missona, *Det är en ros utsprungen* Jana Sandströma in *The Lord's Prayer* Edwarda K. Ellingtona. Uvod so torej predstavljali trije pomembni predstavniki evropske in svetovne glasbe iz prejšnjega stoletja oz. iz začetka našega stoletja, sledili pa so jim sodobni skladatelji. Pri tem je treba omeniti zlasti *Benedictio* Urmasa Sisaska, zahtevno, a izpovedno *Det är en ros utsprungen* Jana Sandströma za zbor in kvartet ter okusno *The Lord's Prayer* Edwarda K. Ellingtona.

V drugem delu je verjetno zbor pokazal še večjo zlitost in ubranost, predvsem pa interpretativnost s petjem naših ljudskih pesmi v priredbah sodobnih slovenskih skladateljev. Najprej smo slišali *Odpiraj dekle kam'co* Ambrōža Čopijskega, potem *Dve let' an pù Pavleta Merkuja*, *Tri koroške svatske reje* Sama Vremšaka, *Pesem od zarje* Lojzeta Lebiča, *Vora bije* Uroša Kreka, *Tri istrske* Alda Kumarja (*Ki će moju travu kosit, Vilo to in Dajte, dajte*), za konec pa je bil zopet na sporedu Lojze Lebič s svojo priredbo *Visokega reja*.

Koncert je torej pomenil pravo doživetje za številno občinstvo, ki je napolnilo zgoniško cerkev. Ljubljanski madrigalisti so zopet dokazali svojo vrhunost, pri tem pa je treba posebej omeniti moški del zbora, ki je bil še pose-

PRI SV. IVANU

**INŽ. MERKŮ
PREDAVAL O
ČEŠKO-NEMŠKI
SPRAVI**

V petek, 25. septembra, je v prostorih Kulturnega društva Slavko Škamperle pri Sv. Ivanu inž. Peter Merku predaval o češko-nemški spravi. Večer sta priredila KD Slavko Škamperle in svetovanski Marijin dom. Šlo je v bistvu za nadaljevanje raziskave, ki jo je inž. Merku prvič predstavil februarja letos s predavanjem v Društvu slovenskih izobražencev in na tržaški univerzi, ko je spregovoril o primerjavi med eksodusom iz Istre in iz Sudetov ob koncu druge svetovne vojne. Predavanje smo v celoti objavili tudi na straneh našega časopisa, tokrat pa je inž. Merku postregel udeležencem z novimi podatki.

O isti temi je predavatelj govoril pred tem na ljubljanski univerzi, k njej pa se bo vsekakor še vrnili.

bej ulit in zbran. Ravno zato je izvajanje želo toplo in dolgo trajno ploskanje, kar je privlelo do tega, da je zbor zapel še dva dodatka, in sicer znano in priljubljeno rezijansko *Injen čeva jti gna* v priredbi Pavleta Merkuja ter nič manj znani in priljubljeni *Včerni zvon* Ignacija Hladnika, ki ga tudi cerkveni pevci v zamestvu prav dobro poznajo.

To je bil kar smiseln zaključek za koncert, ki je zastavljal lepo kulturno doživetje ob prazniku župnijskega zavetnika v Zgoniku.

IŽ

**PRAZNOVANJE SV.
MIHAELA V ZGONIKU**

Zadnje nedeljo v septembru smo v Zgoniku obhajali praznik župnijskega zavetnika svetega Mihaela nadangela. Ob tej priložnosti smo medse povabili letošnjega zlatomašnika g. Antona Prinčiča, župnika iz Jamelj in Dola. Do tega povabila je prišlo, kot je v pozdravnem voščilu zlatomašniku povedal župnik g. Jože Markuža, ker je g. Anton Prinčič bil 17 let župnik v Zgoniku, od 1972. do 1977. leta. Sicer pa je sam zlatomašnik v mašni pridigi to omenil kot tudi mnogo drugih reči o preteklih dogodkih v župniji, ki so sedaj že prešli v zgodovino župnije in vasi. Somiševanje obeh župnikov je bilo slovesno, posebno ob sodelovanju domačega cerkvenega pevskega zbora, ki ga neutrudno vodi že nekaj desetletij g. Anton Kostnapfel. Po sv. maši je bil tudi ogled obnovljenega župnišča. V počastitev župnijskega zavetnika je bil zvečer še koncert Ljubljanskih madrigalistov, ki ga vodi dirigent Matjaž Šček in o katerem poročamo posebej. (JM)

SKORAJ 50 LET V VESELJE POSLUŠALCEM IN V SLAVO BOŽJO

PLODNO IN ŽIVAHNO DELOVANJE CERKVENEGA ZBORA MAČKOLJE

Arhivski posnetek mačkoljskega zbora na reviji Primorska poje 1994 na Proseku

Kdaj pa kdaj najdemo kje v tisku bežno zapisane misli ali skromno izrečene besede priznanja cerkvenim pevcem, ki nedeljo za nedeljo in vse praznike v letu so oblikujejo službo božjo v čast Bogu in v veselje vernim ljudem.

Le redko se zgodi, da se kaj več poroča o določenem zboru ali pevski skupini. Kotorej ob koncu poletnih počitnic preidemo v novo delovno sezono, ne bo napak, če se ozremo najprej v pravkar pretekli čas tudi z namenom, da izkažemo zasluženost cerkvenim pevcem, ki se vse leto trudijo, da ohranjajo naše slovensko nabožno in svetno petje.

Vsak pevski zbor preživlja seveda različna obdobja svojega obstoja - vztraja, pada, raste, doseže višek svoje moči in uspeha, se zopet sreča s težavami, jih premaga ali ne itd. Številčno se večja ali manjša. Manj vztrajni ali starejši pevci odhajajo, prihajajo novi, zlasti mlajši. Tudi zborovodje nima vsak zbor stalno. Najlepše in najprimernejše je, če je zborovodja domačin. Če tega ni, je treba seveda najeti nekoga od drugod. To pa ni vedno lahko. Težko je tudi za cerkvene pevce, če ni stalnega organista ali organistke. Lepo je v tistih krajih, kjer je več orglarskih moči, zlasti še, če so mladi voljni sprejeti to službo.

V tem smislu naj velja tokrat nekoliko več pozornosti življenju in delu cerkvenega pevskega zbora iz Mačkolje.

Že od svojega začetka leta 1949 je ta cerkveni zbor neprekinjeno dejaven pri vseh službah božjih v domači cerkvi, a tudi pri mnogih prosvetnih prireditvah v domačem kraju. Obenem se pa vedno odziva tudi va-

bilom za nastope v gosteh v cerkvah in drugod, v sosednjih in oddaljenih krajih.

V preteklem letu (1997-98) je ta zbor izpeljal vrsto hvalevrednih nastopov. Od teh so bili najvidnejši na Cecilijanki v Gorici (22. novembra 1997), na Reviji zborov ZCPZ v Trstu (7. decembra 1997), v cerkvi sv. Marije Magdalene v Bazovici z božičnim koncertom (25. januarja 1998) in istega dne popoldne še nastop mladih iz tega zbora na pevskem srečanju v Šmarjah pri Kopru, dva nastopa na reviji Primorska poje, prvič v Gračišču v Istri (20. marca 1998) in drugič le mladi del zbora v Kobaridu (28. marca 1998); v gosteh je zbor pel še med slovesno sv. mašo ob 100-letnici cerkve sv. Janeza Krstnika v Štramarju in na prireditvi za Karitas v Pomjanu pri Kopru (12. septembra letos). Omembe vredni

nastopi mačkoljskega cerkvenega pevskega zbora v minuli sezoni so še na domačih prireditvah v srenjski hiši, kot sta bili npr. božičnica z naslovom *V pričakovanju* in Prešernova proslava. Ne smemo prezreti pomembne vloge zbora v procesijah (velikonočna, na Tellovo in Jernejeva) pa ob večjih praznovanjih (veliki cerkveni prazniki, poroke, krst in prvo sv. obhajilo, romanje Fatimske Matere Božje in še pogrebi ter spomin na rajne ob praznovanju Vseh svetih). Peli so seveda tudi ob pogrebu svojega dolgoletnega zaslužnega člana Flavija Macorja v Štramarju in v Miljah (21. februarja 1998). Če k naštetemu dodamo še vse navadne nedelje in praznike, pa povemo, da je večina članov tega zbora redno prisotna tudi na koru, moramo izreči cerkvenemu pevskemu zboru iz Mačkolj zares

zasluženost pohvalo in zahvalo. Zraven pa ne gre prezreti, da za številne nastope so potrebne še bolj številne vaje, ki tudi zahtevajo večje ali manjše žrtve in odpovedi.

V tem letu občuti zbor odsotnost dolgoletne organistke in pevke Amalije Šturman, ki je prav ob prihajanju k vajam nesrečno padla na nerodnih stopnicah ob "stari šoli" in si močno poškodovala nogo, da je zato zaradi dolgotrajnega zdravljenja že celo leto le redkokdaj prisotna na koru. Lepo in uspešno jo nadomeščata pri orglah v cerkvi mladi organistki Michela Peccia in Danijela Tul, ki sta zaradi svoje mladostne prizadevnosti vredni javne pohvale. Za slovesnejše službe božje ju bodrilno vodi in pripravlja zborovodja Ivo Lešnik, ki je uspešno povezan z mačkoljskim cerkvenim zborom že nekaj let.

V zboru prevladujejo mladi člani, fantje in dekleta. Prihaja pa prav zato čisto naravno do trenutkov, ko odhajajo posamezniki predvsem zaradi ustvarjanja novih družin. Žal, se zlasti novoporočenke selijo v druge, bližnje in daljne kraje in tedaj nujno zapuščajo domači zbor. Tako so odšle zadnja leta že nekatere. Letos sta se poročili naši pevki Valentina Tul (16. maja 1998), ki je odšla v Gorico, in Elena Smotlak (13. septembra 1998), ki je odšla v Boljunec. Bog jima daj srečno zakonsko življenje!

Cerkveni pevski zbor, ki je istočasno tudi zbor PD Mačkolje, bo prihodnje leto praznoval 50-letnico neprekinjenega, požrtvovalnega in uspešnega življenja. Zato naj prejme že vnaprej iskrene čestitke za jubilej in toplja voščila, da bi vztrajal kljub težavam še dolgo dolgo vrsto let v korist in veselje pevcem in poslušalcem, pa tudi v slavo božjo.

AP

OBVESTILA

SLOVENSKO STALNO gledališče razpisuje Abonma 98-99. Vpisovanje novih abonentov poteka od ponedeljka, 21. septembra, dalje pri blagajni Kulturnega doma, ul. Petrovno 4, telefon 040-362542.

PRODAM LEPO poročno obleko z dolgimi rokavi ter plahoto iz volne merinos in štiri blazine. Zanimati naj telefonirajo na št. 040-830440.

V NEDELJO, 4. oktobra, bomo v Barkovljah počastili Marijo, Kraljico rožnega venca, z mašo ob 8. uri in procesijo ob morju. Prosimo, pridite v narodnih nošah! Zaželeno je prisotnost skavtov.

PD MAČKOLJE in KD Primorsko vabita ob 55. obletnici požiga vasi na spominsko svečanost z odkritjem plošče v nedeljo, 4. oktobra 1998, ob 15. uri v Mačkoljah.

GLASBENA ŠOLA Punto musicale vabi v sklopu pobude Note del Timavo na koncert: Vasja Legiša, violončelo, ki bo v ponedeljek, 5. oktobra 1998, ob 21. uri v stari cerkvi sv. Janeza v Štivanu. Mladi tržaški glasbenik, ki je dosegel že vrsto odlikovanj na mednarodnih tekmovanjih in nastopal v orkestrih kot Camerata Labacensis iz Ljubljane in simfoničnem orkestru Winterthur iz Švice, pa tudi kot solist v Italiji in Nemčiji, bo izvajal dela Bacha, Veressa in Cassadoja. Vstop prost.

SLOVENSKA PROSVETA in društvo Finžgarjev dom vabita v soboto, 10. oktobra, ob 20. uri v dvorano Finžgarjevega doma na Opčinah, Narodna 89, na ogled komedije F.G. Lorce *Lepa čevljarka*. Nastopila bo gledališka skupina KPD Planina iz Sel na Koroškem.

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

LEPO ŠPORTNO POPOLDNE

BREDA SUSIČ

Slovenski kulturni klub je zajadral v novo sezono. Po začetnem "feštinu" so se mladi soboto kasneje, 26. septembra, že v popoldanskih urah zbrali v Marijanišču na Opčinah, da bi se udeležili športnega popoldneva, ki so ga klubovci duhovito poimenovali SKK World's cup.

In res so se mladi lotili v največji meri ravno nogometu. V prvi tekmi so se pomerili fantje in dekleta skupine Shalom z ekipo skavtov in skavtinj 2. čete, v drugi pa so dekleta zapustila igrišče in sta se tako pomerili fantovski ekipi Shalom-SKK ter ekipa Mosp-SKK. Dekleta, članice kluba in Mospa, pa so se ta čas ukvarjale z odbojko in navijanjem. Popoldan na lepo urejenih igriščih openskega Marijanišča (za gostoljubnost se organizatorji zahvaljujejo ravnatelju Tonetu Bedenčiču)

je potekel v veseljem in sproščenem vzdušju in ob zmerem vremenu, ki je dež prihranilo le za večer, ko so se utrujeni športniki zaradi teme že odpovedali žogi.

Ta teden bo klubovski večer potekal v Peterlinovi dvorani v ulici Donizetti 3, saj bo na sporedu filmski večer. Na platnu si bo možno ogledati film *Peti element* (režija Luc Besson, igrajo Bruce Willis, Mila Jovović, Gary Oldman). Kratek uvod bo podal Matej Susič. Klub bo odprl vrata svojega sedeža ob 18. uri (začetek programa točno ob 18.30). Naslednji teden, 10. oktobra, pa bodo klubovci, posebno člani klubovske gledališke skupine, gostili gledališko skupino KD Planina iz Sel na Koroškem, ki bo v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah prikazala komedijo Federica Garcie Lorce *Lepa čevljarka*.

USPEŠNICA NAVDUŠILA SVETOIVANSKO OBČINSTVO

PRETRESLJIVA SOSIČEVA BALERINA NA ODRU MARIJINEGA DOMA

V nedeljo, 27. septembra, je bila v Marijinem domu pri Sv. Ivanu predstava odrske priredbe romana Marka Sosiča *Balerina, Balerina*.

Delo, vzeto iz Sosičeve uspešnice, ki je letos spomladi prejela nagrado Vstajenje in se uvrstila v finalni del za nagrado Kresnik, je za oder priredil Branko Završan, ki je tudi poskrbel za režijo in sceno. Predstavo je občinstvo imelo priložnost videti že pred nekaj meseci, ko je ravno *Balerina* v interpretaciji igralka Slovenskega stalnega gledališča Lučka Počkaj odprla pravkar prirejeni Mali oder v Kulturnem domu v Trstu. Že spomladi leta 1997 pa je bilo delo uprizorjeno v

italijanski verziji. Le-to sta pripravili Stalno gledališče Furlanije-Juljske krajine in SSG za TS festival sodobne dramaturgije, za prevod pa je poskrbela Daria Betocchi. Uprizoritev na odru svetoivanskega Marijinega doma je priredilo Slovensko stalno gledališče.

Tudi svetoivansko občinstvo se je tako seznanilo z odrsko postavitvijo pretresljive zgodbe *Balerine*, prizadetega otroka, ki gleda na svet skozi posebna očala in ima do okolja in oseb, ki ga

odbajajo, prav tako poseben odnos. Gotovo ni nobena novost, a je treba vendarle omeniti, da ima veliko zaslug za to Lučka Počkaj, ki je to pretresljivost podala občinstvu na učinkovit in zelo ekspresiven način. Pri tem je treba opozoriti tudi na izbrane glasbene vložke iz del Domenica Modugna, Tenores di Bitti in Franca Kende.

Najboljši dokaz uspešnosti dela je prav gotovo toplo ploskanje na koncu predstave, s katerim je občinstvo (priznati je treba, da bi si predstava zaslužila številnejšo udeležbo) nagradilo protagonistko in samo delo.

MLADI SELANI GOSTJE FINŽGARJEVEGA DOMA NA OPČINAH

V okviru Koroških kulturnih dni, ki jih na Tržaškem in Goriškem prireja Slovenska prosveta in Zveza slovenske katoliške prosvete, bo v soboto, 10. t.m., ob 20. uri nastopila v Finžgarjevem domu na Opčinah igralska skupina KPD Planina iz Sel na Koroškem s komedijo Federica Garcie Lorce *Lepa čevljarka*. Delo je v slovenščino prevedel Janko Moder. Vsebina igre ima

mного poučnih elementov, saj prav nazorno kaže človeško blebetavost, nevoščljivost, uživanje ob nesreči drugega ipd. Mladi Selani - pri igri sodeluje kakih dvajset oseb, so s to predstavo prerasli okvir mladinske skupine in dokazali, da stopajo v vrste odraslih. Komedijo je režiral Franci Končan, kostume je pripravila Gordana Schmidt, za sceno in glasbo sta poskrbela Toni Stern in Janez Gregorič. Lektorsko delo pa je opravila Ana Mlakar.

ŽELEZNINA

TERČON

OBVEŠČA CENJENE STRANKE, DA JE V TEKU JESENSKA PONUDBA PLINSKIH PEČI UNICAL. UGODNE CENE, MOŽNOST PLAČILA NA OBROKE.

NABREŽINA 124, tel. 040-200122

NESKLADJA V OBČINSKI UPRAVI

NEMAJHNE TEŽAVE VEČINSKE KOALICIJE

ERIKA JAZBAR

Na zadnjih dveh zasedanjih občinskega sveta (17. in 22.9.) je prišlo do zanimivih političnih razpletov, ki so zamajali stabilnost večinske koalicije in pokazali, kakšna je histerija, ki izbruhne med politiki ob dodeljevanju stolčkov. Večinska koalicija (FI-Naprej Italija, NZ-Nacionalno zavezništvo, CDU-Cristiani democratici uniti) je že na prvem julijskem zasedanju pokazala, da nima za sabo vseh partnerjev, kar dejansko pomeni glasov, ki bi ji omogočali nemoteno delovanje, kajti od 16. julija beremo na dnevnem redu točko o izvolitvi predsednika in podpredsednika sveta, vendar vsakokrat zmanjkajo večini potrebni glasovi (21) in je zato izvolitev preložena na naslednjo sejo. Predsednik sveta sicer ni le formalna funkcija, temveč velja za devetega odbornika, kajti ob zavidljivi - skoraj odborniški - plači ima le-ta nezamisljivo vlogo določanja dnevnega reda občinskih sej.

Po počitniškem premoru se je večina znašla v nespremenjenem položaju, glavni institucionalni vozle je ostal nerazrešen, tako so si v večini domislili tretjo varianto, in sicer sodelovanje z opozicijo oz. Oljko. Marsikdo je omenjeno poteko posredno ali neposredno imenoval "inciucio", vendar razlaga zainteresiranih pri dialogu (FI in Oljka) je bila predvsem ta, da se združijo potrebni glasovi za izvolitev institucionalne funkcije, kakršna je predsednik sveta, ki ne nazadnje predstavlja vse nas. Oljka je zahtevala zase podpredsedniško mesto in odobritev amandmaja, s katerim vloga podpredsednika ni le formalne narave, temveč morata figuri sodelovati, kar pomeni, da bi lahko opozicija vplivala pri načrtovanju dela.

Na četrtkovi seji (17.9.) je bilo vzdušje naelektrirano. Koalicijski partnerji večine so besno reagirali, večina se je razbila (NZ in CDU sta se odpo-

vedali glasovanju), svetovalec FI Zamparo, ki je bil do včerajšnjega dne kandidat za predsednika sveta in je v novem kontekstu izpadel, je javno izjavil, da odstopa od skupine FI; župan je s pretvezo zapustil sejo, letele so težke besede. Seja se je vila pozno v noč, vendar do razrešitve problema ni prišlo. Skupni kandidat Rinaldo Roldo (FI) je nazadnje ustavil celotno zadevo s tem, da je zahteval zase (oz. za koalicijske partnerje) čas za razmislek.

Na torkovi seji (22.9.) je bilo takoj jasno, da je bila os diologa med FI in Oljko zavrnjena, in kazalo je, da je večina doseгла notranji kompromis ter strnila vrste. Prišlo je tako do tajnih volitev predsednika sveta in večina, ki sicer razpolaga s 25 glasovi, je zaradi odsotnosti nekaterih svojih svetovalcev in nekaterih prostostrelcev nabrala le 20 glasov, t.j. za en glas premalo za izvolitev svojega kandidata za predsednika občinskega sveta. Iz opozicijskih vrst je nekdo zaploskal, medtem ko so se večinski svetovalci zazrli vase.

Odnosi v večini so se zaostriili, dialog z opozicijo je izpadel, odgovorni pri upravljanju naše občine potrebujejo razmislek. Za naslednjo sejo (30.9.) je točka izvolitve predsednika in podpredsednika sveta izpadla v pričakovanju pravejših časov, kajti župan in sodelavci se zavedajo, da bi lahko ponovni spodrsrlaj postal nevaren za kredibilnost oz. obstoj desnosredinske uprave.

Nazadnje povejmo še, da je na četrtkovi seji svetovalec FI Apollonio, znan predvsem kot predstavnik ezulskih organizacij, svetoval županu, naj zahteva avdicijo v poslanski komisiji za ustavne zadeve, saj "preti nevarnost, da pride do odobritve zaščitnega zakona za slovensko manjšino v Italiji". Lahko si torej pričakujemo, da bo problematika zaščitnega zakona kratkoročno tema diskusije tudi v goriškem občinskem svetu.

PREDSTAVITEV NOVE PUBLIKACIJE DR. DAMJANA PAULINA

ŠTANDREŽ 1927-1947

Prejšnji četrtek, 24. septembra, je priredilo Prosvetno društvo Štandrež v župnijski dvorani predstavitev publikacije dr. Damjana Paulina z naslovom "Štandrež 1927-1947. Od fašizma do zavezniške vojaške uprave". Sodeloval je mešani zbor Štandrež pod vodstvom Tiziane Zavadlav, knjigo pa je predstavila prof. Lučana Budal. V glavnih delih povzemamo njen govor, ki daje res izčrpano sliko nove knjige.

"Nocojšnji večer se nam ponuja s pridihom prazničnosti, saj se še posebno veselimo vsakršnega izraza ustvarjalne vitalnosti naše skupnosti, tudi ko nas pritegujejo najrazličnejši izzivi sedanjosti. V današnjem pospešenem življenjskem ritmu se vzemirjeni nemalokrat zaziramo v mimo nas hitro bežeči čas, skušamo ga vsaj z mislijo zaustaviti, toda brez uspeha. Podobni smo potniku na vlak, ko skuša s pogledom ujeti naravne lepote ali stvaritve človekovega dela, da bi postale del njega, a te kar blisknejo mimo njegovega okenca, da nemočen ujame zase le bežne impresije vsega. (...)

Med nasprotnike zgodovinske pozabe sodi nedvomno naš domačin, dr. Damjan Paulin, ki z ljubiteljsko vne- mo in brez znanstvenih zahtev ohranja s pisano besedo živo preteklost svojega rodnega Štandreža. Nocoj poklanja svoji vasi, ki ga je zaznamovala s kmečko delavnostjo, in vsem, ki jim ta skrajni pas goriške ravnice pomeni dom, starše, prijatelje, novo publikacijo, v kateri je ukradel času dogajanja dvajsetletja 1927-47. Dal ji je naslov Štandrež 1927-47. Od fašizma do zavezniške vojaške uprave.

FOTO BUBRICA

Tokrat se je lotil, seveda kot naravno kronološko, nadaljevanja že zbranega gradiva v knjigi Štandrež samostojna občina 1866 - 1927, izdani leta 1997, tiste preteklosti, ki je doslej še poklicni zgodovinarji niso dovolj osvetlili in raziskali. Veliko gradiva in virov čaka v zasebnih in javnih arhivih na preučevalce, tako da bo za Slovence resnično težka doba dobila čim bolj objektivno podobo. Za raziskovalca in popisovalca dogodkov minulih burnih let pa je poleg materialnih virov še dosegljiv spomin živih prič. Nekaj takih očitvev obravnava dobe je prisotnih tudi tu med nami: zanje je prazničnost tega večera še večja, saj govorimo o njihovem času, o njih samih. Prav gotovo so sedaj s srcem v mladostnih letih, ki so jim namesto sanjave zagledanosti v prihodnost prinesla strah, žalost, odpovedovanje, trpljenje in celo spoznanje smrti, hkrati pa utrdila v njih kljubovalnost in zdravo voljo do življenja. Doprinos teh ljudi je bil pomemben za to vas, za obstoj slovenskega življa, a tudi pri nastajanju knjige, ki jo predstavljamo.

Avtor se je namreč pri zbiranju podatkov oprl na te posredovalce informacij in marsikatero pričevanje domači-

nov je pravilno usmerilo njegovo nadaljnje iskanje. Takih dragocenih izpričevalcev doživetelega je bilo veliko, kar 32, tako da vseh ni mogoče tu naštet, bralec knjige pa bo srečal njihova imena na koncu tega dela. Ustni viri so za raziskovalca včasih nepopolni ali celo sporni, zato je potreba po objektivnem prikazu obravnavanega obdobja primorala avtorja, da je segel po obstoječih študijah zgodovinarjev, kot so Tone Ferenc, Milica Kacin-Wohinz, Boris Mlakar, Lavo Čermelj, Rudolf Klinec, Nataša Nemeč, Luciano Spanghero in drugi, ali pa da je iskal potrebno gradivo v arhivih: v goriškem državnem arhivu, državnem arhivu Slovenije, arhivu Goriškega muzeja, pokrajinskem arhivu v Novi Gorici, arhivu štandreškega župnijskega urada, arhivu Prosvetnega društva Štandrež in Vzajemnega podpornega društva za zavarovanja goveje živine. Dragocen vir so mu bili tudi članki, objavljeni v Goriški straži, Soškem tedniku, Slovenskem Primorcu, Primorskem dnevniku, Glasu zaveznikov in Našem čolnicu, ki z neposrednostjo učinkovito približajo bralcu tedanje razmere. Ob besedi nam s pregovori in knjigi tudi fotografsko in dokumentarno gradivo, zbrano v glavnem med domačini.

Sporočilna je že platnica, ki jo je oblikoval Franko Žerjal: z jasnimi simboli, zapisanimi preteklostmi, uvede v štiri sestavne razdelke Paulinovega dela.

Govornica prof. Lučana Budal je nato prikazala posamezne dele knjige in v bistvu tako zaključila: "Paulin je v tem delu potegnil rdečo nit skozi dvajsetletno politično dogajanje pri nas, obogatil je svoj prikaz s pričevanji domačinov, tako da je knjiga dvo-plastna, svoj prostor v knjigi pa so našli vsi štandreški občani, ki so v tem času postali žrtve političnega nasilja, naključja ali lastnega prepričanja. Kljub iskanju na terenu podatki nekaterih žrtev so ostali nepopolni zaradi nepoznanja svojcev ali različnosti oz. nepopolnosti virov. Tako raziskovalno delo je namreč zahtevno, zato so morebitne pomanjkljivosti ali pomote v navedbah povsem razumljive in opravičljive."

ŽU

IN MEMORIAM

VANDA ROJIC VD. MARCOSIG

Prejšnji teden je goriška javnost osupla onemela, ko je izvedela za nepričakovano smrt 63-letne prof. Vande Rojic, vdove Marcosig. Poznali so jo tako Slovenci kot Italijani, saj je izhajala iz znane goriške družine. Dosti let je poučevala likovno vzgojo na mestni srednji šoli Ivan Trnko; pred nekaj leti se je upokojila. Bila je žena violinista in glasbenega pedagoga Alfreda Marcosiga, ki je poučeval tudi na naši glasbeni šoli in je tudi on pred tremi leti prezgodaj umrl. Bila mu je vneta sodelavka pri natečaju za mlade glasbenike s področja Alpe Jadran, ki se je začel poleti 1983 v Fari ob Soči in se je v kasnejših letih lepo razvijal v svetovno priznano tekmovanje za mlade violiniste in čeliste; zadnja leta je potekalo v goriškem avditoriju Fogar. S sodelavci sta zakonca Mar-

cosig ustanovila društvo Glasba brez meja, ki je poudarjalo prav mednarodno dušo Goriške, v kateri so od vedno živeli različni narodi romanskega, germanskega in slovanskega izvora. Tako je postala pokojna Vanda po moževi smrti organizatorica in koordinatorka natečaja, saj je ohranjala stike z glasbenimi šolami v Ljubljani, Zagrebu, Budimpešti, Gradcu, Salzburgu in na Dunaju. Predsednik društva Glasba brez meja Rudi Medeot zagotavlja, da se bo mednarodni glasbeni natečaj nadaljeval in še okreplil v spomin na kulturnika, ki sta se razdajala za kakovostni razvoj glasbe na Goriškem.

Prof. Vanda Rojic je bila energična gospa vedrega značaja, z vsemi iskrena, ni se otepala dela in je rada vsakomur neposredno povedala, kar je mislila. Bila je zgledna žena in mati. Zadnja tri leta se je pogumno borila proti levkemiji, njeno smrt pa je povzročila možganska kap. Vanda Rojic zapuščala 92 let staro mater, za katero je skrbela do zadnjega, in štiri sinove Roberta, Marca, Walterja in Diega. Pogrebne maše v cerkvi sv. Ignacija se je v petek, 25. septembra, udeležila polna cerkev Italijanov in Slovencev; veliko je bilo njenih nekdanjih kolegov in tudi dijakov. Med mašo, ki jo je darovalo osem duhovnikov, so pokojnico zadnjič pozdravili s kora tudi žalostni zvoki nežne violine. Nekaj besed je lepo spregovoril g. Cvetko Žbogar, na koncu pa so ji v slovo lepo zapeli tudi naši pevci.

Žalujem svojim, predvsem materi, sinovom in nevestam, naj gre iskren izraz sožalja našega uredništva.

POUČEN IZLET V SLOMŠKOVEM DUHU

ROMARJI PROSVETNEGA DRUŠTVA RUPA-PEČ V NAZARJAH

Lilo je kot iz škafo, ko smo v nedeljo, 27. septembra, odhajali na romanje v Nazarje. Kljub temu ni noben romar ostal doma. Dež nas je spremljal v glavnem med vožnjo, sicer se je občasno celo pokazalo sonce, ki je pričaralo lepote Raduhe in kamniških gor ter Logarske doline.

V Nazarjah nas je pričakal nasmejani župnik p. Jože Urbanija OFM ter nam pokazal pot do cerkve na griču. Ker so slovesno obhajali Slomškovo nedeljo in ekumenski dan, nas je prevzelo lepo bogoslužje, ki so ga oblikovali mladi. Mladinski zbor je z veseljem prepustil levji delež petja pri sv. maši našemu MPZ Rupa-Peč, ki mu je igrala na orgle in ga vodila Dami-

jana. Maševal je omenjeni župnik ob somaševanju našega župnika. Peli smo Slomškovo V nebesih sem doma. V daritev smo še posebej vključili naše bolnike doma. Župnik nam je izkazal čast, ko nas je predstavil zbranim v cerkvi ter se zahvalil za naš obisk in za odlično petje našega zbora. Mi pa smo mu izrekli občudovanje za venec otrok in mladih, ki s tako zavzetostjo sodelujejo pri hvali nebeskega Očeta po zgledu našega velikega skupnega vzgojitelja v veri in pravi omiki, škofo Slomška, ki ga bomo smeli v kratkem častiti in se mu priporočati kot uradno priznanemu svetniškemu možu. Po maši nas je mlad frančiškanski brat na samo-

stanskem hodniku seznanjal z zgodovino kraja in cerkve ter bližnjega samostana klaris. Žal nismo utegnili obiskati pokopališča, kjer počivajo tudi naši ljudje, ki so umrli kot begunci med prvo svetovno vojno, kdo celo l. 1944 ter naš znani p. Božidar Rumpel, ki je več let deloval kot dušni pastir na Proseku pri Trstu. Damijana nam je med potjo prebrala odlomek, ki ji ga je za to priložnost posredoval prof. Marko Vuk, o življenju naših beguncev v Nazarjah med prvo vojno. Fotografije, ki jih imajo razstavljene v gradu Vrbove, pričajo o strokovnem delu (čevljarstvu) in športnem ter ožje kulturnem udejstvovanju naših ljudi v tistem času v Nazarjah.

SPOMIN IN ZDRUŽENJE DARKO BRATINA

V IMENU DARKA BRATINE

IGOR DEVETAK

Pred enim letom v tem času je našo javnost prizadela izguba enega njenih najbolj vidnih in cenjenih mož. V kraju Obernai pri Strasbourgu, na svoji zadnji evropski poti, je v torek, 23. septembra, izdihnil senator Darko Bratina v svojem 55. letu starosti. Dan pred smrtjo je v Evropskem svetu kot predstavnik komisije za zunanje zadeve pri italijanskem senatu še enkrat dvignil glas, da bi zahteval pristop vseh evropskih držav h konvenciji, ki bi izvajala zaščito pravic evropskih manjšinskih jezikov. V senatorjevem goriškem uradu je bil pritrjen na steno ob delovni mizi listič, iztrgan iz italijanskega dnevnika, ki je v nekaj vrsticah hladno zabeležil odmrtnje nekaterih manjšinskih jezikov. Za človeka, ki je listič obesil, je bil to resen poziv k delu, h kulturni in politični akciji. Kot pošten, delaven in prefinjen izobraženec, sociolog življenja ob meji, je svojo pripadnost ljudem, ki živijo na križišču narodov, prenašal na državno in mednarodno raven. Bil je namreč predvsem kulturnik, izposojen politiki. Njegova najbolj goreča prizadevanja so bila usmerjena v preučevanje in razvoj odnosov med narodi. Zagovarjal je Evropo regij, spoštljivo do malih. Zaradi znanja in kulturnosti so na njegove utemeljitve in napore pristajali tudi pristaši drugačnih pogledov.

FOTO BUMBACA

Imel je plemenito lastnost: znal je pozorno poslušati sogovornika, šele nato je spregovoril. Umirjeno, jasno in premišljeno. Tedaj je najraje ubral novo miselno pot, svezlo, včasih tudi drzno, ki je imela v sebi kal utopije in hkrati stvarno osnovo. Osmišljala sta jo optimizem in vera v prihodnost. Zato je bil v uresničevanju načrtov neutrudljiv. Zato je pritegnil k svojim načrtom številne mlade ljudi.

Bil je priljubljen, ker se je znal pogovarjati. In to je rad počenjal s komerkoli. V Podturnu v Gorici ga imajo v lepem spomenu prav vsi: Italijanom je sproščeno spregovoril italijansko, Slovincem slovensko, Furlanom, ki jih je v tej goriški četrti večina, furlansko. Pogosto so se srečevali ob nedeljah, med priložnostnimi pomenki po jutranji maši.

Prejšnji teden, v sredo, so se številni oddolžili njegovega spomenu. Najprej se je skupina Goričanov v družbi pokojnikove družine zbrala na mestnem pokopališču, ob grobu sredi travnika, skozi katerega teče državna meja. Nedaleč od tod se je leta 1992 snemal srednjemetražni film *Sejem pripadnosti* Danjela Jarca, za katerega je predlogo napisal prav Darko Bratina. Misel na Gorico je tedaj strnil v podobo veselega razpoloženja med decembrskim Andrejevim sejmom, na katerem se križajo ljudje in jeziki. V polni župni cerkvi sv. Roka je g. Dipiazza med mašo za dušnico spomnil, da je Bratinov dedič, kdor besede opravičuje z dejanji in se človeku približuje na domač način, ker ga zanima predvsem odnos, in mu ničesar ne vsiljuje, še zlasti ne jezika. Zvestoba Darku Bratini in hvaležnost,

je še povedal maševalec, naj se prelivata v dobro voljo za oživiljanje njegovih prizadevanj in uresničevanje njegovih načrtov.

V nadaljevanju sredinega večera je bil v prostorih gosposke palače v ulici Rabatta prvi občni zbor Zdrženja, poimenovanega po Darku Bratini (na sliki). Zanj so dali pobudo senatorjevi sopotniki v kulturi in politiki. Rim in Strasbourg sta zelo pozorna na delo, ki ga bo Zdrženje Darko Bratina znalo izvesti, je povedal predsednik združenja Livio Semolič. Samo dan prej so se senatorjevemu spomenu oddolžili v Svetu Evrope, kjer je spregovoril sen. Mitja Volčič. Dne 24. oktobra pa bo v Gorico prišel predsednik senata Nicola Mancino in goriškim srednješolcem, italijanskim in slovenskim, poklonil denar za nakup avdiovizualne opreme: uporabljajo naj jo za snemanje slik o sožitju v imenu Darka Bratine.

Zdrženje, h kateremu so prvi člani pristopili meseca januarja, je zadobilo pravno ureditev aprila, ko so na goriškem sodišču sredi zadrege uradnikov registrirali statut v furlanščini, italijanščini in slovenščini. V njem je med cilji na prvem mestu skrb za kulturo in politično moralo. Seveda bodo konkretna dejanja mera za učinkovitost. Prav tako bo dokaz za pravilno zastavljeno delo pristop ljudi, ki si niso v gledanju enaki, a se prepoznavajo v vrednosti Bratinove moralne zapuščine. Obletnica je torej čas za spominjanje, a je tudi in še prej čas za nadaljevanje pravilno zastavljene poti.

V sredo, 7. oktobra 1998, se bo ob 20. uri v Kulturnem centru Lojze Bratuž srečal z goriškimi Slovenci

kardinal ALOJZIJ AMBROŽIČ

torontski nadškof

VLJUDNO VABLJENI!

OBVESTILA

SSG. DOSEDANJI abonenti imajo možnost potrditve sedeža do 3. t.m. Vpisovanje ob delavnikih od 10. do 13. in od 15.30 do 18. ure v Kulturnem domu v Gorici (0481-33288).

ROŽNENSKA PROSECIJA v Podgori bo v nedeljo, 4. oktobra. Ob 14.30 rožni venec v cerkvi, ob 15. uri procesija po vasi.

ACM-GORICA vabi k maši za cerkveno edinstvo v pon., 5. t.m., ob 16.30 v Zavodu sv. Družine.

ŽUPNIJA SV. Andreja vabi na romanje k Materi Božji v Peshiero del Garda (Madonna del Frassinio) in izlet v Mantovo v ponedeljek, 12. oktobra. Cena 70.000 lir. Pojasnila in vpisovanje: Ema Lupin, tel. 21361.

PROSVETNO DRUŠTVO Štandrež vabi na letni občni zbor, ki bo v četrtek, 8. oktobra, ob 20.30 v mali dvorani župnijskega doma Anton Gregorčič v Štandrežu.

DRUŠTVO JADRO prireja pod pokroviteljstvom občine Ronke dva tečaja slovenskega jezika za odrasle, ki bosta potekala enkrat tedensko na sedežu društva v Romjanu v večernih urah. Informativno srečanje bo v ponedeljek, 19. oktobra, ob 20. uri na sedežu društva. Vpisovanje in pojasnila pri odbornikih društva ali v občinski knjižnici v Ronkah, tel. 0481-477205.

DAROVI

ZA POTRESENCE v Posočju: v spomin na drago Vando Rojic Marcosig Tatjana 100.000 lir.

ZA SKLAD sestre Mihelangele: N.N. 100.000; družini Marijan in Ciril Terpin namesto cvetja pok. Mariji Maraž 100.000; N.N. 200.000 lir.

ZAMISIJONE: N.N. 50.000 lir; N.N. 50.000; B.R. 10.000 lir.

ZA PD Štandrež: Ivanka Zavadlav 100.000 lir.

RUSKA GLASBENIKA GOSTA SCGV KOMEL

Violinist Victor Kuleshov in pianistka Victoria Zimina (na sliki) sta vrhunska glasbenika iz St. Petersburga. V soboto, 19. septembra, sta se srečala z gojenci Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel v Alojzijevišču, kjer sta vodila *master class*, zvečer pa sta zaigrala v duu.

SPOMINSKA MAŠA NA TRNOVEM

V soboto, 3. t.m., bo ob 11. uri v cerkvi na Trnovem pri Novi Gorici maša za mrtve, ki so umrli ob koncu vojne nasilne smrti v bližnjih kraških jamah. Mašo bosta darovala goriški dekan Sergio Ambrosi in solkanski dekan Vinko Paljk. Po maši se bodo udeleženci podali do bližnje kraške jame, kjer bodo položili cvetje. Mašo organizira društvo Concordia et pax.

BISERI LJUDSKE OBRTI PRI NAS

DOBERDOB IN SLOVENSKI NAGELJ (2)

DARIO BERTINAZZI

Nagelj je bil vedno mikaven motiv v ljudski obrti v celi alpski Evropi. Srečujemo ga tudi nižje. Motive iz Karnije si lahko ogledamo v muzeju v Tolmezzu - Tolmeču (Museo Carnico delle arti e tradizioni popolari Tolmezzo), iz Tirolske pa v Volkskunst Museum v Innsbrucku. Če primerjamo ti dve pokrajini, pridemo do zanimive ugotovitve. V Karniji najdemo motiv nageljna na kmečkem pohištvu, orodju, ornamentiki kapelic in celo na oljnih slikah v šopkih skupaj s poljskim cvetjem. Najbogatejši motivi so bili na robcih (fazzui), pa tudi na velikih rutah, ki so si jih žene zavezovale na glavo v 18. in 19. stoletju. Take rute, industrijsko

izdelane, skušajo na novo uvajati in jih dodajajo k narodnim nošam, posebno za ogrinjala. Nimajo pa nobene povezave s slovensko narodno nošo kot tudi ne z nošo našega tržaškega in goriškega Krasa. Pri Tirolcih srečujemo nagelj tudi na glinastih posodah pa tudi na vedrih iz gline, ki so jih žgali domači lončarji.

Medtem ko je nagelj slovenska ljubezenska roža, tega pri Tirolcih ni, saj tam nima ljubezenske vsebine. Naš motiv iz švicarskega Engadina je tamkajšnja švicarska posebnost, saj nageljne, zlasti košate sorte, še danes gojijo na oknih. V njihovi ljudski umetnosti so nageljne vezali tudi na svilo, česar pri drugih narodih ne najdemo. To dokazuje, da je nagelj verjetno

zašel v ta predel Švice skupaj s krošnjariji in trgovci, ki so prihajali iz Benetk. Benečani, ki imajo radi še danes na oknih poleg visečih pelargonij tudi nageljne, trdijo, da je nagelj prišel z vzhoda, verjetno s Krete, od koder so ga prinesli pomorci ali vojščaki kot pušelj ljubice (ne ženam ali zaročenkam!). Vemo pa, da je nagelj turškega izvora.

V romantiki, ko so iskali simbol identitete, je prišel v slovenski narodni šopek. Na materialih pa je veliko starejši, le da na blagu, ki je bolj minljivo, se ni ohranil. Bela Krajina in Prekmurje ga nista poznali. Pri stari motiviki pa gre za divji - močno dišeči nagelj, ki ga imenujemo tudi klinček (pravilno alpski klinček - *Dianthus alpinus*), in ne za tiste-

ga, ki ga gojimo doma na oknih. Pri nas Slovincih se je nagelj uveljavil kot ljudska in ljubezenska roža šele z nastankom romantike med podeželskim ljudstvom v prejšnjem stoletju. Slovence spremlja od krsta prek poroke, domačih osebnih slavij pa vse do groba. Česa podobnega pri drugih cveticah skoraj ne zasledimo. V ljudski obrti je nagelj postal bistvena slovenska sestavina in daje narodni pečat povsod, kjer se pojavlja ne glede na vrsto motivike ali materiala. Ob našem vaškem primeru - cerkvenem prtju v Doberdobo, ki ga je z izredno natančnostjo in vestnostjo izvezla gospa Zorka Marušič, smemo poudariti to: nageljska motivika je posebej važna za narodnoobrobne kraje, poudarja našo narodno identiteto, s tem pa tudi budi zanimanje, da bi tej lepi vezelni umetnosti sledile še druge naše Kraševke.

KONEC

ArS GALERIJA ANNAMARIE DUCATON
Vljudno Vas vabimo na odprtje razstave
Slikar bo predstavil prof. Joško Vetrh.
Katoliška knjigarna, Travnik 25, Gorica, petek, 2. oktobra 1998, ob 18. uri.

OBČINA DOBERDOB V SODELOVANJU Z GORIŠKO MOHORJEVO DRUŽBO

vabi na predstavitev romana

DOBERDOB

Prežihovega Voranca v italijanskem prevodu

O delu bo govoril prevajalec prof. Ezio Martin.

V sredo, 7. oktobra 1998, ob 20. uri v občinski sejni dvorani v Doberdobo.

OBČINA TRŽIČ V SODELOVANJU S SLOVENSKIM KULTURNIM REKREACIJSKIM DRUŠTVOM TRŽIČ IN Z GORIŠKO MOHORJEVO DRUŽBO

vabi na predstavitev dveh novih publikacij

Prežihov Voranc
DOBERDÖ

Anton Kacin

GRAMMATICA DELLA LINGUA SLOVENA

Sodelovala bosta prof. Ezio Martin in prof. Marija Kacin.

Tržič, Casa Albergio, ul. Crociera 4, četrtek, 8. oktobra 1998, ob 18. uri.

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO E. KOMEL KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
Koncertna sezona 1998/99

Dekliški zbor

CARMINA SLOVENICA - MARIBOR

ZBOROVODJA Karmina Šilec

Polifonija in ljudska pesem

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž - Gorica, nedelja, 4. oktobra 1998, ob 17. uri.

11

ČETRTEK
1. OKTOBRA
1998

SDGZ-KOLOVRAT

VSESTRANSKO
GOSPODARSKO
SODELOVANJE

Pred kratkim sta se v Čedadu sestali na mednarodnem posvetu o evropskih programih LACE zastopstvi Slovenskega deželnega gospodarskega združenja iz Trsta-Čedadu in Medobčinskega projektnega in gospodarskega interesnega združenja Kolovrat s sedežem v Kanalu, ki ima v obmejnih občinah Bovec, Kobarid, Tolmin, Kanal in Nova Gorica nalogo spodbujati gospodarsko, kulturno in splošno socialno rast območja.

Predsednik SDGZ Marino Pečenik in organizacijski tajnik Kolovrata Aldo Jerončič sta ob tej priložnosti podpisala Dogovor o sodelovanju pri skupnem projektu za oživljanje območja *Od Nadiže v FJK do Soče v Sloveniji*. Ta predvideva usklajeno delovanje in skupne pobude v promocijske namene na vsem obmejnem področju, ki zajema visoko Soško dolino in Benečijo. V pripravi so še drugi načrti, ki se uokvirjajo v evropske programe medobmejnega sodelovanja. Glavni cilj je, da bi s soudeležbo vseh pristojnih ustanov, Gorske skupnosti Nadiških dolin, obmejnih občin, pokrajine in dežele ter sorodnih slovenskih organov odprli novo poglavje na področju gospodarskega in vsestranskega razvoja tega prostora, ki bo s padcem meje postal enoten.

PRIZADEVAJMO SI ZA SKUPNI
SLOVENSKI PROSTOR

KOROŠKA V TOLMINU

MIRAN MIHELIC

Slovenci, Furlani, Italijani, Nemci in Madžari živimo v tem delu srednjeevropskega prostora v najrazličnejših oblikah sobivanja. Ko Slovenci nismo bili povezani v večje skupnosti, je naš etnični prostor koptel znotraj drugih prisilnih integracij. Vse kaže, da smo spet na pragu prav tako neizogibnega sobivanja s temi sosedi, ki nam čez mejo mečejo trnek z zlato ribico in obenem zagotavljajo, da bomo v njihovih ustih pred drugimi relativno varni. Toda prvi sosedi so pravzaprav naši zamejski Slovenci. Že od 1945. leta dalje si zamenjamo prizadevanja za večji kulturni pretok iz matice. Treba pa je priznati, da je za takšne oblike kulturnega sodelovanja volja na krajevni ravni "slovenske" strani ob meji. Srečno naključje je tudi, da je na ministrstvu za kulturo ostal še kdo, ki z dobro voljo ohranja neposreden stik s kulturnimi ustvarjalci in organizatorji. Tako skozi prirta vrata v posoški prostor še vedno pride kakšen tolar, ki je lahko boter gostovanju zamejskih umetnikov. Nedavno je za to poskrbela Knjižnica Cirila Kosmača v Tolminu z odprtjem razstave *Črna Soča*. Njen avtor je koroški slikar Rudi Benetik, rojen v Podjuni na južnem Koroškem. Za seboj ima bogato ustvarjalno bero in je znan zlasti v Avstriji.

Ob odprtju razstave bi le na eni teh ovalnih sličic težko ugleдали Sočo. Prav tako je ni iskati v enem tako oblikovanih kamnov na soških prodi. Njeno celovito podobo izpoveduje šele razstava kot celota. Reka nastopa posredno na tej množici ploskev in se uteleša skozi valovanje barv. Je tudi s slovensko kulturo na Koroškem tako? Njene kamenčke nam umetnik predstavlja to jesen v Tolminu.

Seveda je treba takoj poudariti celoto predstavitev, saj ni navdušil le likovni prinašalec kulturnega sporočila iz Podjune in širše Koroške, ampak tudi tamkajšnji Oktet Suha. Njegove slovenske koroške pesmi so širši publiki bolj razumljivo segle v srca s tem, kar izpoveduje slikar, in jih tako na neki način nepoznavalcem likovne umetnosti laže tolmačile. Z vsako pesmijo smo si bili bliže, ponovno nekaj več kot sicer...

Med pripravljanjem na nastop smo slišali, kako je pisatelj Ciril Kosmač ljubil Koroško. Napovedovalec je izrazil upanje, da ljubimo v Posočju in v Sloveniji tako tudi Korošce. Kdor je hotel razumeti, je bilo v teh besedah veliko povedanega, kajti danes v Sloveniji še vedno počemo po Koroški in še čem.

Narodotvorni klopčič smo doslej vztrajno odvijali in ta bi se začel namotavati nazaj, da

bi zadržali vsaj to, kar je še ostalo. In kaj se godi? V tukajšnjih kulturnih središčih smo presrečni, če pride neka zamejska kulturna predstava vsaj enkrat na leto. Pa mislite, da je po padcu komunizma z Goriško Mohorjevo, katere knjige so bile v Jugoslaviji prepovedane, prva vzpostavila vezi in javno predstavitev njenih knjig kakšna pokrajinska metropola? Ne, Knjižnica Cirila Kosmača, tam za gorami Posočja! Celo v Bovcu, kjer prirejajo večino kulturnih prireditev s pomočjo in v imenu turistične ponudbe, že več let ni bilo slišati kakšne koroške pesmi, ki bi jo zapeli koroški pevci.

OBNOVLJENO GLEDALIŠČE V CELOVCU

Korošci so se množično udeležili dneva odprtih vrat v nedeljo, 13. septembra, ko so predali namenu obnovljeno celovsko Mestno gledališče. Dela so trajala dve leti; za obnovitveni načrt, ki je stavbo hotel približati izvornemu stanju, je poskrbel arhitekt Dominig. Gledališče je dobilo nove sedeže, oder pa nekatere tehnične novosti. Ljudje so si lahko ogledovali obnovljene stare in pa dozidane nove prostore ter prisostvovali odlomkom iz opernega, operetnega in dramskega sporeda nove sezone. Slovenci na Koroškem si obetajo, da bo imelo to pomembno deželno gledališče posluh za slovensko kulturo in seveda za zahteve slovenskega občinstva.

BELGIJSKI OBISK
V ŠKOFJI LOKI

POLDE CVERLE

Od sobote, 12., pa do srede, 16. septembra, je skupina občanov iz Maasmechela v Belgiji z avtobusom prišla v Škofjo Loko. Obiska so se udeležili predstavniki vseh občinskih uradov oz. komisij, ki delajo na raznih področjih: politika, policija, mladina, šport, šolstvo, ostareli in upokojenci, invalidi, socialno delo, tehnične službe itd. Tako so vrnilo uradni obisk Škofjeločanov, ki so občino Maasmechelen, s katero se bodo pobratili oz. podpisali protokolarno listino v letu 1999, prvič obiskali med binkoštnimi počitnicami leta 1997.

Maasmechelnski uradni delegaciji so ob prihodu pripravili prisrčen sprejem pri okrepčevalnici Filaver na Cankarjevem trgu. Po zajtrku so na zgornjem trgu v starem farovžu spregovorili župan in občinski svetniki ter izrekli dobrodošlico, folklorna skupina Škofja Loka pa je zablesala nekaj slovenskih narodnih plesov. Pozdravil je delegacijo tudi mestni klicar, ki je za to priložnost ob sebi imel flamskega mestnega klicarja, ki je gostom prevajal pozdravne besede.

Najprej so se gostje sprehodili po Poljski dolini in si ogledali obnovljena dvorca na Visokem, med njima tudi Tavčarjev dvorec. V nedeljo, 13. septembra, je vodja delegacije Jef Albrechts, ki je v maasmechelnskem občinskem uradu tudi svetnik in zadolžen za pobratenje med občinama, vodil skupino v Predjamski grad in Postojnsko jamo. V torek pa so si gostje ogledali Gorenjsko pokrajino: Dražgoše, Kropo in Bled.

Najbolj zanimiv in pomemben dan za pobratenje je bil ponedeljek, 14. septembra. Dan je bil namenjen srečanju med predstavniki obeh občin. Dopoldan je občina Škofja Loka gostom pripravila slovesen sprejem v kapelici škofjeloškega gradu (na sliki). Župan Igor Draksler in razni občinski svetovalci, poslanec Vincencij Demšar, častni generalni konzul Belgije Marko Dular in še drugi so pozdravili Belgijce. Z belgijske strani pa so se župan Georges Lenssen, svetnik za pobratenje Jef Albrechts in poslanec Andre Kenzeler zahvalili za gostoljubnost in poudarili po-

membnost pobratenja za obe občini. Izmenjavi simboličnih daril so sledili kratka recepcija, ogled muzeja in sprehod po mestu. V obnovljeni Kašči je občina Škofja Loka goste počastila s srednjeveško grajsko pojedino, nato pa povabila 47 gostov na popoldanske delavnice. Škofjeločani, ki so vodili delavnice, so odpeljali maasmechelnske predstavnike na teren za pogovor in ogled infrastrukture. Delavnice so bile: mladina v Martinovi hiši, šolstvo v OŠ I. Groharja in C. Golarja, šport na Zavodu za šport, ostareli in invalidi v Centru slepih in slabovidnih, socialne zadeve v Centru za socialno delo, tehnična služba na Loški komunali, policija na policijski postaji Škofja Loka in Upravi za notranje zadeve Kranj, politika pa na občini. Politično skupino je pred sestankom sprejel in pozdravil tudi predsednik državnega zbora Janez Podobnik. Sodelujoči v delavnicah so posvetovanja zaokrožili z večerjo in družabnostjo na domačiji Ivana Ruparja, kjer je gostom zaigral ansambel Blegoš.

Med večerjo so se občani Maasmechela srečali tudi z ravnateljem bovške osnovne šole Andrejem Mlekužem in županom občine Bovec Robertom Trampužem. Jef Albrechts in župan Georges Lenssen sta v imenu lastne občine izročila vsoto 50.000 belgijskih frankov za obnovo bovške šole, ki jo je potres aprila letos močno poškodoval. Prijetno vzdušje se je zavleklo do zgodnjih uric, nakar so si prisotni obvezali, da se bodo še srečali.

Ob prihodu v Slovenijo in prav tako ob odhodu sta Belgijce pričakala veter in dež. Med bivanjem med Škofjeločani pa je bilo vreme sončno in vedro, za pobratenje zelo primerno. Iz Slovenije so domov prinesli lepe vtise in prepričanje, da se je vez med občinama trajno zakoreninila. Na poti domov so si predstavniki maasmechelnske občine tudi v avtobusu izmenjevali občutke in spoznanja ter načrtovali prihodnje korake. Teden dni po obisku pa je krajevna Televizija Limburg kar nekaj dni oddajala lepe posnetke s komentarji o škofjeloškem srečanju.

FOTO BUMBACA

O SOLIDARNOSTI

JURIJ PALJK

Prevečkrat govorimo o solidarnosti med nami in se niti ne zavedamo, kaj pravzaprav je solidarnost. Vsi tudi vemo, da je zelo lahko biti solidaren z besedami, a veliko težje takrat, ko nas življenje postavi pred odločitev, ali bomo zares solidarni ali ne.

Prav zadnji čas nas sili, da se malce zamislimo nad našo prepričanostjo, da smo zares solidarni. To namreč prav vsi trdijo in tudi sami smo med temi, ki na javnem mestu radi priznamo, kako smo solidarni. Vsi namreč govorimo na glas, kakšna sramota je lakota v Sudanu, kako grozno je dejstvo, da v Afriki poteka veliko sramotnih vojn, kako hudo nam je, ker Afrika umira za neozdravljivo boleznijo, ki jo vsi poznamo pod grozečim imenom Aids.

Nisem še srečal človeka, ki bi na vprašanje, ali je solida-

ren, kratko in iskreno povedal, da ni, in bi to tudi obratno z besedami, da je solidarnost draga in za našo družbo, ki sloni na denarju in tekmovanju, v bistvu nekako nesprejemljiva. Naj razložim: Solidarnost pomeni, da vsak posameznik daruje nekaj svojega drugemu, ki tega nima, pa naj gre za denar, prostor, čas ali še kaj globljega, kar pri nas označujemo z ljubeznijo. Takoj nam postane jasno, da na eni strani trdimo, kako smo solidarni, na drugi strani pa moramo iskreno priznati, da nismo.

Če odmislimo posploševanja, po katerih "so vsi južnjaki lenuhi in črnici še večji lenuhi od naših južnih sosedov", vseeno opazimo pomanjkanje solidarnosti na vsakem koraku. Pa naj gre za dejstvo, da

zelo neradi sosedu priskočimo na pomoč, ali pa za gledanje zviška na mlad par, ki si v današnji družbi, ki ne mara otrok, upa dati na svet tri, štiri, pet otrok. Če zanemarimo dejstvo, da je žaljivo za vsakogar tako početje, pa vseeno ostaja vprašanje, zakaj je tako.

Odgovorov je seveda več. Morda je del odgovora prav v temelju naše zahodne družbe, ki je vzpostavila lik - model družbe, katere temelji naj bi sicer res sloneli tudi na krščanstvu, a je veliko bolj verjetno, da je eden od njenih glavnih temeljev predvsem pehanje za dobičkom, za denarjem. Dobiček in solidarnost gresta zelo težko skupaj.

Tega se lahko zavedamo vsak dan, ko zjutraj med potjo na delo poslušamo krajevni radio, pa naj gre za slovenskega ali italijanskega. Med prvimi novicami je vsak dan tudi poročilo o tem, koliko ljudi je prišla slovenska in koliko italijanska policija na meji. Gre za ilegalne prišleke iz Romunije, Jugoslavije, Kosova, Makedonije, Turčije, Daljnega vzhoda in še bi lahko našteval. Preprosto povedano: gre za reveže, ki hočejo priti v svet bogatih, da bi bili tudi sami deležni pogače, če pa pogače ne, pa vsaj drobtinic z mize bogatega. Vsak dan slišimo, kako te reveže vračamo nazaj na mejo, od tod jih vrnejo na drugo mejo, otepamo se jih. Že res, da ne moremo

posploševati in tudi tega ne moremo reči, da bi bilo dobro vse sprejeti, je pa tudi res, da je to znak velike in krivične sebičnosti naše družbe, ki gotovo ni solidarna.

Morda se bo tudi vam pripetilo, kot se meni, da se boste peljali v avtomobilu prek italijansko-slovenske meje in boste videli med obema mejama gručo ljudi temne polti in zraven obozrožene-ga policista, ki jih straži.

Hčerka Ivana, ki ima šest let, me je pri Rdeči hiši z zadnjega sedeža vprašala, kdo so ti reveži. Uporabila je prav besedo reveži. To so tudi bili, videlo se je že po oblačilih.

Na veliko in počez sem ji razlagal, zakaj in kako in od kod prihajajo, šlo je namreč za ljudi iz Bangladeša, Italijani so jih vrnilo Slovincem, od koder so ilegalno prešli mejo. To sem zvedel dan kasneje pri poročilih.

Ko sem končal z razlago, me je Ivana preprosto vprašala: "Zakaj pa jim ne pomagamo, če so revni, kot praviš?" In sva se odpeljala naprej v tishini. Vprašanje je ostalo v zraku tudi takrat, ko sva sedla za mizo v okrepčevalnici. Nisem vedel in ne vem, kaj bi ji rekel. Čarobnih odgovorov nimam in tudi čarati ne znam.

Priznal pa sem si, da naša družba ni solidarna, da tudi jaz nisem solidaren kot član te družbe.

PRITISKI NA USTAVNO SODIŠČE GLEDE
PRIMERNOSTI NEKATERIH OBČIN

PRIDRUŽITVENI SPORAZUM BO KMALU ZAČEL VELJATI

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji je parlamentarno in sploh notranjepolitično dogajanje v veliki meri prilagojeno in podrejeno kampanji in strategiji političnih strank za lokalne volitve, ki bodo 22. novembra. V takem okviru in vzdušju je potekala tudi izredna seja državnega zbora, na kateri so na zahtevo parlamentarnih skupin socialdemokratske in krščansko-demokratske stranke obravnavali odgovornost ministra za šolstvo in šport Slavka Gabra za domnevne nepravilnosti in materialne zlorabe v tem ministrstvu. Minister je po šestdnevem zasedanju parlamenta sicer prejel zaupnico, pri čemer ga je podprla tudi stranka SLS, vendar bosta največji opozicijski stranki, kot sta napovedala Janez Janša in Lojze Peterle, proti ministru v kratkem vložili interpelacijo.

Tudi razprava o komunistični preteklosti in narodni spravi v Sloveniji, ki jo je pripravil predsednik državnega zbora Janez Podobnik, je samo delno izpolnila upanja in pričakovanja. Predstavniki posameznih političnih strank, pa tudi nekateri znani javni in politični delavci, ki so se udeležili omenjenega posvetovanja, so namreč ponavljali že znana stališča in predloge glede totalitarnega komunističnega režima in o narodni spravi. Kaže skratka, da se v Sloveniji o omenjenih temah ne morejo sporazumeti, zaradi česar kot veliki mori ostajata v zavesti in ravnanjih ljudi, čeprav čas, ki ga živimo, zahteva take poglede in razmišljanja, ki bodo uprti predvsem v evropske razsežnosti našega bivanja in prihodnosti.

Spričo polemik o tekočih političnih vprašanjih in temah, ki jih spodbujajo politične stranke v upanju in pričakovanjih, da jim bo to koristilo na lokalnih volitvah, so drugi problemi, kljub njihovi pomembnosti, potisnjeni na rob pozornosti. Omeniti gre pohvalo, ki jo je Evropska komisija (vlada EZ) v nekem svojem poročilu namenila ugodnim gospodarskim gibanjem v zadnjih mesecih v Sloveniji. Vlada je temeljito oklestila zahteve proračunskih porabnikov za leto 1999. Sklenila je, da bo poraba lahko znašala največ 933 milijard tolarjev, zahteve porabnikov pa so za dobrih 220 milijard višje od pričakovanih prihodkov državnega proračuna. "Klestenje" proračunskih zahtevkov sta usmerjala in nadzorovala predsednik in podpredsednik vlade Janez Drnovšek in Marjan Podobnik. Vlada je tudi sklenila, da proračunski primanjkljaj v prihodnjem letu ne bo smel znašati več kot en odstotek domačega bruto proizvoda v Sloveniji.

Gospodarske in družbene tokove v Sloveniji sicer po-

stopno, toda zanesljivo prilagajajo (podreajo) merilom in zahtevam, ki jih Sloveniji kot kandidatki za novo članico postavlja EZ. V kratkem bo prišlo do pomembnega dogodka, ki bo takoj in neposredno vplival na nadaljnjo integracijo Slovenije z EZ. Od vseh petnajstih držav članic EZ mora namreč samo še Grčija ratificirati pridružitveni sporazum Slovenije z EZ. Grški parlament bo tako odločitev najbrž sprejel 7. oktobra. Ko bo ratifikacija torej opravljena v parlamentih vseh držav članic, bodo sporazum objavili v uradnem listu EU v Bruslju. Veljati bo začel prvi dan naslednjega meseca po objavi.

Posledice bodo takojšnje, česar pa mnogi Slovenci še ne vedo. Tujci, ki so npr. kdaj v preteklosti vsaj tri leta prebivali v Sloveniji (le-teh naj bi bilo največ v Italiji, Avstriji in Nemčiji), bodo lahko v Sloveniji kupovali zemljišča, stanovanja, zgradbe in druge nepremičnine, seveda ob pogoju vzajemnosti, torej le v primeru, da bo pravica do nakupa nepremičnin v državah članicah EZ priznana tudi slovenskim državljanom.

OPOZORILO NA MOŽNO USTAVNO KRIZO

V Kopru se nadaljujejo razne oblike protestov in celo groženj zoper sklep ustavnega sodišča, da je obstoječa Mestna občina neustavna in jo je zaradi tega potrebno razdeliti na več območij. Ustavno sodišče je zato podaljšalo mandat občinskemu organom, dokler državni zbor neustavnosti ne bo odpravil. Mestni svet občine Koper pa je v odgovor na seji sklenil, da bodo tudi pri njih izvedli vse pripravne za volitve 22. novembra.

Na pritiske iz Kopra je v neki radijski oddaji odgovoril predsednik ustavnega sodišča Slovenije Lovro Šturm. Poudaril je, da odločbe tega sodišča veljajo za vse. Nadaljeval je takole: "Če se bo občinska volilna komisija v Kopru odločila, da volitve v novembru vseeno izpelje, bodo te neustavne, to pa bo postavilo pod vprašaj pravno pravilnost samih volitev, vseh tako izvoljenih občinskih organov, torej župana in svetnikov, in vseh aktov, ki bi jih morali sprejeti. Vse to bi pripeljalo do ustavne krize v naši državi. Na potezi je zdaj državni zbor in njegov predsednik."

Primer Mestne občine Koper je očitno spodbudil tudi tiste kroge v Sempetru pri Gorici, ki nasprotujejo novi občini Šempeter-Vrtojba. Ustanovili so Iniciativni odbor za uveljavitev referendumске volje prebivalcev Šempetra, ki ga podpira tudi Forum za Goriško. Omenjeni odbor je ustavnemu sodišču poslal vlogo z zahtevo, naj državnemu zboru naroči, da mora v enem letu ustanoviti Mestno občino Nova Gorica v njenem prej-

šnjem obsegu. V njej naj bi torej bila tudi Šempeter in Vrtojba, ki zdaj sodita v novo občino. Ustavno sodišče naj bi tudi odločilo, da letošnjih krajevnih volitev v novogoriški mestni in šempetrsko-vrtojbenski občini ne bo. Iniciativni odbor za uveljavitev referendumске volje prebivalcev Šempetra pri Gorici je v dokumentu, poslanem ustavnemu sodišču (pismo z ustreznimi vsebino pa so poslali tudi predsedniku države Milanu Kučanu), tudi zapisal, "da je Šempeter pri Gorici bistveni in sestavni del Nove Gorice", kar pa seveda ni res. V Novo Gorico pravno in upravno sodita samo Nova Gorica in naselje Pristava (nekdanji Rafut), kar je pred dnevi v neki TV oddaji poudaril tudi predsednik Mestne krajevne skupnosti Rajko Korenč. Kljub temu pa Šempeter vsekakor spada v neposredno mestno zaledje, česar pa se pobudniki za ustanovitev nove občine očitno zavedajo, saj so že večkrat poudarili, da bi Nova Gorica morala čimprej postati pokrajinsko oz. regijsko središče za celotno Goriško. Predsednik Iniciativnega odbora za uveljavitev referendumске volje prebivalcev Šempetra pri Gorici je nekdanji politik Jožko Martelanc, ki je tudi pisec knjige o zgodovini Šempetra. V njej je dokazoval tudi to, da je bil Šempeter zmeraj v preteklosti samostojno naselje in samo v obdobju fašizma ni imel svoje občine.

STRANKA BO SVOJE KANDIDATE ZA ŽUPANE
IMELA V VSEH OBČINAH

ZVEZA ZA PRIMORSKO PROTI CENTRALIZACIJI

Zveza za Primorsko, ki je neparlamentarna politična stranka z obeležji množičnega gibanja, je časnikiarjem v Novi Gorici predstavila program za krajevne volitve, ki bodo v nedeljo, 22. novembra. V njem razčlenjuje najbolj pomembna politična in druga vprašanja, ki bodisi že obstajajo ali pa se pojavljajo v primorskih občinah, jih ocenjuje in do njih sprejema opredelitive in stališča. Glede regionalizacije Primorske se stranka zavzema za ustanovitev pokrajine, kar naj bi pomenilo drugo raven oz. višjo stopnjo lokalne samouprave. Pokrajine naj bi zlasti zavrle centralizacijo oblasti in odločanja, ki je čedalje večja. Največji center politične moči in materialnih sredstev v Sloveniji je postala Ljubljana. Na časnikiarski konferenci so kot primer centralizacije navedli izkušnje s popotresne obnove Posočja. Rečeno je bilo, da je ministrstvo za okolje in prostor, ki obnovo usmerja, uvedlo takšne postopke in

Na tiskovni konferenci ob začetku proslavljanja 50. obletnice nastanka Nove Gorice sta župan Črtomir Špacapan in predsednik mestne Krajevne skupnosti Rajko Korenč zagotovila, da bodo v jubilejnem letu očistili spominska obeležja ob Erjavčevem drevoredu. Tam je okrog trideset doprskih kipov najbolj pomembnih osebnosti iz goriške preteklosti, ki jih je dal postaviti nekdanji Klub starih goriških študentov. To so obeležja pesnikov, pisateljev, odvetnikov, poslancev v italijan-

NOVA DIREKTORICA KULTURNEGA DOMA V NOVI GORICI

Alenka Saksida, ki je ustanovila Kulturni dom v Novi Gorici ter je bila osemnajst let njegova direktorica in programska voditeljica, odhaja v pokoj. Mestni svet mestne občine Nova Gorica, ki je ustanovitelj tega zavoda, je za novo direktorico imenoval Tano Kuštrin, profesorico glasbe in kulturno delavko iz Rožne Doline pri Novi Gorici. Znana je tudi kot solo pevka, glasbena pedagoginja in pevovodkinja.

Dosedanja direktorica Alenka Saksida je s svojim neutrudnim delom veliko prispevala k sodelovanju Kulturnega doma z organizacijami in društvi ter predvsem glasbenimi ustanovami slovenske manjšine čez mejo na Goriškem.

skem parlamentu, prvega primorskega mučenca iz obdobja fašizma Lojzeta Bratuža, junakov iz osvobodilne vojne 1941-45 in še nekaj drugih osebnosti.

Toda obljuba obeh predstavnikov Nove Gorice ni bila izpolnjena, čeprav se prireditve ob jubileju mesta zaključujejo. Kaže, da sta Mestna občina in Krajevna skupnost na to obveznost, ki bi bila v skladu s spoštovanjem do pomembnih osebnosti iz naše zgodovine, pozabili. Zaradi tega je Marjan Stres, dipl. inženir iz Nove Gorice, županu in našemu sodelavcu povedal, da bo v primeru nadaljnje obotavljanja v obliki protestne akcije sam očistil spominska obeležja, ki so umazana od prahu, izpušnih plinov od avtomobilov, ali drugače zane-marjena. "Osebe, ki so jim postavili spominska obeležja, so zelo pomembni del preteklosti in dokaz bivanja Slovencev na teh tleh, saj brez njihovega deleža v boju za ohranitev našega naroda na tem obmejnem območju tudi Nove Gorice ne bi bilo," je še izjavil Marjan Stres.

PRAZNIK Z GLASBO IN PLESOM

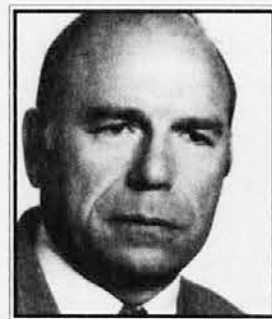
Priljubljena radijska postaja Radio Ognjišče je v nedeljo pripravil večer narodnozabavne glasbe z naslovom: 200 glasbenikov v pozdrav 200. oddaji Prijatelji radia Ognjišče.

Gre za prvo tovrstno prireditve v Sloveniji, saj je v dvorani Tivoli zares zaigralo, zapelo in zaplesalo 200 glasbenikov: Ansambel Nagelj, Ansambel Franca Miheliča, Gašperji, Ansambel Bratov Poljanšek, Igor in zlati zvoki, Ansambel Svetlin, Ansambel Grega Avsenika, Ansambel Braneta Klavzarja, Bobri, Saleški fantje, Ansambel Petra Finka, Trio Storžič, Štirje kovači, Ansambel Tonija Verderberja, Mesečniki, Ansambel Vrhovec, Zarja, Braco Koren & Kraški kvintet, Ansambel Vesna, Ivan Hudnik, Alfi Nipič, Joži Kališnik & Miha Dovžan, Folklorna skupina Cirles-Predvor in Godba Domžale.

Prireditve, ki je potekala v živo, torej brez pomoči t.i. play-backov, je dokazala, da slovenski ljudje radi prisluhnejo polkam in valčkom, saj je dvorano Tivoli napolnilo kar štiri tisoč ljudi. Z glasbeno-plesnim spektaklom, kot mu lahko rečemo, so bili zadovoljni prav vsi, tako nastopajoči, ki so pri občinstvu našli na neverjetno dober odziv, kot tudi organizator. Uresničilo se je namreč tisto, kar je le malokdo verjel: dvorana Tivoli je bila premajhna.

NEIZPOLNJENO ZAGOTOVILO

GABRIJEL DEVETAK 60-LETNIK

V torek, 29. septembra, je praznoval 60-letnico rojstva naš sodelavec, visokošolski profesor in strokovnjak za marketing dr. Gabrijel Devetak. Rodil se je v Mirnu pri Gorici v številni družini, iz katere izhajata še dve znani osebi, redovnica notredamka Adolorata (Anica) Devetak, ki deluje v Gorici, in duhovnik lazarist Jurij Devetak, ki služi v Ljubljani.

Gabrijel Devetak je osnovno šolo obiskoval v Mirnu, leta 1958 je maturiral na Tehniški srednji šoli v Ljubljani, leta 1963 pa je diplomiral iz strojništva na višji tehniški šoli v Mariboru. Leta 1972 je diplomiral še na Ekonomsko-poslovni fakulteti v Mariboru, leta 1974 je na Ekonomski fakulteti v Zagrebu opravil magistririj, leta 1980 pa je na isti fakulteti bil promoviran za doktorja ekonomskih znanosti. Dve leti kasneje je bil habilitiran kot univerzitetni predavatelj na Univerzi v Mariboru za področje marketinga, leta 1988 pa je na isti šoli napredoval v izrednega univerzitetnega profesorja.

Poleg univerzitetne kariere si je Gabrijel Devetak pridobil tudi številne izkušnje v gospodarstvu. Služboval je tako v Tovarni poljedelskega orodja v Batujah, Plami Podgrad in v Poligalantu v Volčji Dragi. Leta 1990 je ustanovil lastno podjetje za svetovanje in marketing DEGA d.o.o., kjer je tudi direktor. Na Fakulteti za organizacijske vede v Kranju, ki deluje v sklopu mariborske Univerze, predava marketing in strateški management, na Visoki šoli za management v Kopru pa predava predmet Trženje I; je član senata in upravnega odbora te šole. Deluje tudi kot sodni izvedenec ter sodni cenilec za inovacije in marketing.

Gabrijel Devetak svoje predavateljsko, raziskovalno in praktično delo uspešno kombinira tudi s pisanjem znanstvenih del, razprav, člankov in ocen. Za sabo ima okoli 7.000 strani pisanih besedil, pojavlja pa se tudi kot avtor ali soavtor sedmih strokovnih knjig, zlasti s področja inovacij in marketinga, od katerih so nekatere predpisane kot obvezna študijska literatura na fakultetah in visokih šolah.

Aktivno sodeluje na domačih in tujih simpozijih in strokovnih zborovanjih, je ustanovitelj in predsednik Društva organizatorjev dela Nova Gorica. Dr. Gabrijelu Devetaku, ki ga poznamo kot delavnega, natančnega in korektnega človeka, ob življenjskem jubileju iskreno čestita tudi Novi glas.

13

ČETRTEK
1. OKTOBRA
1998

M.

U.

MV

PROPAD ZUNANJTRGOVINSKEGA PODJETJA
PRIMORJE-EXPORT

NEPREMIČNINE IN DRUGO PREMOŽENJE NA JAVNI DRAŽBI

Nekdanje veliko in znano zunanjetrgovinsko podjetje Primorje-export v Rožni dolini pri Novi Gorici je propadlo. Prenehale so poslovati tudi organizacije, ki jih je ustanovilo omenjeno podjetje. Gre za Primex ter za podjetja v Bologni, Trstu in v Gorici. V Gorici se npr. končuje sodni stečajni postopek zoper mešano podjetje Primex Emiliana, ki je imelo sedež v ulici Vittorio Veneto. Poudarimo naj, da so skoraj vsi vodilni predstavniki podjetij v

Italiji, po stečaju Primexa, ustanovili svoja zasebna podjetja, pri čemer so uporabili prejšnje izkušnje in zveze s poslovnimi partnerji.

Premoženje matičnega podjetja Primorje-export zdaj prodajajo na javni dražbi. Vredno je skoraj milijardo 359 milijonov tolarjev, nepremičnine pa se nahajajo v Rožni dolini, drugod v Sloveniji, na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini in v Srbiji. V obdobju največjega vzpona je bilo v omenjenem podjetju zaposle-

nih 507 delavcev in uslužbenec, zdaj pa je v delovnem razmerju ostala samo receptorka v zgradbi, ki je bila nekoč sedež Primorja-export.

Na javni dražbi je bilo doslej prodanih nekaj nepremičnin in druge imovine. Zemljišče v Mirnu je kupila občina Miren-Kostanjevica, brezarinsko trgovino na Mednarodnem mejnem prehodu v Neblem v Goriških Brdih pa zasebno trgovsko podjetje Panal iz Vrtojbe. Viličarje, ki so tudi bili last podjetja Primorje-export, je kupila gospodarska družba Gostol-Gopan iz Nove Gorice, medtem ko je 17 umetniških slik za 3,4 milijona tolarjev kupil Dušan Batagelj, podjetnik iz Nove Gorice.

M.

14

ČETRTEK
1. OKTOBRA
1998

FIATOV "PENDOLINI" TUDI V SLOVENIJI

V okviru prizadevanj Slovenskih železnic, da bi posodobile železniške proge in vlake, so sklenile pomemben posel. Železniška gospodarska organizacija je namreč z italijansko družbo Fiat Ferroviaria podpisala pogodbo o nakupu treh vlakov z nagibno tehniko, znanih z imenom *pendolino*.

Vrednost pogodbe znaša 4,33 milijarde tolarjev, omenjena italijanska družba pa bo Slovenskim železnicam do leta 2000 dobavila tri tri-

členske vlake, rezervne dele zanje, potrebno dokumentacijo in posebno opremo za vzdrževanje *pendolinov*.

Slovenske železnice so za nakup najele posojilo pri konzorciju slovenskih bank, poročstvo zanj pa je s posebnim zakonom dala slovenska vlada. Novi vlaki bodo na začetku vozili na progi Ljubljana-Maribor. Dosegali bodo hitrost do 200 kilometrov na uro, kar pomeni, da bi po obstoječih progah v Sloveniji lahko vozili za eno tretjino hitreje od sedanjih vlakov.

DRUŽINSKO PRAVO IN SODOBNI IZZIVI (3)

DAMJAN HLEDE

Ali so na podlagi obstoječe ustavnopravne ureditve izvenzakonske skupnosti sploh možne? Tako se je glasilo prvo izmed vprašanj, ki smo si jih zadnjič zastavili v uvodnem razmišljanju o pravnih razsežnostih izvenzakonskih skupnosti. Na eni strani nekateri avtorji (manjšina) še vedno trdijo, da ni nobene ustavne norme, ki bi priznavala obstoj izvenzakonskih skupnosti; po njihovem mnenju bi tovrstno priznanje bilo na podlagi sedanje ustavne ureditve celo prepovedano, kajti 29. člen ustave ("Republika priznava pravice družine kot naravne skupnosti, osnovane na zakonski zvezi") naj bi bil izraz točno določenega državnega zadržanja, izraz neke izrecne vrednostne opcije v smislu sprejetja družinske institucije, osnovane na zakonski zvezi kot edine in nespremenljive pravno relevantne stvarnosti.

Na drugi strani pa večina avtorjev danes navezuje ustavnopravno priznanje izvenzakonskih skupnosti na člene 2, 3, 30 in 31 italijanske ustave. Iz njih naj bi izhajalo pravilo, po katerem obstoječa ustavnopravna ureditev ne bi uveljavljala neke ekskluzivne

zaščite zakonite družine, pač pa neko širšo konkurenčno zaščito, ki bi zadevala tudi vse druge "družbene skupnosti" (po 2. členu ital. ustave, ki pravi, da "Republika priznava in jamči človekove nedotakljive pravice, bodisi kot posameznika bodisi v družbenih skupnostih, v katerih se razvija njegova osebnost..."), naravno sposobne za vzgojo in preživljanje otrok v spoštovanju pravic vsakega člana tako zasnovane skupnosti ter za jamstvo enotnosti in zvestobe znotraj nje. Ta je danes prevladujoča pravniška interpretacijska usmeritev, ki pa je še zelo splošna, saj lahko iz nje izpeljemo še tako različne ali celo nasprotujoče si pravno relevantne posledice. Strinjamo se torej lahko z omenjenim izhodiščem, ki je edino v skladu z (nenapisanim, ampak splošno veljavnim, kot je že večkrat potrdilo tudi ustavno sodišče) načelom laičnosti moderne države. Iz tega izhodišča pa je treba izpeljati takšne postavke, ki bodo lahko uresničile primerno diferencialno zaščito bistveno različnih stvarnosti.

Prva omenjena usmeritev je nesporeljiva zato, ker v bistvu nosi v sebi zgodovinski pečat ideološkega boja, ki

sega nazaj v čas rimskega imperija, ko se je v bistvu začelo pravno razlikovanje in nasprotovanje med legalno zvezo (*matrimonium*) in konkubinatom. Od takrat se je pravno vrednotenje spreminjalo z ozirom na prevladujočo miselnost ali, bolje, na miselnost trenutno najvplivnejših avtoritet (cesarjev, v času rimskega imperija) in pozneje z ozirom na odnose med Cerkvijo in državo. Tako so se vrstile ureditve, v katerih je bila tendenčno edina pravno veljavna zveza poročna (ali celo cerkvena), in ureditve, v katerih se je skušalo zgolj cerkveno poroko definirati kot pravno nerelevantno. V sodobni državi mora zakon upoštevati in urejevati vse družbene pojave, seveda ne na enak način in seveda ne z enako stopnjo priznanja in vrednotenja, kajti enakost ne pomeni enake zaščite za vse pojave, ampak različno zaščito naravno različnih stvarnosti. Danes skratka ni več sprejemljiv rek, po katerem "les concubins se passent de la loi, la loi se désintéresse d'eux" (*priležniki se poživljajo na zakon, zakon se poživlja nanje*). Predvsem zato, ker izvenzakonski skupnosti ne pritičejo samo pravice, ampak tudi dolžnosti, ki so povezane z odgovornostjo do otrok, na kar mora biti zakon posebno pozoren.

DALJE

KMETIJSTVO

NAŠA BANKA JE VSELEJ
PREDSTAVLJALA OPORNO TOČKO ZA TUKAJŠNJE
KMETE IN TUDI DANES IMA POSEBEN
POSLUH ZA POTREBE KMETOVALCEV,
KATERIM NUDI VRSTO STORITEV
IN FINANČNIH PRIJEMOV
ZA VODENJE DEJAVNOSTI

TEKOČI RAČUN
z možnostjo vezave
raznovrstnih storitev

POSOJILA
za vodenje kmetijskega obrata
za kmetijsko opremo in naprave
za izboljšanje kmetijskih obratov

Na osnovi dogovora z Deželno Varn Banko
omogoča dostop do vseh
oblik finansiranja po znižanih
obrestnih merah, ki jih predvidevajo
posebni deželni zakoni.

BANCAGRICOLA
KMEČKA BANKA

Obrestne mere in ekonomski pogoji so nakazani na "Informativnih analitičnih listih" na razpolago pri naših okencih.

EVRO: NAŠA NEZNANKA (4)

MARA PETAROS

KAJ PA V PRIHODNJE?

Kot sem že omenila, bo prehod iz državnih v skupno evropsko valuto postopen. Že leta 1994 so države članice evropske skupnosti ustvarile Evropski monetarni inštitut, iz katerega je maja tega leta nastala Evropska centralna banka. Istočasno je bilo izbranih tudi enajst držav, ki bodo postale prve članice Evropske monetarne unije. Evropska monetarna unija bo postala polnopravna in popolnoma učinkovita 1. januarja 1999, ko bodo tudi jasno in nepreklicno določeni menjalni tečaji med različnimi državnimi valutami, ki so bile sprejete v prvem krogu v evropsko monetarno unijo. Menjalni tečaji bodo stalni in se ne bodo spreminjali, kot se to danes dogaja npr. pri menjavi med lirami in nemškimi markami. Tega dne bo evro zamenjal eku, ki v Evropski skupnosti že obstaja, predstavlja pa le obračunsko valuto in ni bil nikoli v obtoku. Obstajajo sicer vrednostni papirji v ekujih, pa tudi knjigovodstvo Evropske skupnosti poteka v ekujih, materialno pa ekuji ne obstajajo. Menjalni tečaj med evrom in ekujem bo ena proti ena.

Od 1. januarja 1999 bo evro torej obstajal, toda ne še fizično. Z njim ne bomo mo-

gli plačevati v gotovini, kot to danes počenjamo z lirami, lahko pa ga bomo uporabljali pri plačilih s čeki, s kreditnimi karticami, z virmanskimi prenosi, z nakazili ipd. Že od 1. januarja 1999 bo lahko vsaka stranka posebej izbrala, ali naj banka vodi njen tekoči račun v lirah ali v evrih. V primeru, da se bo stranka odločila za vodenje tekočega računa v evrih, bo prehod iz ene valute v drugo popolnoma brezplačen. Da bi bilo privajanje na novo valuto manj težavno, so banke sklenile, da bodo svojim strankam pošiljale mesečni oz. tromesečni izvleček tekočega računa v obeh valutah. Vsaka stranka bo lahko, ne glede na to, za katero valuto se je odločila, izdajala čeke v obeh valutah, v lirah in v evrih, vendar bo morala uporabljati dve ločeni čekovni knjižici. V primeru izdajanja čekov iz napačne knjižice pa banka čeka ne bo izplačala. Podobno kot čeki bodo delovale kreditne kartice. Vsak potrošnik, ki se za plačevanje svojih nakupov odloča za uporabo kreditne kartice, bo lahko izbral med plačilom v lirah ali v evrih. Ko bo nakupoval v tujini, se mu bo splačalo plačevanje v evrih, saj se bo tako izognil plačevanju pristojbin, ki jih zaračuna podjetje za menjavo iz lir v tujo

valuto. Poleg tega bo imel pri nakupih v tujini še eno prednost: ker bodo ceniki v obeh valutah, to je v državni valuti in v evrih, bo lahko primerjal tuje cene z domačimi in se tako lažje odločal za nakupe. Tudi vrednostni papirji, zasebne in javne obveznice ter delnice bodo izdane v evrih, v isti valuti pa bo potekalo tudi njihovo kotiranje in trgovanje. Tudi borznih tečajnic ne bodo od januarja dalje več objavljali v krajevnih valutah, pač pa v evrih. Varčevalec se bo tako moral nujno sprijazniti z novo valuto.

Dne 1. januarja 2002 se bo začela končna faza uvajanja evra. V prvih šestih mesecih bodo lahko državljani uporabljali za svoja gotovinska plačila bodisi državno valuto bodisi evro. Lahko se bo torej zgodilo, da bomo v trgovini plačali z evri, ostanek pa nam bo vrnjen v lirah ipd.

S 1. januarjem 2002 bodo tudi vsi bančni računi vodeni neposredno v evrih, prehod iz ene valute v drugo bo avtomatičen in popolnoma brezplačen. Varčevalec bo lahko dvignil z računa znesek v evrih ali v lirah, temu primerno pa bodo prilagodili tudi avtomatska okenca bankomat. S 1. julijem pa bodo vse državne valute za vedno izginile s tržišča. Poseben problem predstavljajo bankovci in kovanci, ki so danes v obtoku v posameznih državah in ki jih bodo morali v prvih šestih mesecih leta 2002 počasi umakniti s tržišča, kar bo povzročilo velik porast odpadkov.

DALJE

PROSLAVA 25-LETNICE JADRALNEGA KLUBA ČUPE

LEP DOKAZ SLOVENSKE PRISOTNOSTI NA JADRANU

MATJAŽ RUSTJA

Sobotni popoldan, 26. septembra, je bil v Sesljskem zalivu nadvse slovesen, zanimiv in poučen za številno občinstvo, ki je prisostvovalo proslavi ob 25-letnici Jadralskega kluba Čupe.

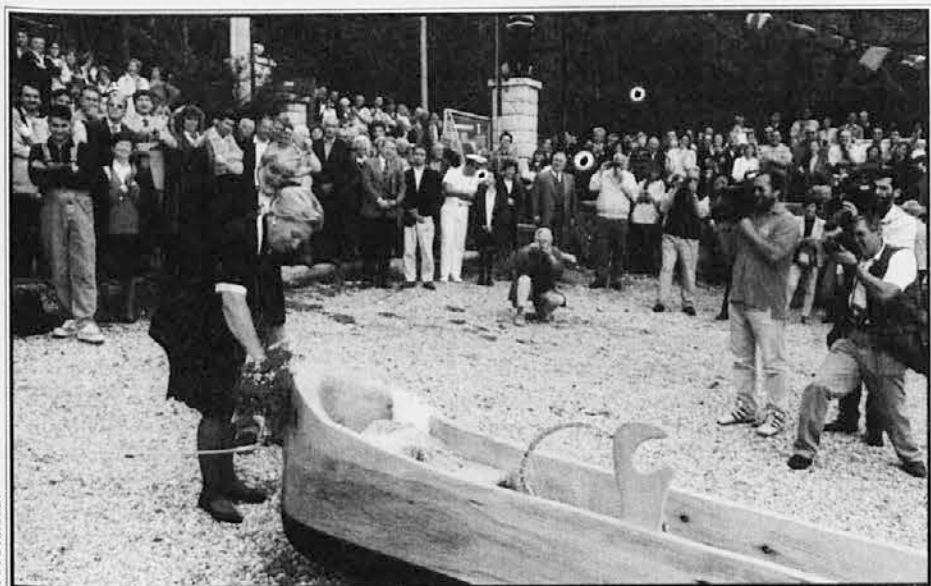

FOTO: KROMA

Plaža pred sedežem Čupe je postala prizorišče bogate proslave, prostor pred odrom so zasedli številni ugledni gostje in pričali o pomenu ne le vsestransko uspešnega društva, ampak tudi o poslanstvu, ki ga ima, da nosi v svet prisotnost slovenskih ljudi na tem delu Jadrana. Zato je predstavljajal osrednji del programa splavitve na novo izdelane čupe, plovila, izklesanega iz enega samega hloda, ki je približno tisoč let preživljalo naše ribiče.

Proslavo sta povezovala Alda Sosič in Mitja Bužan, uvodni pozdrav pa je podal otroški zbor Čupe. Pod vodstvom Karol Hrovatin je zbor

ček navdušenih tečajnikov poletnih dni zapel v Čupi je lepo in dokazal, da ima Čupa s takim naraščanjem še veliko zmag na obzorju. Sledil je slavnostni govor predsednika Marina Košute, ki je najprej osvetlil ustanovitev kluba v luči ohranjanja slovenske prisotnosti na morju in pa stoletne navezanosti na nenadomestljivi element življenja. Tako pojmovanje morja pa je danes neplodno, časi so se spremenili, novi izziv pa je lahko šport in rekreacija. Zmage dvigujejo ugled društva in ljudi, ki v njem delujejo. Ostaja pa še vedno nerešen problem primerne sedeža, da bi se delovanje lahko bolj razvijalo. Končno pa je ta pro-

blem celotnega Sesljskega zaliva, zaklada naše obale, žal še danes neovrednotenega. K mikrofonu je nato stopil župan devinsko-nabrežinske občine Marino Vocci, ki je izrekel besede zahvale vsem ustanoviteljem društva, ki so s pogumom izpričali korenine in identiteto, obenem pa obogatili mozaik ljudi morja, ljudi, ki živijo z morjem, morje pa ne pozna razlik.

Literarni oddih je privabil na oder mlado igralko Niklo Panizon, ki je doživeto podala narečno pesem Atilija Kralja Kdu je ta čupa?, ko se ljubosumna žena pritožuje nad možem, ki je dan za dnem od doma, pri morju z neko... čupo! Pozdravi uglednih gostov

(Jure Kufersin za ZSSDI, Stelio Borri za CONI, Giraldo za Vsesdržavno jadralsko zvezo FIV) in predstavnikov sorodnih tržaških klubov so še enkrat potrdili ugled in uspehe kluba, vsak pa se je rad zadržal ob čupi, ki je ponosno čakala na splovitev. Pred tem pa sta predsednik Košuta in podpredsednik Nanut podelila priznanja in častna članstva Brunu Volpiju Lisjaku, Zdravku Cahariji, Ladiju Grudnu, Borisu Grilancu, Niku Kosmini, Gorazdu Veselu, Vilku Cotiču in družini Reščič. Marino Košuta pa je prejel posebno priložnostno priznanje za delo in trud, za desetletno predsedovanje društvu.

Občinstvo je že pričakovalo osrednji dogodek, splovitev čupe, ki sta jo ročno izdelala Boris in Aleksander Grilanc (pod vodstvom kapitana Bruna Volpija Lisjaka) iz 140 let stare jelke, dolge kar 6 metrov. Potem ko je nabrežinski župnik g. Bogomil Breclj blagoslovil plovilo, je krst opravila botra, predsednikova žena Ljuba Košuta (na sliki), in čupa je zaplavala z večjim veslanjem nekdanjega nabrežinskega ribiča Zdravka Caharije (Babčevga) in kriškega ribiča Aleksandra Tretjaka (Bibca). Po 50 letih in še več je čupa spet plula po našem morju. Rdeča nit proslave so bili uspehi mladih članov in prav v tem delu je g. Caharija predal mlademu Mitji Spinazoli mesto v čupi, da bi z novo močjo zaplavala v svet spomina in novih uspehov. Ritem veslanja pa sta zadali *Le sekaj, sekaj smrečico* in *Barčica po morju plava otroškega zbora Čupe*, ki je z radovednostjo opazoval našo čupo na našem morju.

IZREDNI OBČNI ZBOR IN PREDSTAVITEV SEZONE

ŠD POLET PREDLAGA IZGRADNJO VEČJEGA ŠPORTNEGA CENTRA

V ponedeljek, 28. septembra, je potekal v dvorani Zadržne kraške banke na Opčinah izredni občni zbor Športnega društva Polet, ki mu je sledila predstavitev delovanja v letošnji sezoni.

Izredni občni zbor, ki mu je predsedoval Egon Kraus, je bil sklican zato, ker je ŠD Polet, podobno kot druga naša društva, moralo prilagoditi svoj statut novim predpisom v zvezi z neprofitnimi organizacijami. Spremenjeni statut so udeleženci občnega zbora Poleta soglasno sprejeli.

Glavna točka ponedeljkevega večera pa ni bil toliko občni zbor kot tisto, kar je prišlo zatem. Stekla sta namreč kratak povzetek delovanja posameznih sekcij v pretekli sezoni in krajša predstavitev aktivnosti v sezoni, ki se začne.

Na košarkarskem področju bo Polet nastopal z ekipami minibasketa, deklic ter ženske in moške članske eki-

pe v promocijskem prvenstvu in v prvenstvu 1. divizije. Člani ostalih mladinskih ekip (propaganda, naraščalniki in kadeti) pa bodo nastopali pod imenom Jadran.

Hokejska sekcija se bo predstavila z dvema ekipama *under 18* in *under 15*, člani pa nameravajo nastopiti v državnem pokalu in prvenstvu. Problem predstavlja zelo visoko denarno breme in odsotnost sponzorja, kar pa pogojuje vpis. Tudi hokejske ekipe nimajo primerne igrališča, tako da bodo enkrat tedensko trenirale v Pierisu, morda pa enkrat tedensko na Pikelcu pri Opčinah.

Balinarska sekcija se namerava udeležiti turnirja ZSSDI ter drugih tekmovanj.

Kar se tiče kotalkanja, je treba vsekakor omeniti zmagoto Tanje Romano na evropskem mladinskem prvenstvu, pozitivno pa je, da se čuti navezanost na sekcijo tudi pri majhnih otrocih. V decembru mislijo prirediti majhno kotalkarsko revijo, konec januarja pa se bodo udeležili državnega prvenstva v sinhroniziranem skupinskem kotalkanju v kategorijah kadetov in seniorjev. Ostali tekmovalci bodo še dalje trenirali.

Pomembna novost pa je ta, da ŠD Polet namerava predlagati izgradnjo večjega športnega središča na Pikelcu. Predsednik društva Marino Kokorovec je predstavil načrt, ki predvideva med drugim razširitev kotalkališča, razširitev telovadnice "ex balon", izgradnjo novega objekta za več športov in s prostorom za 800 gledalcev, povezavo slačilnic, izgradnjo

bazena ter parkirišča za 400 avtomobilov. Objekt ne bi služil potrebam samo ŠD Polet, ampak bi bil na razpolago vsem dejavnikom. Objekt bi morala graditi in imeti v lasti javna uprava, upravljali pa naj bi ga zasebniki na osnovi posebne konvencije.

ŠD Polet se je za ta korak odločilo zaradi pomanjkanja primerne telovadnice in drugih podobnih prostorov, ki bi služili potrebam našega športa na tržaškem Krasu. Samo Opčine štejejo približno 10.000 prebivalcev, kar pomeni, da je samo tu kar 1.000 mladih, ki bi se lahko ukvarjali s športom, pa nimajo primerne prostore. Sedaj je treba, da se s tem načrtom seznanijo še drugi dejavniki, v prvi vrsti openski jusarji (s katerimi je ŠD Polet leta 1996 podpisalo 9-letno pogodbo), saj je zemljišče jusarsko. Na občnem zboru je bil prisoten tudi predsednik vzhodno-kraškega rajonskega sosveta in predstavnik jusarjev Zoran Sosič, ki se je pozitivno izrekel o načrtu.

IŽ

DOMAČA KOŠARKA

BOR RADENSKA OSVOJIL MEMORIAL B. TAVČAR

V petek, 25., in v soboto, 26. septembra, je na Stadionu 1. maj v Trstu potekal turnir za Memorial Boris Tavčar v spomin na bivšega mladega Borovega košarkarja, ki se je pred nekaj leti smrtno ponesrečil.

Turnirja, ki ga je priredil Košarkarski klub Bor, so se udeležile ekipe domačega Bora Radenske, goriškega Doma Kmečke banke, Arte iz Gorice in Livenza Viaggi iz Porcie. V petek, 25. septembra, sta bili na sporedu polfinalni tekmi med Borom Radensko in Borom Kmečko banko ter med Livenza Viaggi Porcio in Arte Gorico. Slavili so borovci in ekipa iz Porcie z rezultatom 72:71 in 70:54. V malem finalu za tretje mesto je slavil goriški Dom Kmečka banka, ki je

premagal ekipo Arte z izidom 61:60. V finalu za prvo mesto pa je Bor Radenska zaslužno premagal ekipo Livenza Viaggi iz Porcie z izidom 67:60. Pri tem je treba omeniti, da je zmaga Borovcev toliko bolj pomembna, saj je Livenza Viaggi močna postava in eden izmed glavnih favoritov za napredovanje v C2 ligi.

Turnir se je končal seveda z nagrajevanjem, ki ga je opravila mama pokojnega Borisa Tavčarja.

KAJAK

OKRDNJENA OBMEJNA KAJAKAŠKA PRIREDITEV

Kljub slabemu vremenu so kajakaši z Goriške srečno izpeljali 13. Soško regato.

FOTO: BUMBACA

Štirideseterica "hrabrih" se v nedeljo ni ustrašila neugodnih vremenskih razmer in se je s svojimi šilastimi plovili podala na osem kilometrov dolgo veslaško pot od Solkana do Podgore. Šlo je za ponovitev trinajste izvedbe priljubljene soške regate, ki je odpadla pred dve tednoma zaradi izredno narasle Soče in deroče vode. Z valovi, ki so grozeče "mleli" po strugi, bi se tedaj lahko spopadli le izučeni mojstri kajaka, nikakor pa ne veslači-rekreativci, katerim je pravzaprav ta spust namenjen.

Nedeljsko zbiranje pri čolnarni v Solkanu je potekalo pod hudim nalivom, takoj po startu, malo po enajstih, pa je dež naenkrat ponehal; na trenutke je celo posijalo sonce, tako da so bili pogoji za veslanje naravnost idealni. Zgodilo se je pa nekaj drugega, česar na soških regatah nismo bili vajeni. Vso strugo je namreč ovila zelo gosta megla, ki se je nekoliko razredčila le v bližini pevskega mostu. Vsem številnim gledalcem, ki so se zbrali na omenjenem mostu, se je nudil dokaj neobičajen prizor. Prav zanimivo je bilo gle-

dati, kako so kajakaši, v družbi nekaterih labodov, kot nekake mahajoče rdeče pošasti prihajali iz goste megle.

Na cilju, ki je bil kot ponavadi postavljen pod ločniškim mostom, je prihajajoče kajakaše pozdravil odbornik za šport pri goriški občini Mauro Bordin, lansko leto tudi sam udeleženec regate. Na dvorišču Kulturnega doma A. Paglavca je sledila družabnost z okusno "paštašuto", ki so jo pripravili člani društva Šilec; to je regato tudi organiziralo. Podelili so tudi pokale najštevilnejšim skupinam, ki so tokrat bile štiri: KK Šilec, KK Soške elektrarne, ŠD Partizan Renče in Top Ekstrem iz Solkana.

Po ustaljenem običaju so na koncu izžrebali tudi nekaj praktičnih nagrad. Predsednik Šilca Andrej Brisko je ob zaključku kljub vsem težavam povsem uspele prireditve povabil prisotne, naj se polnoštevilno udeležijo prihodnje, t.j. že štirinajste Soške regate, ki bo prihodnje leto. Prisotne ljubitelje tega lepega športa je še pozval, naj se udeležijo tudi drugih kajakaških spustov, ki jih bo društvo Šilec priredilo med sezono.

VIP

SLOVENSKI KAZENSKI ZAKONIK V ITALIJANŠČINI

V soboto, 26. septembra, smo bili v Padovi priče pomembnega kulturnega dogodka.

JURIJ PALJK

Na sedežu ugledne knjižne založbe CEDAM, ki je specializirana v izdajanju pravnih priročnikov in juridičnih knjig, so predstavili v okviru študijskega simpozija italijanski prevod slovenskega kazenskega zakonika. Založba CEDAM velja za pomembno ustanovo na področju prava, saj pri njej izhajajo domala vsi prevodi evropskih in svetovnih ustav, zakonikov in pravnih pogodb.

Univerza iz Genove je v Padovo povabila na dvodnevni seminar ugledne italijanske profesorje kazenskega prava in prav v tem kontekstu so predstavili prevod slovenskega kazenskega zakonika, o katerem so povedali, da gre za prvi italijanski prevod zakonika iz katerekoli postkomunistične države. Naslov seminarja je bil *Kontinuiteta pravno-kazenskega liberalizma: Od kazenskega zakona političnega absolutizma 19. stoletja do postkomunističnih kazenskih zakonikov*.

Italijanski prevod slovenskega kazenskega zakonika je izšel v zbirki *Primeri, viri in študije za kazensko pravo*, ki jo ureja univ. prof. kazenskega prava Sergio Vinciguerra in izvršča slovensko kazensko pravo ob bok novim prevodom. Med njimi omenimo nedavni prevod norveškega kazenskega zakonika. Prav prof. Vinciguerra je opozoril na dejstvo, kako pomembno je poznati kazenski zakonik druge države v originalu in ne samo prek omemb v drugih knjigah, ki so največkrat neverodostojne, ker prevečkrat grede že v interpretacije. Prav zato se je s hvaležnostjo spomnil prevajalcev: dr. Zvonka Fišerja, vrhovnega tožilca republike Slovenije, dr. Nataline Folla,

docentke kazenskega prava na tržaški univerzi, in sodnega prevajalca iz Trsta Marka Ukmarja.

Knjigo, ki vsebuje slovenski izvirnik in italijanski prevod slovenskega kazenskega zakonika, je v Padovi predstavil dr. Ljubo Bavcon, prof. kazenskega prava na ljubljanski univerzi in po svoje tudi oče slovenskega kazenskega zakonika iz leta 1995, saj je pri njegovi izdelavi ogromno sodeloval. Dr. Bavcon je najprej izrazil svoje veliko zadovoljstvo nad prevodom in se toplo zahvalil profesorju kazenskega prava na tržaški univerzi Paolu Pittaru, ki je imel velik posluš za ta prevod in ga je tudi omogočil s svojim ugledom pri založbi CEDAM. Dr. Bavcon je na predstavitvi dejal, da je prevod slovenskega kazenskega zakonika tudi jasen znak, da si sicer majhna Slovenija utira pot tudi na pravnem področju v Evropsko zvezo, kamor seveda spada. V svojem referatu je v dobri italijanščini prikazal, kako je do kazenskega zakonika v Sloveniji leta 1995 prišlo. Ugledni slovenski profesor kazenskega prava je tudi avtor uvoda h knjigi z italijanskim

prevodom in slovenskim izvirnikom. Dejal je, da je za slovensko kazensko pravo odločilna letnica 1974, ko je v nekdanji Jugoslaviji nova ustava določila neko obliko konfederacije posameznih republik, kar je Sloveniji omogočilo, da je šla tudi sama na pot prenov na pravnem področju. Tako je imela Slovenija večjo avtonomijo in je že leta 1977 dobila svoj kazenski zakonik, ki je bil dober, a gotovo še nepopoln, pa čeprav je dr. Bavcon mnenja, da so bile zlorabe v prejšnjem režimu gotovo prisotne, ki pa jih ne smemo pripisovati pravu in pravnikom, temveč tedanji oblasti. Že v začetku osemdesetih let je prišlo do dveh novel, ki sta skušali omejiti uporabo zakonov proti političnim nasprotnikom. Morda je bila najbolj tehtna ugotovitev dr. Bavcon tudi ta, ki jo je v Padovi naglas povedal, da ni bila nekdanja Jugoslavija sposobna prenoviti in ne posodobiti svojega kazenskega zakonika. Zato je tudi propadla. O novem kazenskem zakoniku, ki je v Sloveniji začel veljati leta 1995, potem ko ga je potrdil parlament, pa je dr. Bavcon dejal, da ga označujeta predvsem dva temelja: človeške pravice in pravno urejena država. Povedal je še, da so se pri izdelavi kazenskega zakonika trudili, da bi se

lahko čim manj zlorabljal v kakršnekoli namene. Podrobno je opisal slovensko kazensko pravo, ki seveda sloni tudi na liberalizmu, ki je nasploh temelj vsakega sodobnega kazenskega prava. Govoril je o tem, da nekateri v Sloveniji pritiskajo, da bi najvišjo možno zaporno kazen zvišali z dvajsetih na trideset let in o tem, da "de facto" v Sloveniji smrtno kazni ni več od leta 1957.

Prof. kazenskega prava na milanski univerzi Giorgio Marinucci, ki je vodil omizje, je po posegu dr. Bavcona dejal, kako je v bistvu tudi v Italiji visoka zaporna kazen bolj abstraktnega značaja, pa čeprav na papirju obstaja tudi dosmrtna kazen. Dr. Zvonko Fišer, prevajalec slovenskega kazenskega zakonika in vrhovni tožilec republike Slovenije, pa je imel v Padovi poseg na temo *Vloga represivnega sistema v deželah v tranziciji*. Že o sami tranziciji je dejal, da je širokega pomena, in opozoril, da Zahod prevečkrat vse te dežele meče v isti koš, kar seveda ni prav, ker obstajajo v vsaki posamezni postkomunistični državi tudi na pravnem področju specifične, ki jih ne gre zanemarjati. Zato je važen tudi italijanski prevod slovenskega kazenskega zakonika. Dejansko je dr. Fišer opisal vsa tista stanja, ki so v državah na Vzhodu nastala po padcu komunizma. O kriminalu, ki v teh državah strmo raste, je dejal, da je bilo njegovo rast pričakovati tudi zato, ker se kriminal razvija podobno kot podjetništvo. Povedal je, s kakšnimi težavami se spopadajo v teh deželah, omenil pomanjkanje managerskega kadra in prevečkrat tudi ustrezne zakonodaje. Tudi po njegovem mnenju je temelje libera-

lizaciji na pravnem področju postavila v nekdanji Jugoslaviji ustava iz leta 1974. Govoril je o težnjah po čistkah, ki so prisotne tudi v Sloveniji, in orisal položaj sodstva v Sloveniji danes ter se zavzel za udejanjanje kazenskega zakonika in za tisto drobno sodno prakso, ki še najbolje pokaže, ali neki zakon velja ali pa je že preživel. Za svoj poseg je dr. Fišer prejel buren aplavz in javno pohvalo tudi za briljantno italijanščino.

Dr. Natalina Fonda je prisotnim orisala prevajanje slovenskega zakonika v italijanski jezik. Povedala je, da je bilo veliko težav pri izrazoslovlju, in opozorila na nekatere ohlapnosti v slovenskem kazenskem zakoniku. Prof. Paolo Pittaro pa ga je primerjal s sodnimi zakoniki drugih držav in dejal, da je morda v njem preveč stvari prepuščenih oceni sodnikov, posebno glede določanja dolžine zapora, ker je v zakoniku prevelik razkorak med najmanjšo in največjo možno zaporno kaznijo. Kot primer je navedel zaporno kazen za spolno zlorabo, ki je lahko samo šest mesecev ali pa celih deset let.

Debata po predstavitvi je pokazala, da je slovenski kazenski zakonik dobro zasidran v sodobnem evropskem kazenskem pravu in je njegov italijanski prevod gotovo izredno dobrodošel, pri nas še posebno, ker ga bodo s pridom uporabljali naši odvetniki. Pomeni pa tudi mejnik v pravnem jezikoslovlju za oba naroda. Gotovo velja še omeniti povabilo italijanskih izvedencev kazenskega prava slovenskim kolegom, naj v prihodnje pogosteje in bolje sodelujejo z njimi.

OGLAS

USPEŠNO POSLOVANJE PRIMORJA, DELNIŠKE DRUŽBE ZA GRADBENIŠTVO, INŽENIRING IN ZA DRUGE POSLOVNE STORITVE V AJDOVŠČINI

Usposobljeni in opremljeni za vse vrste gradenj, tudi šolskih poslopij!

Primorje, delniška družba za gradbeništvo, inženiring in za druge poslovne storitve v Ajdovščini, spada med najbolj usposobljene, tehnično opremljene in izkušene organizacije v slovenskem gradbeništvu. Zaradi tega izpolnjuje vsa merila, tudi tista najbolj zahtevna, ki zagotavljajo uspeh na natečajih za pridobitev novih naročil. Spričo takega stanja in usmeritve Primorje ne zaostaja za gradbeništvom, kakršnega imajo najbolj razvite države, članice EU.

V našem časniku smo že poročali, da je ajdovska družba zgradila tudi poslopje osnovne šole v Dobravljah na Vipavskem, ki jo obiskuje okoli 260 učencev, medtem ko njenih sedem podružničnih šol obiskuje nadaljnjih 520 učencev oz. učenk. Delavci ajdovske družbe zdaj obnavljajo in preurejajo tudi staro zgradbo omenjene osnovne šole, v kateri bo tudi potekal del vzgojnega in izobraževalnega procesa, ki ga izvaja osnovna šola v Dobravljah. Naj ob tem poudarimo, da je ta šola v ponos osnovnemu šolstvu v Sloveniji, saj je usposobljena in primerna tudi za organizacijo devetletne osnovne šole v okviru novega sistema oz. preobrazbe celotnega šolstva v državi. Na slavnostni otvoritvi novega poslopja osnovne šole je njen ravnatelj Anton Žagar dejal, "da so projekt z veliko delovno vneto uresničili strokovnjaki in delavci ajdovskega Primorja in podizvajalci te delniške družbe. Ves čas smo učitelji in profesorji na šoli imeli občutek, da delajo več, kot pa bi bilo potrebno za plačilo in izpolnitev pogodbe. Bili so zadovoljni, da gradijo izredno po-

memben objekt, ki ima velik pomen za otroke, za starše, za nas, ki delamo v šoli in za širšo skupnost. Vsem se iz srca zahvaljujem." Primorje je usposobljeno in visoko kvalificirano za vse vrste gradenj, pri čemer je nekatera naročila uspešno uresničila tudi v tujini, v zelo zahtevnih pogojih mednarodne konkurence. Seveda bo tudi v prihodnje, zlasti potem, ko bo Slovenija postala polnopravna članica EU, delniška družba iz Ajdovščine poskušala dobiti čimveč naročil iz tujine.

Naštetimo nekaj dejstev in podrobnosti, ki kažejo na vzorno poslovanje d.d. Primorje. Ta družba je med glavnimi izvajalci programa za zgraditev avtocestnega omrežja v Sloveniji. V tem okviru uspešno gradi tudi odseke t.i. hitre ceste (to je strokovni naziv za avtoceste) v Vipavski dolini. Pri gradnji odseka avtoceste od Vipave do naselja Selo so letos poleti delavci Primorja včasih delali tudi ponoči, da bi ta del omenjene cestne infrastrukture lahko zgradili do določenega roka, to je do sredine leta 1999.

Nova zgradba osnovne šole v Dobravljah v Vipavski dolini

ekonomski in trgovski šoli v Novi Gorici, zmagalo pa je tudi na natečaju za gradnjo nove zgradbe Škofijske gimnazije v Vipavi. Gradnja tega objekta, ki je zdaj največja naložba na območju koprške škofije, poteka po načrtih, tako da se bo Škofijska gimnazija v nove prostore (locirani so v središču Vipave, ob magistralni cesti Vipava-Nova Gorica) lahko preselila v začetku šolskega leta 1999-2000. Ob tem sporočamo, "da bo v soboto, 3. oktobra, blagoslovljen temeljni kamen nove zgradbe Škofijske gimnazije v Vipavi, obred pa bo morda vodil koprski škof Metod Pirih". Škof Pirih je ob tej priložnosti zapisal, "da bo obred zahvala Bogu, da smo to veliko delo lahko uspešno začeli, in hkrati prošnja k Bogu za blagoslov nadaljnjih del pri gradnji in za delo gimnazije in malega semenišča v prihodnosti. Bog plačaj vsem, ki to

delo spremljate s svojo zavzetostjo, molitvijo in vsem, ki ste doslej tudi že z materialnimi darovi podprli gradnjo Škofijske gimnazije v Vipavi".

USPEŠNI TUDI PRI USMERITVI V GRADNJO NOVIH HIDROELEKTRARN

Napori, da bi Primorje dobilo tudi naročila v projektu za gradnjo novih hidroelektrarn, so obrodili prvi pomemben uspeh. Ajdovska družba, denimo, vodi skupino gradbenih podjetij iz Slovenije, Avstrije in Italije, ki gradijo novi hidroelektrarni Plave 2 in Doblar 2 na reki Soči. V tej mešani družbi je Primorje glavni izvajalec projekta, seveda, kar zadeva gradbena dela. Samo letos naj bi ajdovska delniška družba pri omenjenem projektu opravila za skoraj tri milijarde tolarjev del.

Primorje bo tudi v prihodnje poskušalo pridobiti čimveč naročil pri posodabljanju in gradnji novih energetskih objektov v Sloveniji. Načrtujejo veliko obsežnih naložb za gradnjo novih elektrarn na reki Savi ter gradnjo novih objektov oz. zmogljivosti v Trbovljah in drugod v Sloveniji.

V delniški družbi Primorje, usposobljeni za gradbeništvo, inženiring in za druge poslovne storitve, je zaposlenih okrog 1.400 delavcev oz. strokovnjakov. Družbo zelo uspešno vodi generalni direktor in vodja uprave dipl. ing. Dušan Černigoj. V letošnjem letu bo ta vzorna organizacija oz. družba slovenskega gradbeništva opravila veliko del v skupni vrednosti okrog 17 milijard tolarjev.

primorje